

Planningsmodellen

MAIS - GROEP 5 - HT 1-1
WELKOM

WEEKTAAK VAN: NIKOLE.....GROEP: 5 DATUM: 7-9 okt.

VAK	☆	☾	☀	P	I	Z	A	Opmerkingen
Levelwerk	x	X	Zie eigen planning					
(Stil)lezen	Veilig en vlot 20 min. Aan juf laten horen!!	20 min stillezen eigen boek	20 min stillezen. Junior informatie.					
Rekenen	www.onlineklas.nl : tafels 3-9	www.onlineklas.nl : tafels van 3-9	www.rekenweb.nl gr 5 nabouwen blokken					
Taal	H5 les 6,8 ws blz. 20,21	H5 les 6,8 ws blz. 20,21	H5 les 6,8 ws blz. 20,21					
Spelling	Werkblad kast Opdr 1,2 met juf	Werkblad kast	Werkblad plustaak taal kast			X		
Aardrijkskunde	Lees de samenvatting en onderstreep de belangrijkste woorden	Lees de samenvatting en onderstreep de belangrijkste woorden	Lees de samenvatting en onderstreep de belangrijkste woorden			X		voor dinsdag!!!
Schrijven	1 Blz.	1 blz.	1 blz.					Netjes en rustig!!
Extra 1 rekenen spelling	Werkblad rekenen kast	Werkblad rekenen kast	Werkblad breinkrakers					Min. 1 bladzijde
Extra 2	Werkblad vlekken Boekje kinderboekenweek	Werkblad vlekken Boekje kinderboekenweek	Werkblad vlekken Boekje kinderboekenweek					
Ma rood Di geel Woe groen								

Scriptie gemaakt door:

Talina Gort

Planningsmodellen

Doorgaande lijn wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen.

Naam: Talina Gort

Studentnummer: 145785

Minor: Dalton

Begeleidster: Pienieke Busstra

Locatie: Groningen

Datum: december 2013

Stenden Hogeschool Groningen

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie over een doorgaande lijn met betrekking tot de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen. In het vierde jaar heb ik er voor gekozen om mij te specialiseren in het daltononderwijs. Het onderwerp voor mijn onderzoeksscriptie valt daarom ook onder de minor Dalton.

Ik heb onderzoek gedaan om vast te kunnen stellen of en hoe het mogelijk is om een doorgaande lijn te bereiken wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op CBS de Holtenhoek te Vries.

CBS de Holtenhoek wil ik bedanken voor de gelegenheid om op deze school mijn onderzoek uit te voeren. Ook wil ik de leerkrachten en de directrice bedanken voor hun medewerking.

De andere basisscholen van scholenvereniging CONOD wil ik bedanken voor de reacties die zij gegeven hebben.

Daarnaast wil ik Pienieke Busstra bedanken voor de begeleiding en de goede feedback die ze mij gegeven heeft.

Talina Gort
December 2013

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	6
1 Dalton	8
1.1 Oorsprong van Dalton	8
1.2 Dalton kernwaarden.....	8
1.2.1 Freedom	9
1.2.2 Interaction of group life	10
1.2.3 Zelfstandigheid	10
1.3 Nieuwe Dalton kernwaarden	11
2 Zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van kinderen bij planningsmodellen	12
2.1 Zelfstandigheid	12
2.1.1 Zelfstandigheid in de onderbouw.....	13
2.1.2 Zelfstandigheid in de midden en bovenbouw	14
2.1.3 Ontwikkelingslijn zelfstandigheid.....	16
2.2 Verantwoordelijkheid.....	17
2.2.1 Ontwikkelingslijn verantwoordelijkheid.....	18
3 De inzet van planningsmodellen in verschillende groepen	19
3.1 Wat is een weektaak?	19
3.2 Werken aan taken in groep 1 en 2	20
3.3 Werken aan taken in groep 3 en 4	22
3.4 Werken aan taken in de bovenbouw	23
4 Leerkracht en het planningsmodel	25
4.1 De rol van de leerkracht bij zelfstandig werken	25
4.2 Belang van een gedeelde visie van leerkrachten	26
5 Conclusie theoretisch deel	28
6 Praktijkonderzoek	30
6.1 Voorbereiding onderzoek.....	30
6.1.1 Beschrijving probleemstelling	30

6.1.2 Onderzoeksvragen.....	30
7 Beschrijving onderzoek	31
7.1 Soort onderzoek	31
7.2 Variabelen	31
7.3 Testfase	31
7.4 Storende factoren	32
7.5 Populatie en steekproef	32
7.6 Respons	32
8 Verantwoording onderzoek	34
8.1 Meetniveaus.....	34
8.2 Validiteit en betrouwbaarheid	34
8.3 Keuze onderzoeksinstrument.....	34
9 Het beleid van CBS de Holtenhoek op planningsmodellen, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid	36
10 Resultaten schriftelijk interview	37
10.1 Resultaten enquête	38
10.1.1 Beschrijving en interpretatie van de resultaten.....	38
10.2 Mondelinge interviews.....	60
10.2.1 Interview met de leerkracht van groep 3/4	60
10.2.2 Interview met de leerkracht van groep 5/6	60
10.2.3 Interview met de leerkracht van groep 7/8	61
10.2.4 Conclusie mondeling interview	62
10.3 Conclusie praktijkdeel	63
11 Eindconclusie.....	68
Literatuurlijst	71
Bijlagen.....	73
Bijlage 1 Didactisch contract	74
Bijlage 2 Schriftelijk interview	79
Bijlage 3 Mondeling interview leerkracht groep 3/4	84
Bijlage 4 Mondeling interview leerkracht groep 5/6	86
Bijlage 5 Mondeling interview leerkracht groep 7/8	88

Inleiding

De weektaak is een herkenbaar planningsmodel op daltonscholen maar de weektaak wordt ook gebruikt op niet- daltonscholen.

CBS de Holtenhoek te Vries valt onder de scholenvereniging Christelijk Onderwijs Noord- en Oost-Drenthe (CONOD). CBS de Holtenhoek is geen gecertificeerde Daltonschool. Op CBS de Holtenhoek wordt in bijna alle groepen gewerkt met een planningsmodel. In de schoolgids wordt gesproken over het werken met taken. Maar het is niet duidelijk hoe de leerkrachten met het planningsmodel werken. In de groepen 1 en 2 wordt er gebruik gemaakt van het planbord. In groep 3/4 wordt niet gewerkt met een planningsmodel. De leerkrachten van groep 5/6 en 7/8 hebben het planningsmodel deels op elkaar afgestemd. De directrice van CBS de Holtenhoek geeft aan dat er geen doorgaande lijn aanwezig is wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van de planningsmodellen van groep 1 tot en met 8. Daarnaast wil de basisschool weten op welke wijze de leerkrachten nu werken met het planningsmodel en welke motieven ze hebben voor hun manier van werken.

De basisschool wil hierover informatie om een visie op planningsmodellen te kunnen ontwikkelen die aansluit op de visie van de basisschool. De basisschool wil dat de visie en praktijk op elkaar aansluiten.

De probleemstelling voor dit onderzoek is als volgt:

Ik onderzoek op welke manier de leerkrachten een planningsmodel in hun groep gebruiken en waarom ze voor deze manier kiezen omdat ik wil weten op welke wijze er een doorgaande lijn gerealiseerd kan worden wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8. Hierbij komen de aspecten zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en keuzemogelijkheden zo goed mogelijk tot hun recht. Deze aspecten zijn pijlers van de visie van CBS de Holtenhoek.

Het doel voor dit onderzoek is als volgt:

Het vaststellen of en hoe het mogelijk is om een doorgaande lijn te bereiken wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8.

De centrale onderzoeksvraag is als volgt:

Welke overeenkomsten en verschillen kunnen er zijn op CBS de Holtenhoek en de andere basisscholen van de scholenvereniging CONOD wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in groep 1 tot en met 8 en de doorgaande lijn hierbij?

Wat kunnen deze overeenkomsten en verschillen betekenen voor CBS de Holtenhoek bij het realiseren van een doorgaande lijn wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in groep 1 tot en met 8?

De theoretische deelvragen van dit onderzoek zijn als volgt:

- Welke principes zijn van belang in het daltononderwijs?
- Welke mate van zelfstandigheid kunnen kinderen aan bij het werken met planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8?
- Voor welke onderdelen van het planningsmodel kunnen kinderen verantwoordelijkheid krijgen?
- Wat wordt er verstaan onder het begrip planningsmodel en op welke manier kan het planningsmodel in de verschillende groepen op elkaar aansluiten?
 - a. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in groep 1/2?
 - b. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in groep 3/4?
 - c. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in de bovenbouw?
- Wat is de rol van de leerkracht bij het organiseren, vormgeven en uitvoeren van het planningsmodel?

Uit het literatuuronderzoek zijn praktijkvragen naar voren gekomen. De praktijk deelvragen zijn als volgt:

- Wat wordt er beschreven in de schoolgids van CBS de Holtenhoek over planningsmodellen, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid?
- Op welke manier en om welke redenen wordt er op die manier gewerkt met planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8 van CBS de Holtenhoek en op welke manier is het planningsmodel vormgegeven in elke groep?
- Welke punten zijn naar voren gekomen bij het afnemen van de interviews over de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen op de basisscholen van scholenvereniging CONOD?

De hoofdstukken in deze scriptie zijn gebaseerd op de deelvragen. Deze scriptie begint met een algemeen hoofdstuk over Dalton. Hierin worden de kernwaarden van het daltononderwijs toegelicht. In hoofdstuk 2 komt de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van kinderen bij het planningsmodel aan bod. In hoofdstuk 3 wordt verteld hoe planningsmodellen in de verschillende groepen ingezet kunnen worden. In hoofdstuk 4 wordt de rol van de leerkracht verteld en wordt toegelicht hoe de leerkrachten op een basisschool een gedeelde visie kunnen ontwikkelen. Dan komt in hoofdstuk 5 de conclusie over het theoretische deel. Hoofdstuk 6 gaat verder met het praktijkonderzoek. In hoofdstuk 7 wordt een beschrijving van het onderzoek gegeven. Hoofdstuk 8 geeft een verantwoording voor dit onderzoek. Het beleid van CBS de Holtenhoek op planningsmodellen, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid komt in hoofdstuk 9 aan bod. De resultaten van de enquête worden in hoofdstuk 10 besproken. Deze scriptie sluit af met een eindconclusie in hoofdstuk 11.

1 Dalton

1.1 Oorsprong van Dalton

De oprichtster van Daltononderwijs is Helen Parkhurst. Toen Helen Parkhurst officieel de bevoegdheid haalde om les te geven, op zeventienjarige leeftijd, kreeg ze direct de kans om op een school aan het werk te gaan. Het was een eenmansschool in Waterville, in de Verenigde Staten, met ongeveer vijfenveertig kinderen. De kinderen aan wie ze les gaf, waren tussen de zes en de zestien jaar oud. De leeftijd van Parkhurst verschilde met de oudste kinderen dus maar één jaar. Parkhurst wilde voorkomen dat de oudste kinderen haar tegen zouden werken. Daarom liet ze die kinderen juist meewerken. De oudste kinderen liet ze als assistenten werken. Doordat ze zo heel wat assistenten had, konden de andere kinderen beter individueel werken, in groepjes ondersteund en overhoord worden. Op deze school ontstond volgens van der Ploeg (2010) in 1904 het daltononderwijs.

Wat Parkhurst van haar evaring in Waterville leerde, is het belang van vrijheid om te bewegen, om de tijd zelf in te delen en om elkaar te raadplegen. (Ploeg P. van der, 2010, p15) De oudste kinderen moesten leren hoe ze met de tijd om moesten gaan. Parkhurst begeleidde de kinderen bij het plannen van hun eigen schoolwerk met behulp van leertaken.

Er werden werkruimtes gemaakt, zowel in de lokalen als in de rest van de school waar de kinderen konden werken aan taken binnen een bepaald vak. De kinderen konden zelfstandig aan het werk, waarbij de kinderen zelf konden plannen en werken op hun eigen tempo. In de jaren erna experimenteerde Parkhurst ook onder andere in het plaatsje Dalton. In 1912 was het Dalton Plan praktisch klaar, maar het had nog niet die naam. Het daltononderwijs is ontstaan in en vanuit de praktijk.

In het daltononderwijs gaat het om efficiënter onderwijs. Hierbij is de organisatie heel belangrijk. Door het onderwijs organisatorisch beter te maken, wordt er doelgerichter gewerkt. Het doel dat Parkhurst met het onderwijs heeft, is vorming van kinderen op cultureel en moreel gebied, want dat geeft hen de mogelijkheid om zichzelf te redden en sociaal verantwoordelijk te worden. Zo worden ze voorbereid op het (samen-) leven en werken. (Ploeg van der P. 2010)

1.2 Dalton kernwaarden

In deze paragraaf wordt er eerst ingegaan op de visie van Parkhurst op de kernwaarden van het daltononderwijs. Daarna wordt de visie van de Nederlandse Dalton Vereniging op de kernwaarden van het daltononderwijs besproken. Als laatste komen de schrijvers Röhner en Wenke aan bod met hun kijk op de kernwaarden van het daltononderwijs. Dit hebben ze beschreven in meerdere boeken over het daltononderwijs in Nederland.

1.2.1 Freedom

Parkhurst geeft aan dat er in het Dalton Plan twee kernwaarden zijn. De eerste is 'freedom'; vrijheid van de kinderen en 'interaction of group life'; socialiteit van de school. Het gaat erom dat kinderen op een ongedwongen en ongehinderde manier met elkaar omgaan en werken. (Ploeg P. van der, 2010)

Parkhurst vindt dat het bij het leren gaat om vrijheid, socialiteit en ervaringen. Ze vindt namelijk dat leren nagenoeg overeenkomt met het opdoen van ervaringen.

De ervaringen die kinderen in hun leven opdoen, vinden ook plaats op de basisschool. Door het krijgen van een opdracht moeten kinderen aan het werk, maar door hierbij vrijheid te krijgen en actief betrokken te worden, doen kinderen ervaringen op in een sociale omgeving, leren ze zo van en met elkaar en kunnen kinderen zich persoonlijk ontwikkelen tot zelfverzekerde mensen die vol vertrouwen aan het werk kunnen gaan en moreel weerbaar zijn. Door te werken met werkruimtes wordt vrijheid en socialiteit mogelijk gemaakt. (Ploeg P. van der, 2010)

In Nederland heeft de Nederlandse Dalton Vereniging niet twee maar drie kernwaarden ontwikkeld als fundament voor het daltononderwijs. Deze drie kernwaarden zijn: vrijheid/verantwoordelijkheid, samenwerking en zelfstandigheid. Zelfstandigheid wordt ook wel zelfwerkzaamheid genoemd. Het begrip vrijheid wordt bij de Nederlandse Dalton Vereniging ook wel verantwoordelijkheid genoemd. (Ploeg P. van der, 2010)

Het begrip vrijheid in het Nederlands daltononderwijs komt dan overeen met de naam 'freedom' van Parkhurst. De gedachte erachter is wel anders. In het daltononderwijs in Nederland staan vrijheid voor de eigen keuze, de eigen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij het kind voorop, want dat is het recht van het kind als burger in een democratisch land. Dit komt niet overeen met de naam 'freedom' zoals Parkhurst die gebruikt, want Parkhurst bedoelt het meer op psychologisch en didactisch gebied. Het zelf doen, het zelf ervaren en betrokkenheid van de kinderen staan bij Parkhurst op de eerste plek. Bij 'freedom' van Parkhurst is er geen grens aan te geven waarin de kinderen actief betrokken zijn bij het schoolwerk. Tijdens het zelfstandig werken merken de kinderen juist dat ze rekening moeten houden met meerdere aspecten in het schoolwerk zoals bijvoorbeeld mogelijkheden waar ze wel/niet gebruik van kunnen maken enzovoort. Door de gevarieerdheid van werkwijze en dus grotere variatie in ervaringen, worden de kinderen volgens Parkhurst niet beperkt, maar juist gevormd in hun manier van leren en werken. (Ploeg P. van der, 2010)

Vrijheid wordt in Nederland ook wel vrijheid in gebondenheid genoemd. Dit komt omdat er een politieke filosofie achter zit. De vrijheid wordt beperkt door verantwoordelijkheid. (Ploeg P. van der, 2010) De verantwoordelijkheid voor orde ligt ook bij de kinderen. De kinderen mogen elkaar niet altijd storen. De grens van vrijheid wordt aangegeven met afspraken die de kinderen samen gemaakt hebben. (Berends R. 2008)

Berends (2008) geeft aan dat Wenke en Röhner liever spreken over verantwoordelijkheid in plaats van vrijheid. Zij zien de vertaling van 'liberty' als absolute vrijheid. Volgens Berends vinden Wenke en Röhner dat 'liberty' tegenover 'freedom' gezet kan worden.

De Nederlandse Dalton Vereniging vindt dat ook. Het gaat er om dat de kinderen keuzevrijheid hebben en dat de leerkrachten verantwoordelijkheid aan de kinderen overdragen. De kinderen dragen zelf de verantwoordelijkheid voor wat ze willen bereiken en de manier waarop ze dat willen bewerkstelligen. Als dit in de praktijk gebeurt, dan ligt er minder accent op het uitvoeren van de opdracht. Het accent ligt dan juist op het eigen maken van de te leren stof.

Wenke en Röhner (1999) geven aan dat veel ouders het begrip vrijheid associëren met losbandigheid: er zijn geen regels, alles mag. Bij daltononderwijs is vrijheid geen losbandigheid. Daarom willen Wenke en Röhner liever het begrip verantwoordelijkheid gebruiken in plaats van vrijheid.

1.2.2 Interaction of group life

Parkhurst heeft als tweede principe 'interaction of group life'. 'Interaction of group life' vindt Parkhurst een breder begrip dan samenwerken. Voor Parkhurst is samenwerken een van de aspecten van 'interaction of group life'. Nederland hanteert het principe samenwerken. (Ploeg P. van der, 2010)

In Nederland wordt er onderscheid gemaakt tussen pedagogisch samenwerken en didactisch samenwerken. De waarde van het pedagogische begrip kan terug gezien worden in het feit dat de school een kleine samenleving is. Het bereidt kinderen voor op het latere leven in de samenleving. Als de leerkracht de kinderen wil laten samenwerken, moet er wel sprake zijn van een meerwaarde. Daarom is de leerkracht belangrijk bij het didactisch samenwerken. (Wenke en Röhner 1999) Het Nederlandse begrip samenwerken richt zich alleen op de relatie tussen de kinderen en het daarbij samenwerken in didactische werkvormen.

Parkhurst vindt dat als de kinderen op school zijn, ze zich in een samenleving bevinden waar veel ruimte is voor eigen initiatief en ervaringen van de kinderen. Hierbij werken en leven de kinderen met elkaar en met leerkrachten in veel wisselende situaties. Kortom voor Parkhurst is het belangrijk dat het leven op school zoveel mogelijk lijkt op het leven in een gemeenschap. (Ploeg P. van der, 2010)

1.2.3 Zelfstandigheid

Het Nederlandse daltononderwijs heeft zelfstandigheid als een aparte kernwaarden extra toegevoegd. Het daltononderwijs wil kinderen op een individuele manier begeleiden bij het zich zo optimaal mogelijk ontwikkelen tot een zelfstandige volwassene. Met zelfstandigheid bedoelt de Nederlandse Dalton Vereniging het volgende: de kinderen kunnen zelf op hun eigen manier initiatief nemen en bedenken wat ze willen, wat ze nodig hebben en hoe ze zich daarvoor kunnen inzetten. (Ploeg P. van der, 2010)

Wenke en Röhner (1999) noemen de derde kernwaarde zelfwerkzaamheid in plaats van zelfstandigheid.

Onder zelfwerkzaamheid verstaan Wenke en Röhner dat kinderen zelf aan de slag gaan met opdrachten waarbij ze eigen initiatieven ontplooien bij het bedenken van de werkwijze hoe ze het beste tot een eindresultaat kunnen komen.

Door kinderen zelfstandig te laten werken, worden ze extra gemotiveerd en kunnen ze op eigen niveau initiatieven nemen. Actief bezig zijn is namelijk waar kinderen van houden. Bovendien leren ze zelf de verantwoordelijkheid te dragen voor dat wat ze doen. Hierbij speelt vrijheid een belangrijke rol, want de vrijheid is voorwaarde voor zelfverantwoordelijkheid. (Berends R. 2008, p1) Vrijheid geeft kinderen namelijk ook de ruimte om zelf te plannen en zelf te leren.

Parkhurst wil de kinderen de vrijheid geven om zelfstandig te kunnen werken. Ook volgens Parkhurst betekent zelfstandigheid zelfwerkzaamheid. Het onderwijs wordt geïndividualiseerd en gedifferentieerd. Hierdoor wordt ook de zelfwerkzaamheid bevorderd. (Berends R. 2008)

In hoofdstuk 2 komen 'zelfstandigheid en verantwoordelijkheid' verder aan de orde.

1.3 Nieuwe Dalton kernwaarden

Het onderwijs is volop in ontwikkeling, zo ook het daltononderwijs. In plaats van drie kernwaarden zijn er nu zes kernwaarden. De drie kernwaarden die het Nederlands daltononderwijs al heeft zijn: vrijheid/verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en samenwerken. Deze blijven bestaan en worden aangevuld met drie nieuwe kernwaarden. De drie nieuwe kernwaarden zijn: doelmatigheid, reflectie en borging.

Onder *doelmatigheid* wordt effectief onderwijs verstaan. De leerkracht moet daar steeds grondig naar kijken. Het onderwijs zal effectief verder worden ontwikkeld doordat men de kennis en inzichten die men opdoet blijft uitproberen. (Dalton reader 2013/2014) Het daltononderwijs wil de tijd en middelen effectief inzetten. Door kinderen een taak op maat te geven, wordt er bijgedragen aan doelgericht onderwijs voor kinderen. (Daltonidentiteit, 2012)

Reflectie is de tweede nieuwe kernwaarde. Reflectie is van belang, omdat het bijdraagt aan effectief onderwijs. Het is belangrijk, omdat kinderen en leerkrachten reflecteren op zichzelf en op de processen die ze doormaken. Doordat kinderen, leerkrachten en het team reflecteren en evalueren, kunnen ze zich verder ontwikkelen. (Dalton reader 2013/2014)

Borging is de derde en laatste nieuwe kernwaarde. Het proces van kwaliteitscyclus moet in de gaten gehouden en geborgd worden. Daarom wordt er van de leerkrachten verwacht dat ze op hun eigen functioneren reflecteren, waarbij ze ondersteund worden door het team en de school. De kwaliteit van het onderwijs moet ook op schoolniveau planmatig gereflecteerd worden. Daarvoor vinden er ook visitaties plaats. (Daltonidentiteit, 2012)

Figuur 1. Zes principes van Dalton: uit *Daltonidentiteit: Leren is werken, zelfstandig en samen*. November 2012.

2 Zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van kinderen bij planningsmodellen

In dit hoofdstuk wordt verteld wat kinderen aan kunnen met betrekking tot de zelfstandigheid bij het werken met planningsmodellen. Daarnaast wordt beschreven welke verantwoordelijkheid kinderen aan kunnen als het gaat om het werken met planningsmodellen. De definities van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid komen als eerst aan bod.

In het eerste hoofdstuk is het begrip zelfstandigheid aan bod gekomen. Er werden meerdere definities genoemd van het begrip zelfstandigheid. De definitie van zelfstandigheid die in dit verslag gehanteerd wordt, is: *kinderen kunnen mede op eigen initiatief zelf denken, handelen en plannen, waarbij ze probleemoplossend te werk gaan.*

Het begrip verantwoordelijkheid is in een eerder hoofdstuk aan de orde geweest. De definitie van het begrip verantwoordelijkheid die in dit verslag gehanteerd wordt, is: *kinderen krijgen de verantwoordelijkheid in eigen handen, kinderen zijn zelf verantwoordelijk voor hun eindproduct van de leerstof.*

2.1 Zelfstandigheid

De visie die Parkhurst op het onderwijs heeft, is dat leerkrachten niet het werk voor de kinderen moeten doen maar dat ze de kinderen de mogelijkheid geven het werk echt zelf te doen. De kinderen worden echter hierbij wel begeleid door de leerkrachten. Kinderen moeten opgevoed worden tot ‘mensen zonder vrees’; weerbare mensen met zelfvertrouwen die weten waar ze het over hebben. (Berends R. 2008)

Zelfstandigheid kunnen kinderen leren door ze de gelegenheid te geven om zelf taken uit te voeren. Hierbij lopen de kinderen tegen grenzen aan. Het zelfstandig werken krijgt een meerwaarde door het nemen van verantwoordelijkheid bij het maken van keuzes om problemen op te lossen en met grenzen om te gaan.

Om de kinderen zelfstandig werken te laten leren, is er in de school structuur nodig. Vanaf groep 1 tot en met 8 moet er een opbouw zitten in de organisatie. Het belangrijkste is dat kinderen de gelegenheid krijgen om zelfstandig aan het werk te kunnen. De leerkracht begeleidt de kinderen in dit proces. Hij moet in het onderwijs pedagogische en didactische ideeën uitwerken. Doordat de leerkracht vertrouwen heeft in de kinderen dat ze zelfstandig kunnen werken, leren de kinderen zelfstandig te worden en dat ze de verantwoordelijkheid aan kunnen. Zo krijgen ze meer zelfvertrouwen en ontplooiën ze makkelijker eigen initiatieven. Dit vergroot hun motivatie want kinderen willen graag zelf actief ontdekkend bezig zijn. Door kinderen te laten werken met taken, leren ze verantwoordelijk te zijn voor hun eigen werk. (Berends R. 2008)

Het is belangrijk dat er regelmatig gereflecteerd wordt tijdens het proces van het leren om zelfstandig te werken. Er moet worden gereflecteerd op zowel het proces, als op het resultaat.

De taak kan aangepast worden aan het individuele kind. De kinderen kunnen zelf kiezen welke opdrachten ze gaan maken en wanneer. Berends (2008) zegt dat als de kinderen klaar zijn met de taken, ze kunnen kiezen uit keuzetaken. In het daltononderwijs is het voor de kinderen niet verplicht om pas keuzetaken te kiezen als ze de andere taken afhebben. De keuzetaak is één van de taken die ze moeten maken.

De kinderen moeten rekening houden met de tijd die ze nog over hebben. Doordat kinderen ook zelf moeten gaan nakijken, worden ze bewust van het feit dat ze zelf eindverantwoordelijk zijn. (Berends R. 2008)

De verantwoordelijkheid wordt verderop in dit hoofdstuk behandeld. Het werken met de taak wordt in hoofdstuk 3 verder belicht. Nu gaat het hoofdstuk verder over de zelfstandigheid in de onderbouw en bovenbouw.

2.1.1 Zelfstandigheid in de onderbouw

Bij het bevorderen van de zelfstandigheid in *groep 1* staan een aantal punten centraal. De kinderen moeten zich veilig voelen en vertrouwen krijgen in de leerkracht en in elkaar. Het is belangrijk dat de kinderen de regels leren die in de klas gelden en dat ze leren met deze regels om te gaan.

De kinderen zien nog niet de gevolgen van hun keuzes in en kunnen soms snel veranderen van activiteit. Hoewel ze moeten leren dat ze niet altijd direct kunnen doen wat ze willen, mogen ze wel met een andere activiteit aan de gang gaan als ze de eventuele spullen van de vorige activiteit eerst hebben opgeruimd. In voor- en nagesprekken bespreekt de leerkracht met de kinderen de gang van zaken.

In *groep 2* wordt er naar toegewerkt dat de kinderen echt zelf kunnen handelen. Dit gebeurt vaak op een apart moment iedere dag van de week. Het leren om zelf oplossingen te bedenken staat dan centraal. Er wordt van de kinderen verwacht dat ze de eerst gekozen opdracht sowieso afmaken. De kinderen vragen in eerste instantie elkaar om hulp. De leerkracht bespreekt met kinderen bijvoorbeeld in een nagesprek hoe ze elkaar hebben geholpen. (Janssens H., n.d.)

In de onderbouw wordt het zelfstandig werken aangeleerd door gebruik te maken van dagritmekaarten. Op elke kaart staat een afbeelding van een activiteit. Door meerdere activiteiten op een rij te zetten, wordt de dagplanning bekend. Op deze manier worden kinderen zich ervan bewust welke activiteiten er op een dag gedaan moeten worden. (Berends R. 2008)

Een manier om de zelfstandigheid te bevorderen, is het werken met behulp van uitgestelde aandacht. Kinderen moeten leren dat ze op het moment zelf niet altijd geholpen kunnen worden. Hierbij is het belangrijk dat ze leren er op te vertrouwen dat er op een later moment wel hulp komt. In de onderbouw is het belangrijk dat het proces van uitgestelde aandacht visueel wordt gemaakt. Er kan gedacht worden aan een kraai die op de stoel zit. Zit de kraai op de stoel, dan mogen de kinderen de leerkracht niet storen. De leerkracht moet dan consequent omgaan met het invoeren van uitgestelde aandacht, want dan leren de kinderen de juiste houding die nodig is tijdens het zelfstandig leren.

In de tijd dat kinderen de leerkracht niet mogen storen, moeten ze namelijk zelf voor oplossingen zorgen, zoals bijvoorbeeld de opdracht nog eens lezen, iets anders gaan doen of een ander kind vragen om hulp. Ze moeten zichzelf kunnen redden en elkaar kunnen helpen, dit komt de socialiteit ten goede.

De leerkracht moet ze helpen bij dit proces. Zo kan hij vragen stellen die de zelfstandigheid bevorderen en hij kan bespreken wat kinderen zouden kunnen doen als de leerkracht niet beschikbaar is. De kinderen moeten dan zelf nadenken over mogelijkheden. Door de uitgestelde aandacht zijn kinderen zelf ook verantwoordelijk voor het vinden van oplossingen. De kinderen zijn verantwoordelijk voor hoe zij hun tijd in delen. (Röhner R., Wenke H. 2004)

Een hulpmiddel dat in de onderbouw tijdens het zelfstandig werken gebruikt kan worden, is de kleurenklok, ook wel Timetimer genoemd. Hierop kunnen de kinderen zien hoeveel tijd ze nog hebben om bijvoorbeeld zelfstandig te werken. Per opdracht kan de klok ook ingesteld worden. In de onderbouw wordt de klok ondersteund met kleuren. Bijvoorbeeld de kleur blauw betekent 10 minuten.

Figuur 2: kleurenklok. Uit: kleurenklok.nl 21-10-2013

2.1.2 Zelfstandigheid in de midden en bovenbouw

Janssens (n.d.) geeft aan dat er in *groep 3* vaak een terugslag is in de zelfstandigheid. Er is een verschil tussen zelfstandigheid wat betreft het omgaan met de praktische regels in de klas en wat betreft zelfstandigheid op didactisch vlak. Het eerste beheersen ze nog steeds. Wel worden deze regels voor de duidelijkheid besproken. Wat betreft het tweede is het goed om de kinderen te begeleiden en te controleren bij het leerproces.

Tot ongeveer de kerstvakantie leren de kinderen in *groep 3* hoe ze kunnen omgaan met leerproblemen die ze ondervinden tijdens hun werk. De tweede helft van het jaar kunnen de kinderen zichzelf al aardig redden en kunnen ze meer taken zelfstandig aan. Nu ligt de nadruk op het leren maken van een planning. Op het bord wordt er een planning bijgehouden door de leerkracht. De kinderen die minder goed kunnen meekomen, worden direct geholpen door de leerkracht. De andere kinderen worden in principe alleen door de leerkracht geholpen als ze er zelf om vragen. Wel moeten de kinderen eerst aan elkaar hulp gevraagd hebben. Het zelfstandig werken kan steeds verder worden uitgebreid met meer taken en moeilijkere taken. Ook hier is voor- en nabespreking belangrijk. Elke dag is er een apart moment voor het zelfstandig werken met behulp van taken die ze aan kunnen. Veel leerstof wordt nog wel klassikaal behandeld en verwerkt.

De nadruk in *groep 4* ligt op het eerst zelf proberen voordat het kind om hulp vraagt. Hierin zijn drie stappen te onderscheiden. De kinderen moeten eerst zelf proberen. Komen ze er niet uit dan mogen ze een kind uit hun groepje vragen, komen ze er dan nog niet uit dan pas mag de leerkracht gevraagd worden. De verzorging van het werk krijgt meer aandacht. De kinderen worden dan ook aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor de verzorging van hun werk. Er kan een begin gemaakt worden met zelf nakijken. Doordat kinderen langer zelfstandig kunnen werken, kan er nu ook een instructietafel komen waar de leerkracht aan kleine groepjes extra instructie kan geven.

Hierdoor komt de persoonlijke ontwikkeling van kinderen nog meer tot zijn recht. Ook in groep 4 zijn voor- en nagesprekken nog steeds belangrijk.

Zoals bij elke groep is het ook belangrijk om in *groep 5* eerst te kijken hoe ver de groep nu is met het beheersen van verschillende vaardigheden met betrekking tot zelfstandigheid die ze in de vorige groepen hebben aangeleerd. (Janssens H., n.d.)

Hieruit kan geconcludeerd worden waaraan nog gewerkt moet worden om een periode per dag zelfstandig te kunnen werken aan de taken en zo hun individuele ontwikkeling te stimuleren. Aan het begin van de dag kan de instructie gegeven worden, waarna de kinderen zelfstandig kunnen werken. De leerkracht kan steeds groepjes kinderen bij hem halen en extra instructie geven. Voor de kinderen die extra taken aan kunnen, is er materiaal dat hun leren verrijkt.

In *groep 6* moeten de kinderen het aankunnen om met weinig instructie zichzelf te kunnen redden met het dagprogramma. Dit dagprogramma maakt de leerkracht aan het begin van de dag direct bekend. Het ligt nu meer bij de kinderen of ze de klassikale instructie bijwonen of later een korte uitleg bij de instructietafel willen krijgen. De kinderen krijgen de vrijheid om zelf te bepalen welke keuzes ze maken. Dit kan ook als gevolg hebben dat ze een verkeerde keuze maken. De verschillen tussen de resultaten van het werk van de kinderen komen steeds duidelijker naar voren. Daarom is het nodig dat de leerkracht tijdens het zelfstandig werken ruimte creëert voor de kinderen om op eigen niveau instructie te krijgen en te werken.

In *groep 7 en 8* wordt het zelf kiezen en plannen verder uitgebouwd. Er is een weekplanning die door de leerkracht gemaakt is. De kinderen mogen zonder uitleg aan het werk. Elke dag geeft de leerkracht aan op de dagplanning wanneer er instructiemomenten zijn. De kinderen dragen zelf de verantwoordelijkheid voor hun besluit of ze deze instructiemomenten wel of niet bij gaan wonen. Op deze momenten verdwijnt het klassikale lesgeven naar de achtergrond en wordt de instructie vooral gegeven in verschillende niveaugroepen. De begeleiding vindt steeds meer individueel plaats. (Janssens H., n.d.)

Om de kinderen inzicht te laten krijgen in de dagstructuur wordt er in de midden- en bovenbouw gebruikt gemaakt van een dagplanning die op bord staat. Per dag worden de activiteiten op het bord geschreven door de leerkracht. In groep 8 wordt soms ook al wel gewerkt met agenda's. Dit ter voorbereiding op de middelbare school.

Om de zelfredzaamheid te bevorderen, wordt het lokaal zo ingericht dat de kinderen zelf de benodigde materialen kunnen vinden. Als materialen een vaste plek hebben in het lokaal, stimuleert dit de zelfstandigheidsontwikkeling.

Een hulpmiddel dat toegepast kan worden om de zelfstandigheid van kinderen te bevorderen, is het werken met handelingswijzers. Deze kunnen ingezet worden als kinderen de stappen van handelen niet zelfstandig kunnen uitvoeren. Door de handelingswijzers te gebruiken zien de kinderen wat ze stap voor stap moeten doen en kunnen ze wel zelfstandig aan het werk. In de onderbouw kan dan gebruik gemaakt worden van afbeeldingen. In de bovenbouw kunnen de handelingswijzers ook bestaan uit geschreven teksten. (Berends R. 2008)

Net zoals in de onderbouw de kleurenklok wordt gebruikt als hulpmiddel voor de tijdsplanning tijdens het zelfstandig werken, wordt in de bovenbouw gebruik gemaakt van de Timetimer. Dit is een klok die aangeeft hoeveel tijd er nog over is om te werken. In overleg met het kind kan de Timetimer bijvoorbeeld op 20 minuten gezet worden om aan te geven hoeveel tijd het kind nog heeft om te werken met de taak.

Figuur 3: Timetimer. Uit timetimer.nl 21-10-2013

De klok kan individueel ingezet worden, maar ook klassikaal. Als de klok klassikaal ingezet wordt, is de klok bedoeld om aan te geven hoeveel tijd de hele klas heeft voor het zelfstandig werken. De kinderen leren zo met de tijd om te gaan en om te plannen.

2.1.3 Ontwikkelingslijn zelfstandigheid

Aangezien zelfstandig leren een proces is, is het belangrijk dat kinderen direct vanaf groep 1 de kans krijgen om zich daarin stap voor stap te ontwikkelen. De leerkrachten verdwijnen steeds meer naar de achtergrond.

Het Nederlands daltononderwijs heeft een ontwikkelingslijn opgesteld voor zelfstandigheid. Deze ontwikkelingslijn is verdeeld in vier stappen. Röhner en Wenke (2004) noemen deze stappen voor zelfstandigheid: zelf werken, zelfstandig werken, zelfstandig leren, zelfverantwoordelijk leren. Wolthuis (2008) noemt deze vier stappen: zelfstandig werken, zelfstandig leren, zelfverantwoordelijk leren en zelfsturend leren. De benamingen zijn verschillend, maar de inhoud komt overeen. De benamingen van Wolthuis (2008) worden gebruikt bij het bespreken van deze vier stappen.

Zelfstandigheid begint bij *zelfstandig werken*. Bij zelfstandig werken worden er situaties gecreëerd waarbij de kinderen individueel werken aan door de leerkracht vooraf bepaalde, korte opdrachten. Ze moeten zich hierbij houden aan afspraken en zelf de tijd indelen. Ze redden zichzelf (eventueel met hulp van medeleerlingen), ook bij het gebruik van materialen. De kinderen kunnen werken met uitgestelde aandacht, hun eigen werk controleren en registreren. (Wolthuis, H., 2008) Volgens Röhner en Wenke (2004) zijn de opdrachten bedoeld voor het aanleren van kennis en vaardigheden die ze dan kunnen toepassen in dezelfde situatie als die waarin ze het hebben aangeleerd.

Daarna komt *zelfstandig leren* volgens Wolthuis (2008) De kinderen leren en oefenen hoe ze opgedragen taken aan kunnen pakken om kennis te verwerven. Tijdens het werken bedenken de kinderen zelf of ze op de goede weg zitten en stellen zo nodig de weg (leerstrategie) bij.

Hierbij beoordelen de kinderen nu ook hun eigen resultaten door het zelf nakijken van hun werk met behulp van antwoordbladen. Röhner en Wenke (2004) geven aan dat er al een eerste aanzet is tot het geven van feedback op het leerproces en leerresultaat.

Het *zelfverantwoordelijk leren* is de volgende stap. Hierbij geeft de leerkracht nog wel aan wat de leerstof is, maar de kinderen moeten nu echt zelf de verantwoordelijkheid nemen. Hierbij maken ze zelfstandig keuzes, bijvoorbeeld wat betreft de manier waarop ze werken, hoelang en waar. De kinderen leren om voor zichzelf eenvoudige tussendoelen te stellen voor het resultaat dat ze willen behalen en dat in hun vermogen ligt. (Wolthuis H. 2008)

Volgens Röhner en Wenke (2004) geeft de leerkracht aan wat het doel is, maar de opdrachten zijn al ruimer en er zijn meerdere antwoordmogelijkheden/oplossingen mogelijk. Wat de kinderen geleerd hebben, leren ze toepassen in andere vergelijkbare situaties. De feedback is nu gericht op zowel het leerproces als het leerresultaat.

De laatste fase is *zelfsturend leren*. De kinderen bepalen zelf hun eigen doelen binnen de algemeen bepaalde doelen die de leerkracht opgesteld heeft. De kinderen bepalen nu zelf de inhoud van de taak in samenspraak met de leerkracht. Ze hebben de ruimte om voor hun eigen leerproces en hun eigen leerdoel zelf initiatieven te nemen die daarop van invloed zijn. De kinderen gaan daarom ook bij zichzelf na wat wel en niet goed gegaan is en waardoor dat komt. Zo ontwikkelen ze zelfkennis en leren ze wat hun mogelijkheden en beperkingen zijn. (Wolthuis, H. 2008) Volgens Röhner en Wenke (2004) is de taak nu omvangrijker dan voorheen, waardoor kinderen kunnen komen tot meerdere antwoorden en oplossingen. Wat de kinderen leren, kunnen ze toepassen in andere situaties. De kinderen kunnen hun eigen leerproces evalueren en kunnen reflecteren op hun leerresultaten en leerprocessen. Hiervoor dragen ze dus ook zelf de verantwoordelijkheid.

2.2 Verantwoordelijkheid

Vrijheid en verantwoordelijkheid zijn twee belangrijke aspecten waar kinderen mee moeten leren omgaan. Er zijn een aantal didactische principes die daarbij kunnen helpen. Kinderen moeten de gelegenheid krijgen om zelf te kiezen hoe ze te werk gaan. De leerkracht geeft de kinderen instructie, waarbij ze kennis en vaardigheden ontwikkelen die nodig zijn bij de vrijheid en verantwoordelijkheid. De kinderen moeten bewust worden van de manier waarop ze zelf leren. Het is belangrijk dat ze leren nadenken hoe ze leren en wat ze leren opdat kinderen zichzelf en hun eigen manier van werken leren kennen en ontwikkelen is. De leerkracht begeleidt de kinderen bij het proces van persoonlijke ontwikkeling. De leerkracht moet oog hebben voor factoren die kinderen kunnen blokkeren als bijvoorbeeld onzekerheid. Daarnaast moet hij de kinderen helpen die te overwinnen waarbij ze zelfvertrouwen opbouwen. Hiervoor is het belangrijk dat kinderen zelf ervaringen opdoen, ook wat betreft het samenwerken met anderen. Het ontwikkelen van individuele mogelijkheden speelt vooral een rol bij jongere kinderen. Dit is nodig zodat ze later goed kunnen functioneren in de groep. De mogelijkheden van het kind worden daarna uitgebreid met het ontwikkelen van vaardigheden die het verwerven van kennis mogelijk maken. Hierbij is vrijheid heel belangrijk, omdat ze dan gemotiveerd en gestimuleerd worden om een bewust doel te bereiken.

Niet alle kinderen kunnen de vrijheid en verantwoordelijkheid aan. Zelfdiscipline en de nodige vaardigheden kunnen ontbreken. Het zelf initiatief nemen tot leren moet bij de kinderen liggen, want dan kan bij het kind verantwoordelijkheidsgevoel ontstaan. De leerkracht moet als voorbeeld dienen. De leerkracht laat zien hoe verantwoordelijkheid genomen kan worden en hoe het juist ook niet moet. Vrijheid en verantwoordelijkheid moeten stap voor stap opgebouwd worden. Doordat er ook gereflecteerd wordt en de kinderen feedback krijgen, kunnen ze zelf inzicht krijgen in het maken van keuzes en wat oorzaak en gevolg kunnen zijn van hun manier van werken. (Berends R., 2008)

Ook organisatorisch moeten er voorwaarden geschept worden om de gelegenheid te geven voor het leren omgaan met vrijheid en verantwoordelijkheid. Er wordt gewerkt met taken waarbij werkafspraken worden gemaakt. De regels die gelden op school en in de klas, zorgen vaak voor veel gebondenheid. Door kinderen de ruimte te geven om zelf regels met elkaar te bedenken, begrijpen ze de regels beter en kan de leerkracht ze op de regels aanspreken als ze die overtreden. Onder vrijheid wordt ook bedoeld dat kinderen kunnen vertellen wat ze willen zeggen.

Door een gesprek met de klas te houden, krijgen de kinderen de kans om schoolzaken die hen bezig houden te bespreken met elkaar. De inrichting van het lokaal is ook van belang. Zo wordt er bijvoorbeeld gewerkt met flexibele werkplekken en open kasten. De leermiddelen kunnen de verantwoordelijkheid en vrijheid bevorderen, omdat de kinderen zichzelf dan kunnen redden bij bijvoorbeeld het nakijken van hun eigen werk. (Berends R., 2008)

2.2.1 Ontwikkelingslijn verantwoordelijkheid

Voor verantwoordelijkheid is er ook een ontwikkelingslijn. Er zijn 4 stappen in deze ontwikkelingslijn. Deze ontwikkelingslijn loopt van docent gestuurd naar kind gestuurd via gedeelde sturing in twee fasen waarbij in fase één het accent ligt op de leerkracht en in fase twee het accent meer op het kind ligt.

Bij *docent gestuurd onderwijs* krijgen de kinderen bijna geen verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces. De leerkracht bepaalt de taken en op welke manier de kinderen de taken uitvoeren. De kinderen mogen wel kiezen welke taken ze eerst doen, welke taken erna, hoelang ze ermee bezig zijn en de plek waar ze aan het werk gaan. Het keuzewerk aanbod wordt ook door de leerkracht vastgesteld. Als er een samenwerkingsopdracht is, bepaalt de leerkracht wie met wie samenwerkt.

Bij *gedeelde sturing met het accent op de leerkracht* biedt de leerkracht meerdere mogelijkheden aan, bijvoorbeeld verschillende werkvormen, waaruit de kinderen kunnen kiezen. Er zijn wel verplichte en keuze onderdelen waaraan het kind moet werken. Er is veel wisselwerking tussen de leerkracht en de kinderen en de kinderen onderling, maar wel binnen de onderwijssituatie die bepaald is door de leerkracht. De leerkracht stuurt de kinderen aan. De kinderen mogen zelf kiezen of ze individueel willen werken of in een groepje en mogen, in het laatste geval, dan zelf kiezen met wie ze samenwerken. De leerkracht geeft aan welke kinderen mogen kiezen of ze zelf mogen beslissen of ze wel of niet meedoen met de instructie.

Bij *gedeelde sturing met nadruk op de kinderen* geeft de leerkracht de kinderen de mogelijkheid om zelf voor een groot deel te bepalen hoe, wie, wat, waar en waarom ze zo te werk gaan. De kinderen denken dus grotendeels zelf na over wat ze willen bereiken en met welke zelfgekozen leeractiviteiten en leggen daarover ook verantwoording af aan de leerkracht.

In de laatste fase, *leerling gestuurd onderwijs*, hebben kinderen al de nodige vaardigheden ontwikkeld op gebied van kennis, emotionele ontwikkeling, zelfreflectie. De kinderen bepalen in samenspraak met de leerkracht de regels die gelden in de klas. Ze ontplooiën zelf initiatieven om zich verder te ontwikkelen en bepalen welke doelen ze willen bereiken. De leerkracht blijft op de achtergrond en begeleidt de kinderen waar nodig. De kinderen moeten aan de leerkracht kunnen verantwoorden waarom ze bepaalde keuzes maken. (Wolthuis, H. 2008)

3 De inzet van planningsmodellen in verschillende groepen

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe Parkhurst de taak bedoeld heeft en hoe de taak nu vorm gekregen heeft op basisscholen in Nederland.

De taak is een overzicht van de te maken opdrachten die de kinderen zelf kunnen plannen en uitvoeren. Dit is dan ook de definitie van de taak die hier gehanteerd wordt. In het Nederlands daltononderwijs wordt toegewerkt naar het leren omgaan met een weektaak. De taak is ook een middel om leerdoelen te bereiken.

In de laagste groepen wordt de weektaak gevisualiseerd door middel van het planbord. Vanaf groep 3 wordt dit gevisualiseerd door middel van de taakbrief die tot een taakboekje gebundeld kan worden. Dit wordt in dit hoofdstuk verder toegelicht. Het overkoepelende begrip dat gebruikt wordt voor termen: het planbord, de taakbrief, het taakboekje en de weektaak is het *planningsmodel*.

3.1 Wat is een weektaak?

Parkhurst had de leerstof omgezet in taken (assignments). Dat zijn leeractiviteiten. Het leren lag nu meer bij de kinderen dan bij de leerkracht. Berends (2008) geeft aan dat Parkhurst de taak niet wilde opdelen in kleinere stukjes, voor elke dag een deel. Als leerkrachten de taak wel opdelen in kleinere stukjes dan kan de interesse en de vrijheid van het kind verdwijnen om zelf de eigen tijd in te delen en bijvoorbeeld door te werken aan een bepaald onderdeel en verantwoordelijkheid te nemen.

In het Dalton Plan is de leerstof die aan bod komt in een jaar verdeeld in stukken van bijvoorbeeld een maand. De leerstof die aan bod komt in een maand wordt opgedeeld in weken. Hier komt de weektaak vandaan. Elke weektaak vormt een afgerond geheel. (Sanders L. J. M. januari 2008) De taak is een didactisch middel dat gebruikt wordt. Door gebruik te maken van een taak, krijgen de kinderen overzicht van de activiteiten en krijgen ze een beeld van de leerdoelen. Daarnaast weten de kinderen ook wat er van ze verwacht wordt. (Dalton reader 2013/2014) Door het werken met de weektaak worden kinderen verantwoordelijk voor en bewust van hun leerproces, wat ze moeten plannen, aftekenen en evalueren over hoe het werken aan de taak ging. Als kinderen door de hele basisschool heen werken met bovenstaande, ontwikkelen ze hun zelfbewustzijn van het leren en leren ze verantwoordelijkheid te nemen voor hun leergedrag. (Jansen H., Haan de D. 2005)

Parkhurst heeft een leercontract bedacht om een taak te kunnen opstellen. Het leercontract is een vorm van een taak. Als de leerkracht een taak ontwerpt, houdt hij daarbij rekening met de individuele ontwikkeling van kinderen en wat ze daarbij nodig hebben. De taak moet de kinderen stimuleren om zelf aan de slag te gaan en zelf te onderzoeken. Daarom staan er nuttige tips en vragen in de taak die kinderen helpen bij het werken aan de taak.

Het leercontract van Parkhurst bestaat uit negen punten. De kinderen worden gemotiveerd door een interessante opening. Dan komt het *onderwerp*. Vanuit een vak wordt een onderwerp gekozen. Daarna komen de *opgaven*, ook wel de problemen die uitgezocht moeten worden. In het *schriftelijk werk* wordt aangegeven wanneer de kinderen de taak moeten inleveren.

Ook gaat het om wat de kinderen hebben opgeschreven in een schrift over deze opdracht. Vervolgens komt het *geheugenwerk*. De kinderen moeten iets uit hun hoofd gaan leren. Bij de *mondelinge lessen* wordt het onderwerp besproken in de klas. Hier wordt een dag voor gekozen. Kinderen moeten zich voorbereiden op het verantwoorden tijdens deze klassikale les. De kinderen moeten ook aangeven uit welk *naslagwerk* ze hun informatie halen en wat ze van die informatie vinden. De stap die vervolgens komt heet *equivalent*. Hier wordt aangegeven hoeveel tijd er voor elk gedeelte van de taak is, bijvoorbeeld één gedeelte kan bestaan uit twee dagen. Daarnaast is er een *mededelingenbord*, waarop extra aandachtspunten vermeld worden, bijvoorbeeld dat wat ze ook nog moeten bestuderen. Er wordt ook gekeken naar de *samenhang* tussen de verschillende vakken. In de weektaak wordt bij het beschrijven van de opdrachten aangegeven of deze opdracht ook kan gelden voor een ander vak. De punten lopen natuurlijk in elkaar over. (Berends R., 2008)

In Nederland is het werken met een leercontract als volgt toegepast: door de taak op te stellen als een leercontract, waarbij afspraken gemaakt worden tussen kind(eren) en leerkracht, wordt het kind gestimuleerd om zelf verantwoordelijkheid te nemen en het doel te bereiken. Röhner en Wenke (2004) noemen in hun boek zeven stappen voor het leercontract. Een aantal stappen komen aardig overeen met hoe Parkhurst ze bedoeld heeft. De eerste stap is het bepalen van het *onderwerp* door het kind waarbij het kind aangeeft wat hij wil leren. Het *doel van de activiteit* wordt vast gesteld. Er moet dan gekeken worden met *welke stappen* het doel bereikt kan worden en welke *middelen* de kinderen hierbij nodig hebben. De volgende stappen zijn *tijdsplanning* en *het inplannen van controlemomenten*. Deze controles door kinderen en leerkrachten zijn belangrijk, omdat er dan gekeken kan worden of de kinderen op de goede weg zitten en of ze misschien meer of minder begeleiding nodig hebben. Als laatste stap wordt er *bedacht hoe de kinderen laten zien wat ze geleerd hebben*.

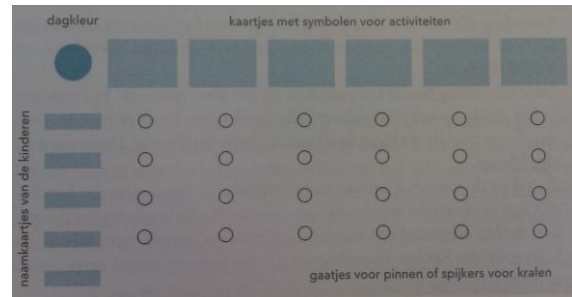
Zo komen in de taak de principes vrijheid/verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en samenwerking aan bod.

3.2 Werken aan taken in groep 1 en 2

In de laagste groepen van de basisschool wordt een begin gemaakt voor het werken aan taken. Kinderen moeten zich er eerst bewust worden hoe elke dag eruit ziet en hoe de week is opgebouwd. Een hulpmiddel hiervoor zijn de dagritmekaarten. In een vorig hoofdstuk is al uitgelegd wat dit betekent voor de zelfstandigheid. De dagritmekaarten visualiseren de dagindeling en ondersteunen zo de organisatie in de groep. Elke dag heeft een eigen kleur. Maandag heeft bijvoorbeeld de kleur rood. De dagkleuren laten de opbouw van de week zien. Deze dagkleuren komen in de hogere groepen steeds terug. Zo ontstaat er daarin een doorgaande lijn. De leerkracht kan de kinderen betrekken bij het neerzetten van de dagritmekaarten. Door klassikaal in gesprek te gaan over de opbouw, leren de kinderen stap voor stap hoe de dag is opgebouwd. Op deze manier worden de kinderen medeverantwoordelijk voor de planning van de dag en zo zijn ze al bezig met het leren plannen.

Een van de eerste taken waar de kinderen mee te maken krijgen, kan de klassendienst zijn. Hier leren de kinderen om kleine huishoudelijke taken uit te voeren, zoals de planten water geven, uitdelen, kast opruimen enzovoort. Er kan een bord aanwezig zijn waarop de activiteiten gevisualiseerd zijn. Kinderen moeten dan zelf kijken of ze alle taken uitgevoerd hebben die erop staan. De hulpvaardigheid wordt hierbij gestimuleerd en verder ontwikkeld. Kinderen moeten er wel aan toe zijn om zulke taken uit te voeren, alleen of samen.

In de kleutergroepen wordt er ook gebruik gemaakt van het planbord. De leerkracht kiest per week de activiteiten uit en zet ze op het planbord. Alle namen van de kinderen hangen op het planbord. Per dag kunnen ze een kaartje achter hun naam hangen bij de activiteit die ze willen gaan doen. Meestal wordt er in het begin alleen 's ochtends gewerkt aan de opdrachten van het planbord. (Wenke H., Röhner R. 1999)

Er bestaan verschillende manieren van het omgaan met het planbord. Zo kan het planbord gebruikt worden als *controle-instrument*. De kinderen kiezen zelf een activiteit. Er zijn activiteiten waar maar een beperkt aantal plaatsen voor zijn. Zijn alle plekken bezet voor een bepaalde activiteit dan kan een kind dat niet meer kiezen. De leerkracht houdt de keuze bij in een volgmap. De activiteiten die de kinderen kiezen, worden niet aanschouwelijk gemaakt. Hebben de kinderen de activiteit af dan laten ze op het planbord zien dat de activiteit klaar is, dit kan door bijvoorbeeld een pinnetje achter de naam te zetten bij de activiteit. Deze manier wordt ook veel gebruikt op niet-Daltonscholen.

Een andere manier van gebruik van het planbord is, dat het planbord gebruikt wordt als *planningsinstrument*. Ook hierbij kiezen de kinderen zelf een activiteit, maar zetten nu een kaartje bij die activiteit op het planbord. De kinderen laten zo op het planbord zien wat ze kiezen. De andere kinderen kunnen hier dan ook zien welke activiteit al vol zit. De leerkracht begeleidt de kinderen bij het plannen door de kinderen attent te maken op de gevolgen van de gemaakte keuzes. Op dit planbord zelf is het niet mogelijk om te taak af te tekenen. Dit kan wel door de achterkant van het kaartje te gebruiken. Als kinderen het kaartje namelijk omdraaien, is de activiteit afgetekend. Of als er pinnetjes gebruikt worden, kan er een extra gaatje naast gemaakt worden. Ook een pinnetje in het tweede gaatje betekent dan dat de activiteit afgerond is.

Een derde manier van inzet van het planbord is dat het bord gebruikt wordt als *keuzetaakbord*. Het is dan de bedoeling dat als de kinderen klaar zijn met de verplichte activiteit, ze naar het keuzebord mogen en zelf een keuze maken voor een keuzeactiviteit. Elke opdracht mag maar één keer per week per kind gedaan worden. Er ontstaat zo een overzicht van wat de kinderen de hele week gekozen hebben qua keuzetaken. Deze manier kan gebruikt worden als de leerkracht vindt dat de groep te groot is en er daarom veel tijd in beslag wordt genomen door het kiezen van de gewone taak. Op deze manier hebben kinderen toch een keuzemogelijkheid. In een volgmap houdt de leerkracht bij welke activiteiten elk kind gekozen heeft.

Het is ook mogelijk om in de kleutergroepen te werken met een taakbrief. Elk kind heeft dan een eigen taakbrief. Hierop staan dan de opdrachten voor één week. Er staat voor elke dag één opdracht. Ook staan er keuzeopdrachten op de taakbrief voor als de kinderen de verplichte taak afhebben.

Met de kleur die bij de dag hoort, kleuren de kinderen het vakje achter de opdracht in als de leerkracht het gecontroleerd heeft. De leerkracht houdt in de gaten wat er gekozen wordt.

Op de taakbrief wordt gebruikt gemaakt van afbeeldingen. Het nadeel is dat het papier van de taakbrief vaak niet netjes gehouden wordt. De taakbrief kan aan het eind van de week mee naar huis genomen worden.

Er kan ook voor gekozen worden om de taakbrieven van een aantal weken bij elkaar te bundelen zodat het een taakboekje wordt. (Wenke H., Röhner R. 1999)

3.3 Werken aan taken in groep 3 en 4

Voor kinderen is de overgang van groep 2 naar groep 3 groot. Ze krijgen bijvoorbeeld ineens te maken met het blijven zitten aan een eigen tafel en ze moeten ook veel langer stil zitten. Het is goed om elementen uit groep 2 mee te nemen naar groep 3. Het planbord dat in groep 1 en 2 gebruikt wordt, kan aangepast worden voor gebruik in groep 3. Op het planbord komen dan ook de vakken rekenen, taal en schrijven. Activiteiten die uit groep 2 meegenomen kunnen worden zijn de huishoek en bijvoorbeeld de bouwhoek. Doordat er hoeken zijn in groep 3, zijn de kinderen vertrouwd met de inrichting. Vooral in het begin van groep 3 zijn de hoeken nog belangrijk. De huishoek kan in het tweede helft van het schooljaar tot een speel- lees hoek worden omgebouwd. (Röhner en Wenke 1999)

Het planbord kan qua vormgeving overgenomen worden van groep 2. In groep 2 wordt het bord gebruikt voor de hele week. In groep 3 kan de leerkracht ervoor kiezen om het planbord als dagtaak te gaan gebruiken. De taak is een dagtaak die een overzicht biedt van alle opdrachten die deze dag uitgevoerd moeten worden. Voor de vakken rekenen, taal en schrijven is er een verplichte opdracht. Daarnaast is er de mogelijkheid om te kiezen uit keuzeopdrachten.

De meeste afbeeldingen uit groep 2 kunnen blijven. Er worden nieuwe afbeeldingen toegevoegd van vakken zoals bijvoorbeeld lezen en rekenen. Het planbord geeft op deze manier geen beschrijving van de taken. Het is ook pas mogelijk voor de kinderen om een beschrijving van de taak te krijgen als ze kunnen lezen.

De leerkracht kan de dagtaak op het bord plaatsen en deze met de kinderen bespreken. Wenke en Röhner (1999) geven aan dat het ook mogelijk is om met een taakboekje het planbord te ondersteunen. Het eerste boekje dat gebruikt wordt, is een tussenrapportage. De taken worden in het taakboekje genoteerd. Hebben kinderen de taak af, dan kleuren ze een hokje in bij de desbetreffende taak en kunnen ze er een datum bij zetten. In dit boekje worden dus vooral afbeeldingen opgenomen van de taken. Na de eerste helft van het schooljaar kan er over worden gegaan naar een ander soort taakboekje.

In dit boekje ligt dan de nadruk op de taak die beschreven is. De leerkracht schrijft op het bord de taken van elk vak. Deze opbouw komt terug in het taakboekje. (Röhner en Wenke 1999)

Nu de kinderen gewend zijn aan een beschreven dagtaak, is het de bedoeling dat kinderen op een gegeven moment inzicht gaan krijgen in de opbouw van een weektaak. In groep 4 wordt er nog niet met een weektaak gewerkt, maar gewoon per dag waarbij de dagtaken van de hele week wel alvast op een rijtje zijn gezet.

ma	
di	iedere dag drie regels
wo	
do	
vr	

Per dag staan de drie opdrachten van drie vakken beschreven. Ter ondersteuning staan deze taken in de kleur van de dag. Zo kunnen kinderen zien wat ze de hele week moeten doen. Achter de dagtaak is er nog een vakje om de taak af te kleuren.

Door de kinderen zelf de taak af te laten tekenen, krijgen ze besef van verantwoordelijkheid. Bij dit model schrijven de kinderen de dagtaak van het bord over op hun taakbrief. Dit doen ze iedere dag, waarbij ze uitleg krijgen over de manier waarop de dagtaak verwoord wordt. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van afkortingen of symbolen. (Röhner en Wenke 1999)

3.4 Werken aan taken in de bovenbouw

Doordat de dagtaken in groep 4 bij elkaar gebracht zijn op één blad, krijgen de kinderen een beeld van het weekoverzicht, waarin de hoeveelheid werk vermeld staat en verschillende opdrachten en vakgebieden aangeboden worden.

De vormgeving van de weektaak is belangrijk. Het moet geen opeenvolging van dagtaken zijn. In groep 5 kan er gekozen worden om de weektaak in te delen per vakgebied. De kinderen werken op hun eigen niveau en in hun eigen tempo, waarbij ze zelf kunnen kiezen wat de volgorde is voor het maken van de taken uit verschillende vakgebieden binnen een bepaalde tijd. Zoals ze dat gewend zijn, wordt er per dag nog steeds gewerkt aan drie opdrachten, namelijk één opdracht van rekenen en één van taal. Deze schrijven ze ook over op hun eigen weektaak. De derde opdracht mogen de kinderen zelf kiezen uit de overige vakken. De leerkracht schrijft de weektaak op het bord, waarbij de opdrachten per vak zijn in de kleur van de dag geschreven zijn. De vakken waarvan maar één opdracht gemaakt wordt per week, staan vermeld op de weektaak. De kinderen kiezen zelf wat ze eerst gaan doen, ook gaan ze zelf hun opdracht nakijken en kleuren ze de opdracht daarna af op de weektaak. Het is belangrijk dat er regelmatig gereflecteerd wordt door de kinderen met de leerkracht over het gemaakte werk.

rek	iedere werkdag wordt in de dagkleur een opdracht genoteerd: vijf regels
taal	
lezen	
aard	voor deze vakken 1 opdracht
natk	
expr	
keuze	de keuzetaak is een verplicht deel van de weektaak

In groep 5 kan er dus een weektaak ingezet worden die opgebouwd is per vak. De opdrachten per vak worden in de kleuren van de dag opgeschreven, zodat de kinderen zien wat ze welke dag moeten gaan maken. Vanaf groep 5 tot en met 8 kan er gewerkt worden met een hele weektaak.

De vormgeving verandert niet meer. Het aantal taken neemt per klas toe. De leerkracht kan ook samen met de kinderen de hele week plannen. De kinderen die er aan toe zijn en uit zichzelf initiatief nemen om alvast met de opdrachten van de volgende dag bezig te gaan, kunnen op deze manier makkelijker verder werken. Met dit eigen initiatief van de kinderen geven ze aan dat ze er aan toe zijn om te werken met een hele weektaak. (Röhner R, Wenke H., 1999)

In de praktijk wordt op basisscholen ook wel gewerkt met een driedaagse weektaak. Niet alle kinderen kunnen een weektaak voor vijf dagen aan. Deze scholen gebruiken een driedaagse weektaak als tussenstap om naar een vijfdaagse weektaak toe te werken. Zo wordt de stap kleiner.

Wenke H., Röhner R. (2004) vinden dat er geen tussenstap als een driedaagse weektaak moet zijn. Het is de bedoeling dat de leerkracht in de gaten houdt of en wanneer kinderen er aan toe zijn om werk aangeboden te krijgen voor meerdere dagen. Zij vinden dat door een driedaagse weektaak kinderen, die door willen werken, worden belemmerd. Kinderen die nog niet aan toe zijn aan het werken met een 5 daagse weektaak, worden extra ondersteund door de leerkracht bij het plannen en overzicht krijgen.

In de hoogste groepen kunnen opdrachten ook in één kleur opgeschreven worden op de weektaak. De leerkracht maakt de weektaak en vult alle opdrachten in. Nu moeten de kinderen in de vakjes erachter zelf de opdrachten kleuren in de kleur van de dag waarop de kinderen denken dat ze ermee aan het werk gaan. Ze moeten de structuur van de week daarvoor wel kunnen doorzien.

Vanaf groep 6 kan er gekozen worden om de weektaak te starten op de donderdag. Dit brengt een aantal voordelen met zich mee. De leerkracht kan de weektaak opstellen op de woensdagmiddag en ook kan de leerkracht dan de taak verwerken. De kinderen beginnen op maandag weer fris aan de tweede helft van de weektaak. Ook is het voor de kinderen fijn dat ze de weektaak op woensdag kunnen afronden. De meeste daltonscholen hebben weeksluitingen of andere activiteiten aan het einde van de week. Doordat ze op woensdag klaar zijn met de taak, benadelen de weeksluitingen de kinderen niet in het niet afkrijgen van de weektaak.

4 Leerkracht en het planningsmodel

4.1 De rol van de leerkracht bij zelfstandig werken

Door dit hele verslag heen is de rol van de leerkracht al veel aan bod gekomen. In dit hoofdstuk worden belangrijke punten van de rol van de leerkracht op een rijtje gezet.

Parkhurst wil graag dat de leerkrachten vakleerkrachten zijn. De leerkracht is kundig in zijn vak en moet weten wat kinderen aan kunnen qua werkzaamheden. Ook moeten ze inzicht hebben in hun persoonlijke ontwikkeling op emotioneel en intellectueel gebied.

Het kunnen reflecteren is een eigenschap waarover een Dalton leerkracht moet beschikken. Hij moet kritisch naar zichzelf kunnen kijken hoe hij bezig is en hoe hij dat op een hoger niveau kan brengen. Daarbij komt naar voren het open staan voor vernieuwingen, commentaar en het verbreden van zijn gezichtsveld. (Dalton reader 2013/2014)

Volgens Parkhurst is het belangrijk dat de leerkracht het goede voorbeeld geeft. De leerkracht heeft een eigen persoonlijkheid, met eigen interesses, normen en waarden. Als leerkrachten dit laten zien, dan krijgen de kinderen een beeld van een levende, sociale schoolgemeenschap.

Als de leerkracht alleen maar kennis overdraagt, nemen de kinderen weinig kennis over. Als de leerkracht alles zelf doet en er energie in steekt, doen de kinderen dat niet en leren ze niet. De leerkracht moet een begeleider kunnen zijn die belangstelling toont, stimuleert en inspireert maar ook controleert en registreert waarbij hij in het begin veel leiding neemt en dit in de loop van de jaren afbouwt naar begeleiden. Parkhurst wil graag dat leerkrachten hierbij pedagogische en didactische plannen maken. Deze plannen laten zien hoe de kinderen leren om in vrijheid zelfstandig te worden en daarvoor zelf verantwoordelijkheid dragen. De leerkracht bezit allerlei didactische en pedagogische vaardigheden om dit te bewerkstelligen. (Berends R., 2008)

Om de zelfstandigheid van kinderen te kunnen bevorderen, moet de leerkracht op een aantal punten wat veranderen in zijn leerkrachtgedrag. De leerkracht moet omschakelen van leiden van de kinderen naar het begeleiden. De leerkracht doet een stap terug, zodat de kinderen een stap vooruit kunnen zetten. Om de motivatie van de kinderen niet af te remmen, moet de leerkracht er rekening mee houden dat hij niet altijd moet ingrijpen en/of de leiding over moet nemen. (Röhner R., Wenke H. 2004)

De rol van de leerkracht is dus om binnen het leerplan en de leerdoelen (die voor alle kinderen gelijk zijn) het onderwijs zo te organiseren dat de kinderen zich individueel kunnen ontwikkelen en op verschillende manieren kunnen werken waarbij ze zelf hun verantwoordelijkheid dragen.

Als de leerkracht de kinderen nieuwe leerstof wil aanbieden (klassikale instructie) en oefenen (begeleid in oefenen), dan doet de leerkracht dit tijdens een apart instructiemoment en dus niet vlak voordat de kinderen zelfstandig gaan werken aan de weektaak. Tijdens dit begeleid inoefenen van de leerstof krijgen de kinderen de gelegenheid om samen met de leerstof aan het werk te gaan en oplossingen te bedenken.

Tijdens het werken aan de weektaak kiezen de kinderen zelf met welke leerstof, die ze op eerdere instructiemomenten aangereikt hebben gekregen, ze aan de gang gaan.

De leerkracht kan tijdens het zelfstandig werken aan de weektaak ook kleine groepjes kinderen begeleiden en extra instructie geven.

In hoofdstuk 2 is de inzet van handelingswijzers kort belicht. De leerkracht kan deze handelingswijzers inzetten, zodat hij niet steeds de procedure hoeft te herhalen. Op deze manier kan hij voor een paar kinderen de handeling herhalen met behulp van de handelingswijzer. (Wenke H., Röhner R., 2004)

4.2 Belang van een gedeelde visie van leerkrachten

In deze paragraaf gaat het over leerkrachten en hun visies. De definitie van visie die in dit verslag gehanteerd wordt is: er wordt een beeld geschetst van waar de basisschool naar streeft, hoe ze dit op dit moment verwezenlijken en hoe men wil dat de toekomst eruit komt te zien en de kwaliteit die de basisschool wil bereiken.

Een team van leerkrachten vormen samen een lerende organisatie. De leerkrachten maken kennis eigen, verbeteren, vernieuwen en ontwikkelen hun inzichten en vaardigheden. De leerkracht ontwikkelt zich individueel en samen met de andere leerkrachten. Niet alleen wat betreft de identiteit maar ook wat betreft het lesgeven en leren en natuurlijk de zorg voor kinderen. Het is belangrijk dat leerkrachten handelen vanuit gedeelde visie. Hierbij worden de individuele visies op elkaar afgestemd. De leerkrachten moeten in gesprek gaan met elkaar en zo een visie ontwikkelen. (Bos C., 2009) Het hele team moet actief betrokken zijn bij het ontwikkelen van een visie. Er moet ruimte en begrip zijn voor elkaar.

Als de leerkrachten een visie willen maken over bijvoorbeeld planningsmodellen, dan moeten ze een beeld gaan schetsen voor de toekomst gebaseerd op het nu. De leerkrachten moeten kijken wat ze nu doen aan de weektaak en naar de manier waarop andere leerkrachten tegen het werken met planningsmodellen aankijken. Vanuit daar wordt er een streefdoel geformuleerd; een uitdaging die realistisch is. (Bos C., 2009)

Bij het opstellen van een visie gaat het vooral om de vraag hoe de leerkrachten de weektaak willen vormgeven. Wat vinden de leerkrachten belangrijk aan het planningsmodel. Dit is een vraag die de leerkrachten kunnen stellen aan elkaar. Reflecteren op de situatie hoe het nu is, is belangrijk, omdat de leerkrachten vanaf dit punt starten met het ontwikkelen van een visie.

Volgens een aantal stappen kunnen de leerkrachten te werk gaan. Als eerste kiezen ze het onderwerp. Daarna bedenken ze woorden die elke leerkracht persoonlijk belangrijk vindt bij het onderwerp. Als de leerkrachten dat gedaan hebben, kunnen ze in groepjes in gesprek gaan over hun gekozen woorden. In het groepje worden gezamenlijk een aantal woorden uitgekozen waar alle leerkrachten achter staan. De groepjes presenteren hun woorden in de grote groep. Er wordt nu gekeken wat alle groepjes hebben qua woorden en er wordt tot een gezamenlijke keuze gekomen. Van de woorden die overgebleven zijn, wordt een tekst geschreven. (Bos C., 2009)

Het is belangrijk dat de leerkrachten genoeg tijd krijgen om hun eigen mening/visie te vormen en dit te bespreken met andere leerkrachten. De gezamenlijke visie komt voort uit de persoonlijke visie van de leerkrachten. De persoonlijke visie van de leerkrachten is gebaseerd op de waarden en normen die iemand heeft en de belangen van een persoon. De leerkrachten moeten de visies van elkaar weten en welke overtuigingen ieder hierbij heeft. Zo groeit er een gezamenlijke visie op het onderwerp. (Bos C., 2009)

De gezamenlijke visie die ontwikkeld gaat worden, moet voldoen aan een aantal kenmerken. Zo moet de visie *voorstelbaar* zijn. Alle leerkrachten moeten een beeld hebben hoe de toekomst eruit komt te zien. De visie moet alle leerkrachten *aanspreken* zodat ze er zin in hebben om er mee aan de slag te gaan. Deze visie wordt op een *begrijpelijke* manier geformuleerd worden zodat duidelijk is wat de basisschool wil en waarom, hoe en wanneer ze dat willen bereiken. De visie moet ook zo opgesteld zijn dat de leerkrachten *ruimte voor eigen inbreng* hebben binnen de visie. Daarnaast moet de visie ook haalbaar zijn en realistisch. Met *haalbaar* wordt bedoeld dat er doelen worden gesteld die te bereiken vallen. Als er meetbare doelen worden gesteld, is de visie concreet genoeg. Als er in de toekomst besluiten moeten worden genomen, kan er terug gevallen worden op de visie die is opgesteld. De visie geeft dan *richting*. (Bos C., 2009)

5 Conclusie theoretisch deel

Voor dit verslag is er literatuurstudie verricht voor de volgende deelvragen:

- Welke principes zijn van belang in daltononderwijs?
- Welke mate van zelfstandigheid kunnen kinderen aan bij het werken met planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8?
- Voor welke onderdelen van het planningsmodel kunnen kinderen verantwoordelijkheid krijgen?
- Wat wordt er verstaan onder het begrip planningsmodel en op welke manier kan het planningsmodel op elkaar aansluiten in de verschillende groepen?
 - a. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in groep 1/2?
 - b. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in groep 3/4?
 - c. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in de bovenbouw?
- Wat is de rol van de leerkracht bij het organiseren, vormgeven en uitvoeren van het planningsmodel?

Parkhurst vindt het belangrijk dat binnen een school als gemeenschap kinderen zelf individuele en sociale ervaringen opdoen door middel van (samen-)werken aan taken in flexibele groepen met alle benodigde materialen binnen handbereik. De kinderen leren zelf verantwoordelijkheid te dragen. Hiervoor is het belangrijk dat kinderen leren te reflecteren en zelf corrigeren. Ook leren ze te bepalen in hoeveel tijd, op welke wijze en volgorde ze de taken maken, alleen en/of met anderen.

Het daltononderwijs gaat om efficiënt onderwijs. De organisatie is daarbij belangrijk. Evenals het visualiseren van belangrijke onderdelen van het werkproces. Doelmatig onderwijs is nu ook één van de drie nieuwe principes van het daltononderwijs die erbij gekomen zijn. De zes principes die nu voor het daltononderwijs gelden zijn: vrijheid/ verantwoordelijkheid, zelfstandigheid, samenwerken, doelmatigheid, reflectie en borging.

Zelfstandigheid is van essentieel belang voor het werken met planningsmodellen. Er is een ontwikkelingslijn van zelfstandigheid die opgebouwd is uit vier fasen. De ontwikkelingslijn loopt van zelfstandig werken via zelfstandig leren, naar zelf verantwoordelijk leren om uiteindelijk te resulteren in zelfsturend leren. In de groepen 1 tot en met 8 kan de zelfstandigheid als volgt opgebouwd worden zodat er een doorgaande lijn ontstaat.

In groep 1 wordt het planbord geïntroduceerd. In groep 2 begint men met het ontwikkelen van het leren zelf op te lossen en elkaar samen te helpen. In groep 3 wordt dit verder uitgebouwd naar het samen leren waarbij ze ook het indelen van hun werk leren. Er wordt gewerkt met dagtaken. In groep 4 wordt er al meer gekeken naar de kwaliteit van het werk. De instructietafel wordt nu geïntroduceerd. In groep 1 tot en met 4 wordt zelfstandig werken apart aangeboden. In groep 5 worden de weektaken geïntroduceerd en is zelfstandig werken niet meer een apart vak. In groep 6 verdwijnt de klassikale instructie naar de achtergrond en de instructie is meer individueel of in kleine groepjes. In de groepen 7 en 8 geeft de leerkracht de weekplanning aan waarbinnen de kinderen grotendeels zelf mogen bepalen hoe ze te werk gaan.

Kinderen moeten verantwoordelijkheid leren nemen voor hun eigen werk. Ook voor verantwoordelijkheid is er een ontwikkelingslijn. Deze loopt van docent gestuurd onderwijs via gedeelde sturing, waarbij de nadruk ligt op de leerkracht naar gedeelde sturing, waarbij de nadruk ligt op de kinderen om uiteindelijk uit te komen bij kind gestuurd onderwijs.

De taak is een overzicht voor de te maken opdrachten die de kinderen zelfstandig kunnen maken. De leerstof is opgedeeld in kleinere porties en wordt aangegeven op het planningsmodel. De kinderen leren zo elke dag om opdrachten te kiezen en leren zo plannen en daarover verantwoordelijkheid af te leggen.

In de kleutergroepen wordt de basis gelegd waarop jarenlang verder gebouwd wordt. Er verandert veel voor de kinderen in de overgang van groep 2 naar groep 3. Voor een doorgaande lijn kunnen er elementen uit groep 2 meegenomen worden naar groep 3 zoals de afbeeldingen die in groep 2 gebruikt worden kunnen meegenomen worden naar het planbord van groep 3. In groep 3 wordt er gewerkt met een dagtaak met drie verplichte opdrachten. In groep 4 wordt er nog steeds gewerkt met dagtaken maar dan voor de heel week op een rijtje. Door de kinderen zelf af te laten kleuren krijgen ze besef van verantwoordelijkheid. In groep 5 kan er over gegaan worden naar een indeling per vak met nog steeds drie taken die de kinderen per dag moeten maken. Vanaf groep 6 tot en met 8 kan er gewerkt worden met een hele weektaak. De indeling op de weektaak is per vak. Er kan er ook voor gekozen worden om de weektaak te laten starten op de donderdag in plaats van de maandag.

Er worden in de literatuur meerdere begrippen genoemd over de weektaak. In dit onderzoek zal het begrip planningsmodel gebruikt worden als overkoepelende term. Hieronder vallen de planningsmodellen: het planbord, de dagtaak, de driedagtaak, de weektaak en de taakbrief. Er kan geconcludeerd worden dat de taakbrief een verzamelnaam is voor de verschillende taakmodellen. Want bijvoorbeeld de dagtaak wordt aan de kinderen gegeven op een papier.

Uitgestelde aandacht is belangrijk voor de ontwikkeling van zelfstandigheid. Visuele ondersteuning is belangrijk. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van hulpmiddelen als de kleurenklok en Timetimer. Dagritmekaarten vormen ook een hulpmiddel. Dagritmekaarten maken kinderen bewust van de opbouw van de dag. In de bovenbouw is er een geschreven dagplanning op het bord en is er een weektaak op papier voor elk kind. Handelingswijzers kunnen de zelfredzaamheid bevorderen als kinderen nog niet zelfstandig genoeg zijn en zichzelf niet kunnen redden. Taakmiddelen brengen structuur aan en vormen een essentieel onderdeel in de organisatie van het onderwijs in alle acht de groepen.

De leerkracht heeft een voorbeeldfunctie. Tijdens het zelfstandig werken ontwikkelt zijn rol als leerkracht zich van actief leider naar begeleider op de achtergrond. Zo draagt hij steeds meer verantwoordelijkheid over aan de kinderen. De leerkracht ontwikkelt zich individueel en samen met de andere leerkrachten. Het is belangrijk dat leerkrachten handelen vanuit gedeelde visie. De gezamenlijke visie komt voort uit de persoonlijke visie van de leerkrachten. De persoonlijke visie van de leerkrachten is gebaseerd op de waarden en normen die iemand heeft en de belangen van een persoon. De leerkrachten moeten de visies en opvattingen van elkaar weten. Als de leerkrachten dat van elkaar weten, kan er een doorgaande lijn ontwikkeld worden waar iedereen achter staat.

6 Praktijkonderzoek

In dit hoofdstuk zal de onderzoeksopzet worden verteld.

6.1 Voorbereiding onderzoek

6.1.1 Beschrijving probleemstelling

De weektaak is een herkenbaar planningsmodel op daltonscholen, maar de weektaak wordt ook gebruikt op niet- daltonscholen.

CBS de Holtenhoek te Vries valt onder de scholenvereniging Christelijk Onderwijs Noord- en Oost-Drenthe (CONOD). CBS de Holtenhoek is geen gecertificeerde Daltonschool. Op CBS de Holtenhoek wordt in bijna alle groepen gewerkt met een planningsmodel. In de schoolgids wordt gesproken over het werken met taken. Maar het is niet duidelijk hoe de leerkrachten met het planningsmodel werken. In de groepen 1 en 2 wordt er gebruik gemaakt van het planbord. In groep 3/4 wordt niet gewerkt met een planningsmodel. De leerkrachten van groep 5/6 en 7/8 hebben het planningsmodel deels op elkaar afgestemd. De directrice van CBS de Holtenhoek geeft aan dat er geen doorgaande lijn aanwezig is wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van de planningsmodellen van groep 1 tot en met 8. Daarnaast wil de basisschool weten op welke wijze de leerkrachten nu werken met het planningsmodel en welke motieven ze hebben voor hun manier van werken.

De basisschool wil hierover informatie om een visie op de weektaak te kunnen ontwikkelen die aansluit op de visie van de basisschool. De basisschool wil dat de visie en praktijk op elkaar aansluiten.

Ik onderzoek op welke manier de leerkrachten een planningsmodel in hun groep gebruiken en waarom ze voor deze manier kiezen omdat ik wil weten op welke wijze er een doorgaande lijn gerealiseerd kan worden wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8. Hierbij komen de aspecten zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en keuzemogelijkheden zo goed mogelijk tot hun recht. Deze aspecten zijn pijlers van de visie van CBS de Holtenhoek.

6.1.2 Onderzoeksvragen

Welke overeenkomsten en verschillen kunnen er zijn tussen CBS de Holtenhoek en de andere scholen van de scholenvereniging CONOD wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in groep 1 tot en met 8 en de doorgaande lijn hierbij?

Wat kunnen deze overeenkomsten en verschillen betekenen voor CBS de Holtenhoek bij het realiseren van een doorgaande lijn wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in groep 1 tot en met 8?

7 Beschrijving onderzoek

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving van dit onderzoek gegeven.

7.1 Soort onderzoek

Baarda en de Goede (2006) beschrijven drie typen onderzoeken. Dit zijn beschrijvend onderzoek, exploratief onderzoek en toetsend onderzoek. Zij geven aan dat bij een beschrijvend onderzoek gekeken wordt naar frequentievragen. Het onderzoek naar een doorgaande lijn in de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen is een beschrijvend onderzoek. De onderzoeksvraag is een frequentievraag, omdat er gekeken wordt naar verschillen en overeenkomsten met andere basisscholen met betrekking tot het gebruik van planningsmodellen. Deze overeenkomsten en verschillen kunnen van belang zijn voor het creëren van een doorgaande lijn in de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen. Met het antwoord op deze onderzoeksvraag wordt een voorbeeld gemaakt van een doorgaande lijn in de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen.

In dit onderzoek wordt er gebruik gemaakt van kwantitatief- empirisch onderzoek. De grondvorm die in dit onderzoek gebruikt wordt, is een survey. Een survey houdt volgens Baarda en de Goede (2006) in dat er informatie wordt verzameld over kenmerken van de onderzoekseenheden.

7.2 Variabelen

Onderzoekseenheden zijn volgens Baarda en de Goede (2006) de mensen en dingen waarover in dit onderzoek uitspraken gedaan worden. De eenheden in dit onderzoek zijn de leerkrachten van de basisscholen die vallen onder de scholenvereniging CONOD. Er wordt informatie verzameld wat de leerkrachten organisatorisch en praktisch kunnen doen om een doorgaande lijn in het gebruik van planningsmodellen te creëren.

Volgens Baarda en de Goede zijn variabelen eigenschappen die mensen bezitten. Deze eigenschappen kunnen variëren.

De afhankelijke variabele is de manier van werken en de mening over het werken met planningsmodellen. De onafhankelijke variabele in dit onderzoek is het werken van de leerkrachten in de eigen groep. Een andere onafhankelijke variabele in dit onderzoek is het les geven op een wel of niet gecertificeerde daltonschool.

7.3 Testfase

De testfase van het schriftelijk interview is als volgt verlopen: collega's hebben de vragenlijst bekeken en feedback gegeven. Hierdoor zijn verschillende aanpassingen gedaan aan de vragenlijst. Een andere collega heeft de enquête ingevuld. Hieruit kwam naar voren dat een enkele vraag aangepast moest worden. Zo konden vragen helderder geformuleerd worden, waardoor de vraagstelling duidelijker werd.

7.4 Storende factoren

Baarda en de Goede beschrijven verschillende storende factoren. Een storende factor die invloed kan hebben op dit onderzoek is dat leerkrachten worden overspoeld met enquêtes. Hierdoor kunnen en/of willen ze deze enquête over de weektaak niet invullen. Daarnaast is de tijdsdruk ook een storende factor. De tijd waarin de enquête afgenomen wordt, is eind november begin december. Dit zijn drukke maanden, waardoor leerkrachten geen tijd kunnen en/of willen vinden om de enquête in te vullen. Een andere storende factor kan ook zijn dat leerkrachten geen interesse hebben in het onderwerp en daarom de enquête niet invullen.

Ondanks dat in de testfase gezocht is naar de juiste begrippen, kan het zijn dat leerkrachten deze begrippen toch anders interpreteren en een andere betekenis geven aan de begrippen. Dit kan bijvoorbeeld ook komen doordat ze de tekst niet goed lezen. Een andere storende factor kan zijn de tijd van het jaar waarin dit onderzoek is uitgevoerd. Het maakt uit wanneer het onderzoek uitgevoerd wordt met betrekking tot planningmodellen omdat leerkrachten aan het begin van het jaar het planningsmodel gaan inzetten, kinderen moeten nog wennen aan het model. Als het onderzoek later in het jaar uitgevoerd wordt, hebben de leerkrachten en de kinderen al langer met het planningsmodel gewerkt.

7.5 Populatie en steekproef

Baarda en de Goede (2006) geven aan dat de populatie een afgebakende groep is van de onderzoekseenheden in een onderzoek. Als er een gedeelte van de populatie betrokken wordt in het onderzoek, wordt dit een steekproef genoemd.

De populatie in dit onderzoek zijn alle leerkrachten van CBS de Holtenhoek en leerkrachten die werkzaam zijn bij de scholenvereniging CONOD. Onder de scholenvereniging vallen in totaal elf basisscholen. De populatie en de steekproef zijn in dit onderzoek hetzelfde.

7.6 Respons

Respons betekent volgens Baarda en de Goede, de mensen uit de steekproef die meedoen aan het onderzoek.

Van de elf basisscholen die onder de scholenvereniging CONOD vallen, hebben uiteindelijk alle basisscholen een reactie gegeven. Alle leerkrachten van de CBS de Holtenhoek hebben de enquête ingevuld en terug gegeven. Voor de sluitingsdatum van de enquête hebben vijftien leerkrachten uit twaalf verschillende klassen gereageerd. Op de dag na de sluitingsdatum van de enquête heeft de directrice van CBS de Holtenhoek tijdens een directieoverleg, op verzoek van de enquêteur, de enquête nogmaals onder de aandacht gebracht.

In de week na de sluitingsdatum zijn alle basisscholen van scholenvereniging CONOD gebeld door de enquêteur, om meer reacties te verkrijgen. Een aantal basisscholen gaf tijdens het telefonisch gesprek aan dat ze niet met een planningsmodel werken. Twee directeuren zouden de enquête nog een keer onder de aandacht brengen bij de leerkrachten. Na het telefonisch contact met alle basisscholen zijn er verder geen reacties meer gekomen.

Van de elf basisscholen zijn twee basisscholen officieel daltonschool. Van deze twee basisscholen zijn geen enquêtes teruggekomen. Tijdens het telefoongesprek kwam naar voren dat de leerkrachten van deze daltonschool de enquêtes niet wilden invullen. De basisschool wilde wel voorbeelden van de planningsmodellen geven mits deze opgehaald werden.

Deze planningsmodellen zijn daarom persoonlijk opgehaald door de enquêteur. Daarbij is er een kort mondeling interview gehouden met de directrice over de planningsmodellen die zij gebruiken op de basisschool. Hierbij zijn een aantal vragen uit het schriftelijk interview aan bod gekomen. Deze mondelinge antwoorden zullen ook verwerkt worden bij de resultaten.

8 Verantwoording onderzoek

In dit hoofdstuk wordt een verantwoording gegeven over het onderzoek.

8.1 Meetniveaus

Baarda en de Goede (2006) beschrijven vier meetniveaus: nominaal, ordinaal, interval en ratio. Het meetniveau dat in dit onderzoek veel aan bod komt, is het *nominaal* meetniveau. Een voorbeeld hiervan vanuit de enquête is de vraag: “Voor welke groep staat u?” Er zijn ook meerdere vragen op *ordinaal* meetniveau. Het gaat er dan om in welke mate iets aanwezig is. Een voorbeeld hiervan is de vraag: “Hoe zelfstandig vindt u de kinderen met betrekking tot het planningsmodel?” Hierbij geven de leerkrachten dit aan op een schaal van één tot en met vijf. Een vraag op *ratio* niveau die in de enquête aan bod komt, is: “Hoeveel kinderen begrijpen het planningsmodel niet?”.

8.2 Validiteit en betrouwbaarheid

Validiteit betekent dat het instrument meet wat het moet meten. (Baarda en de Goede, 2006) Het onderzoeksinstrument dat in dit onderzoek gebruikt is (schriftelijk interview), meet wat het moet meten en voldoet aan de validiteit. Uit de vragen zijn antwoorden gekomen die tegemoet komen aan de onderzoeksvraag.

Betrouwbaarheid geeft aan of het onderzoek voor herhaling vatbaar is. (Baarda en de Goede, 2006) Betrouwbaarheid van dit onderzoek zou betekenen dat er zo weinig mogelijk toeval en andere storende factoren invloed hebben op het onderzoek. De inleidende brief draagt bij aan de betrouwbaarheid van dit onderzoek.

8.3 Keuze onderzoeksinstrument

Interviewen is volgens Baarda en de Goede geschikt als het informatie oplevert in het onderzoek over houdingen, meningen, gevoelens, gedachtes of kennis. Er kan vervolgens gekozen worden om informatie te verzamelen op een structurele of niet-structurele manier. Daarnaast kan men er voor kiezen dit op een schriftelijke of mondelinge manier te doen. Baarda en de Goede geven aan dat er een aantal factoren zijn waar de keuze van af hangt. Men moet zich afvragen hoeveel mensen er bereikt moeten worden. Een schriftelijk interview kan in een korte tijd meer mensen bereiken dan een mondeling interview. Wat een nadeel is aan een schriftelijk interview, is dat het veel tijd kost om een goede vragenlijst te maken die aantrekkelijk is. Het ligt er ook aan of men open of gesloten vragen wil stellen. Open vragen kosten meer denkwerk voor de mensen die de vragen moeten beantwoorden. De anonimiteit is een belangrijk punt voor de keuze van mondeling of schriftelijk.

Het onderzoeksinstrument dat gebruikt wordt voor dit onderzoek, is een schriftelijk interview. De reden hiervoor is dat er een redelijk grote groep leerkrachten bereikt wordt. Het nadeel kan zijn dat niet iedereen het schriftelijk interview ingevuld terug stuurt. Het schriftelijk interview wordt anoniem afgenomen. Het is in dit onderzoek niet van belang om de naam te weten van de degene die het schriftelijk interview heeft ingevuld, maar wel is het belangrijk te weten voor welke groep diegene staat. Het schriftelijk interview wordt groepsgewijs afgenomen op CBS de Holtenhoek. De leerkrachten zijn gevraagd om tijdens de middagpauze naar de koffiekamer te komen.

Hier zitten de leerkrachten altijd tussen de middag en daarom is het een goed idee om op dat moment het schriftelijk interview af te nemen. Op deze manier is er dus ook een respons van honderd procent gekomen.

Het schriftelijk interview wordt ook op andere basisscholen van CONOD afgenomen. In dit onderzoek is er voor gekozen om het schriftelijk interview digitaal af te nemen. Op deze manier worden veel leerkrachten bereikt. Daarnaast is het voor dit onderzoek van belang dat er een voorbeeld van hun planningsmodel mee gestuurd wordt, om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen. Leerkrachten hebben het planningsmodel vaak al digitaal en daarom is het voor de leerkracht ook makkelijk om een voorbeeld van hun planningsmodel mee te sturen met het schriftelijk interview.

Er wordt naar aanleiding van het schriftelijk interview een aanvullend mondeling interview gehouden met de leerkrachten van de groepen 3/4, 5/6 en 7/8 van CBS de Holtenhoek.

9 Het beleid van CBS de Holtenhoek op planningsmodellen, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid

In dit hoofdstuk zal als het beleid van CBS de Holtenhoek op het planningsmodellen, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid worden beschreven.

In de schoolgids van CBS de Holtenhoek (2010) wordt in het algemeen aangegeven dat de basisschool wil werken met taken waardoor kinderen leren om verantwoordelijkheid te nemen en leren kiezen. De keuze die kinderen krijgen is binnen een bepaalde grens. Onder zelfstandigheid wordt verstaan dat kinderen zelf leren regelen.

CBS de Holtenhoek heeft zeven pijlers op onderwijskundig gebied. De zeven pijlers zijn: zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, samenwerken, differentiatie, diagnosticeren, respect en motivatie. In het kader van deze scriptie worden de pijlers zelfstandigheid en verantwoordelijkheid besproken zoals beschreven wordt in de schoolgids van CBS de Holtenhoek. (2010)

CBS de Holtenhoek vindt zelfstandig werken belangrijk, omdat dit nodig is om intensieve en gedifferentieerde begeleiding te kunnen geven. Om in te kunnen spelen op de leerbehoeften van de individuele kinderen, is het belangrijk dat kinderen aan individuele taken en op eigen niveau kunnen werken. Doordat kinderen leren de onderwijstijd die ze krijgen in te delen en zelf leren te plannen, krijgen kinderen wat vrijheid en dragen daarvoor ook verantwoordelijkheid. De leerkracht begeleidt de kinderen hierbij.

In de schoolgids (2010) staat beschreven dat CBS de Holtenhoek werkt met taken. In de onderbouw wordt begonnen met een kleine taak die kinderen krijgen. Deze kleine taak wordt uitgebouwd naar een dagtaak, die dan weer kan overgaan naar een meerdagen taak. Uiteindelijk resulteert dit in een weektaak die in de bovenbouw gebruikt wordt. In de schoolgids staat dat de vakken taal, rekenen, lezen en schrijven verwerkt zijn in de taak. Daarnaast kunnen ook zaakvakken verwerkt worden in de taak. Om tegemoet te komen aan niveauverschillen zijn op de taak basisstof en keuzewerk verwerkt. De kinderen mogen zelf kiezen met welk(e) vak/opdracht zij gaan beginnen. Er mag nog niet aan een taak begonnen worden als daar eerst instructie voor nodig is. Er wordt klassikaal, in groepjes of individueel instructie gegeven. (Schoolgids CBS de Holtenhoek, 2010)

10 Resultaten schriftelijk interview

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het schriftelijk interview beschreven worden. Bij elke vraag komt eerst het resultaat aan bod dat verwerkt is in een diagram of grafiek. Dan volgt de interpretatie en wordt bij een aantal vragen een koppeling met de literatuur gemaakt. In de diagrammen en grafieken met een oranje rand erom heen zijn de gegevens verwerkt van het schriftelijk interview die op CBS de Holtenhoek is afgenomen. In de diagrammen en grafieken met een zwarte rand erom heen zijn de gegevens verwerkt van het schriftelijk interview die is aangeboden op de andere tien basisscholen van scholenvereniging CONOD. In de diagrammen en grafieken met een lichtblauwe rand erom zijn de algemene gegevens verwerkt.

De meeste groepen waarvan een schriftelijk interview teruggekomen was, waren combinatiegroepen. Bij de volgende diagrammen en grafieken worden de groepen verdeeld in 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8. Is er een reactie uit bijvoorbeeld groep 7/8 dan wordt deze één keer meegeteld bij groep 7/8. Als er een andere combinatiegroep is dan hierboven is aangegeven, bijvoorbeeld combinatiegroep 6/7, dan zal deze twee keer meegenomen worden, groep 6 dus bij groep 5/6 en groep 7 bij groep 7/8.

Op CBS de Holtenhoek komt het twee keer voor dat er twee leerkrachten voor één groep staan die ieder een eigen schriftelijk interview hebben ingevuld over dezelfde groep. Bij het verwerken van de gegevens die gaan over de groep zelf, wordt dit als één keer gebruikt. Bij de vragen die gaan over de mening van de leerkracht, zullen beide meningen van de leerkrachten van dezelfde groep meegenomen worden.

Van één daltonschool zijn er alleen voorbeelden van planningsmodellen terug gekomen. Op deze school zijn er een aantal combinatiegroepen, maar per combinatiegroep zijn er twee verschillende planningsmodellen. Zo heeft bijvoorbeeld de combinatiegroep 6/7 een planningsmodel voor groep 6 en een ander planningsmodel voor groep 7.

Daarnaast is er een gesprek gevoerd met de directeur. In dit gesprek zijn een aantal vragen van het schriftelijk interview aan bod gekomen en deze zijn verwerkt bij de resultaten. Niet alle vragen uit het schriftelijk interview zijn in het gesprek beantwoord.

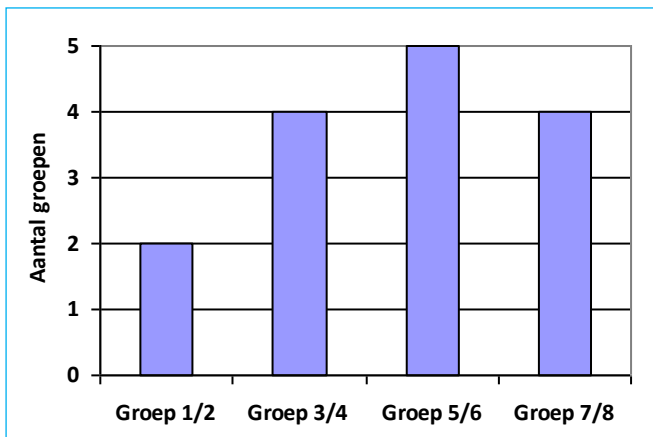
Als er gesproken wordt over de andere basisscholen, dan worden de andere basisscholen van de scholenvereniging CONOD bedoeld. Dit zijn er tien. CBS de Holtenhoek is de elfde basisschool die onder scholenvereniging CONOD valt. CBS de Holtenhoek wordt apart vermeld.

De daltonschool waarvan de planningsmodellen opgehaald zijn, wordt in de toelichting apart vermeld. De reden hiervoor is dat de daltonschool verplicht is om met planningsmodellen te werken.

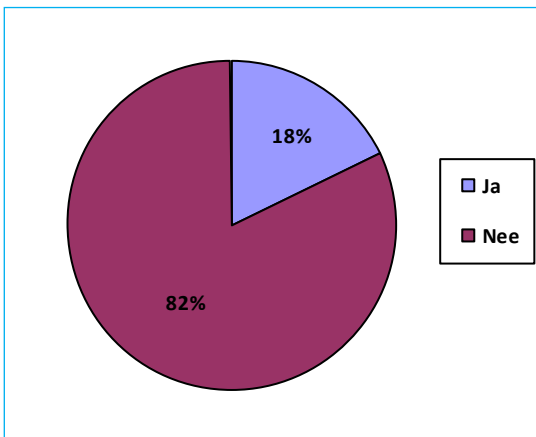
10.1 Resultaten schriftelijk interview

10.1.1 Beschrijving en interpretatie van de resultaten

1 Voor welke groep staat u?

2 Is uw school een Daltonschool?

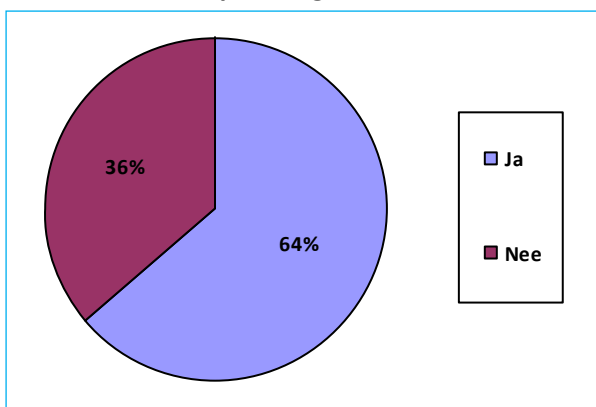
Van de groepen 1/2 zijn er twee reacties gekomen, van de groepen 3/4 vier reacties van de groepen 5/6 vijf reacties en van de groepen 7/8 zijn er 4 reacties gekomen.

Van de groepen 1, 2, 3 zijn alleen voorbeelden van planningsmodellen teruggekomen. Van de groepen 4 tot en met 8 zijn reacties gekomen uit vier combinatiegroepen: 4/5, 5/6, 6/7 en 7/8.

Er was één reactie uit een enkele groep, namelijk uit groep 4.

Tweeëntachtig procent van de basisscholen die benaderd zijn voor het schriftelijk interview, is geen daltonschool. Dit zijn negen basisscholen. Achttien procent is wel een daltonschool. Dit zijn twee basisscholen.

3 Gebruikt u een planningsmodel?

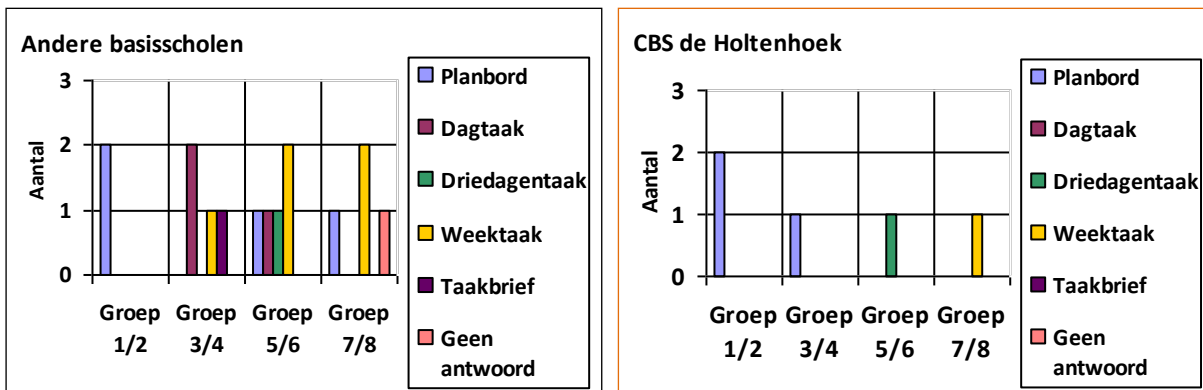
Bij deze vraag wordt er gevraagd of er gebruikt wordt gemaakt van een planningsmodel. Als op deze vraag ja is geantwoord, wordt er gevraagd welk planningsmodel. Dit is uitgewerkt in de twee staafdiagrammen.

Van de elf basisscholen van scholenvereniging CONOD zijn er vier basisscholen die geen planningsmodel gebruiken. Zeven van de elf basisscholen gebruiken wel een planningsmodel. Hiervan zijn twee basisscholen Dalton.

Uiteindelijk zijn er vanuit deze elf basisscholen vijf reacties gekomen die het schriftelijk interview ingevuld en terug gestuurd hebben. Op CBS de Holtenhoek hebben alle leerkrachten het schriftelijk interview ingevuld.

Van één van de twee daltonscholen zijn de planningsmodellen van alle groepen persoonlijk opgehaald zijn.

3a Zo ja, welk planningsmodel:

Op zowel de andere basisscholen als op CBS de Holtenhoek wordt in groep 1/2 het planbord gebruikt.

Op de andere basisscholen in groep 3/4 wordt gebruik gemaakt van de taakbrief, weektaak en de dagtaak. Op CBS de Holtenhoek wordt aangegeven dat in groep 3/4 een planbord gebruikt wordt.

In groep 5/6 op CBS de Holtenhoek wordt een driedagetaak gebruikt. Op de andere basisscholen in groep 5/6 wordt een dagtaak en een weektaak gebruikt. Op de daltonschool wordt in groep 5 een driedagetaak gebruikt en in groep 6 een weektaak.

Een leerkracht van een groep 4/5 van de andere basisscholen heeft als toelichting het volgende: In groep 4 wordt er eerst één keer in de week met het planningsmodel gewerkt. Halverwege het jaar wordt het planningsmodel twee dagen ingezet. In groep vijf wordt er begonnen met een tweedagen taak en halverwege het jaar wordt er gebruikt gemaakt van een driedagen taak.

In een groep 6/7 van de andere basisscholen wordt aangegeven dat er met een planbord en een weektaak gewerkt wordt.

Een leerkracht van groep 3/4 maakt gebruik van een planbord. Wanneer er naar een voorbeeld van dat planbord gekeken wordt, kan geconcludeerd worden dat de definitie van het planbord anders kan worden geïnterpreteerd. Deze leerkracht bedoelde de dagplanning op het bord. Dit is ook door een andere leerkracht op dezelfde manier aangegeven.

De taakbrief en de weektaak zijn het zelfde. Dit kan geconcludeerd worden als deze naast elkaar worden gelegd. Als de resultaten van de uitkomst van de vraag van het schriftelijk interview naast de meesgestuurde planningsmodellen gelegd worden, blijkt dat verschillende begrippen gebruikt worden voor dezelfde modellen. Leerkrachten interpreteren de begrippen anders.

4 U werkt wel/ niet met een planningsmodel. Welke redenen heeft u hiervoor?

Gezien de respons van het schriftelijk interview die naar de andere basisscholen gestuurd zijn, zijn de andere basisscholen van scholenvereniging CONOD ook gebeld om antwoord te geven op de vraag welke redenen zij hebben om het planningsmodel niet te gebruiken.

Naast de schriftelijke interviews, zijn de basisscholen behalve de CBS de Holtenhoek opgebeld om te vragen naar het schriftelijk interview. Hieruit kwam naar voren dat vier van de elf basisscholen geen planningsmodel gebruiken. In het telefonisch gesprek is gevraagd naar de reden waarom deze basisscholen geen planningsmodel gebruiken. De volgende redenen werden genoemd:

Één van deze basisscholen vindt dat de nadruk dan te veel op het plannen ligt. Deze basisschool vindt juist de instructie belangrijk en werkt daarom ook met het directe instructiemodel. Daarmee willen ze tegemoet komen aan de verschillen tussen de kinderen. Met het directe instructiemodel willen ze leerwinst halen. De inhoud van de lessen is het belangrijkste. Zelfstandigheid vindt deze basisschool wel belangrijk en daarom wil ze de kinderen stimuleren zelf bezig te zijn.

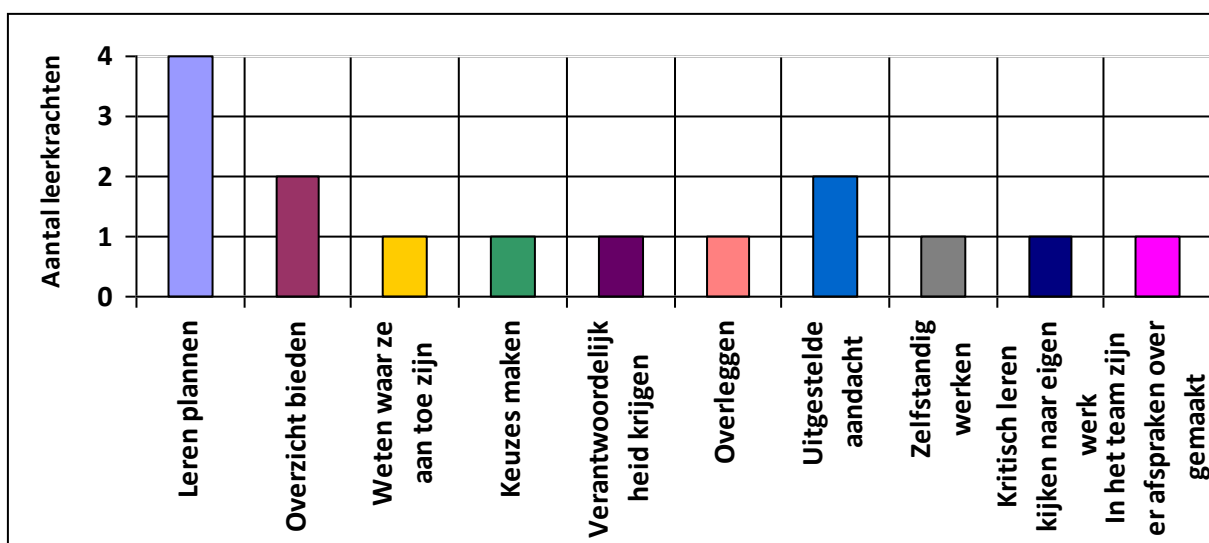
Ook om organisatorische redenen werkt deze basisschool niet met een weektaak. De directeur van deze basisschool gaf aan dat er in één klas alleen voor het extra werk een weektaak gebruikt wordt.

Een andere basisschool werkt alleen met een dagplanning op het bord. Deze basisschool vindt structuur en duidelijkheid belangrijk voor hun onderwijs. Hier past volgens hen geen weektaak bij.

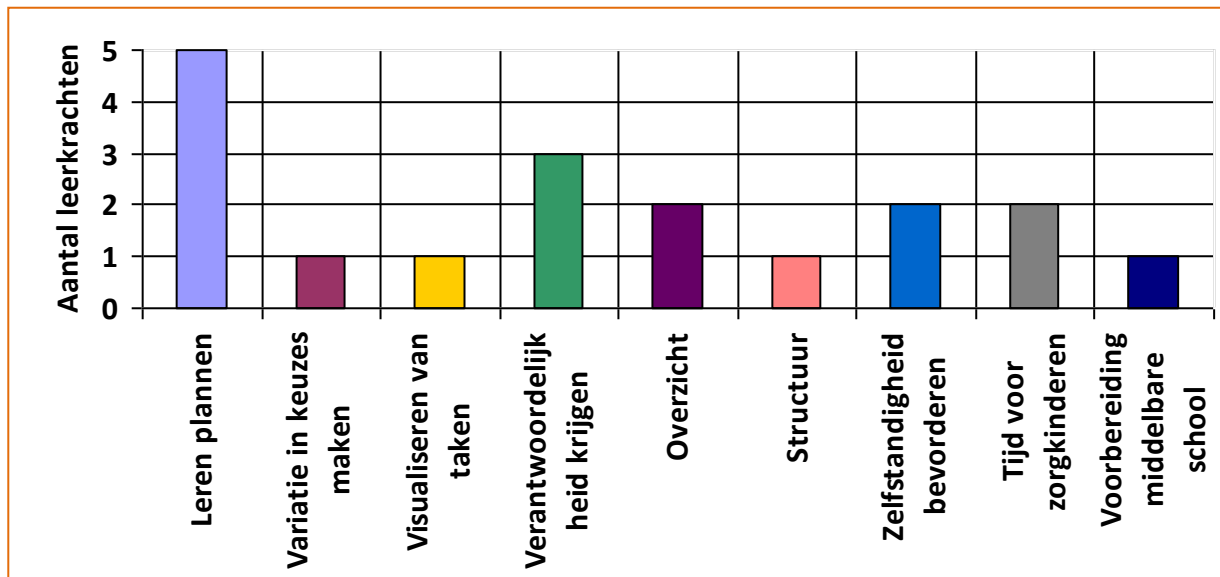
Een andere basisschool bestaat uit drie combinatiegroepen. Op deze basisschool wordt er niet gewerkt met taakbrieven, omdat elk kind op zijn eigen niveau werkt. Het bord voor in de klas dient als een soort weektaak. Hierop staat wat de kinderen moeten doen en is het lesdoel erbij vermeld. De leerkracht vindt dat het bord niet hetzelfde effect heeft als de weektaak. Ze gaf hierbij verder geen uitleg.

Één andere basisschool heeft niet aangegeven waarom deze basisschool geen planningsmodel gebruikt.

Nu volgen de redenen van leerkrachten van de zes basisscholen waarom ze wel met een planningsmodel werken. Dit was een open vraag. De antwoorden zijn gecategoriseerd. De leerkrachten mochten meerdere antwoorden geven.

Op de andere basisscholen kwam naar voren dat leerkrachten het zelf leren plannen de belangrijkste reden vinden om te werken met een planningsmodel. Daarna komt uitgestelde aandacht en overzicht bieden als belangrijke redenen.

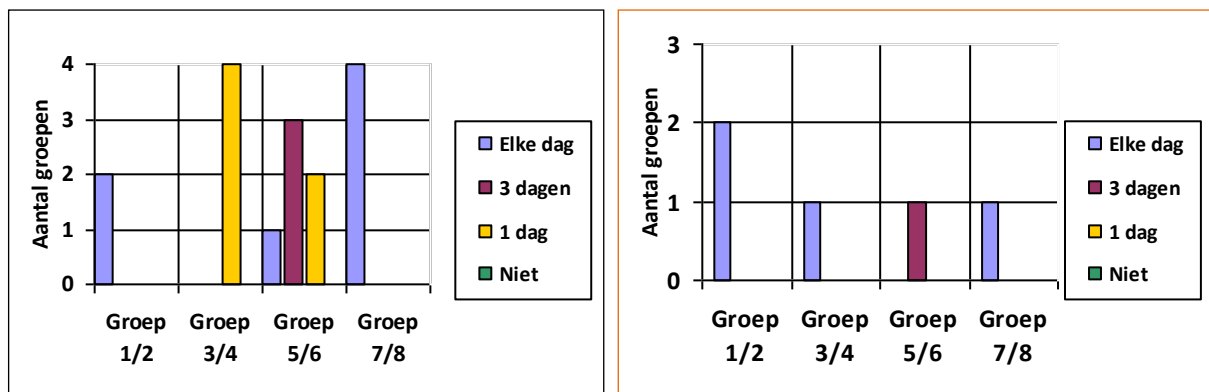
De belangrijkste reden die de leerkrachten aangeven, is dat ze het belangrijk vinden dat de kinderen leren plannen. Door het werken met een planningsmodel, leren de kinderen verantwoordelijkheid te krijgen. Daarna vinden leerkrachten overzicht krijgen, zelfstandigheid bevorderen en tijd voor zorgkinderen belangrijkst.

In de onderzochte literatuur wordt aangegeven wat kinderen kunnen bereiken met het werken met een planningsmodel. Kinderen leren om overzicht te krijgen in de dag- en weekindeling. De kinderen weten wat er van ze verwacht wordt. De kinderen leren om verantwoordelijk te zijn voor hun leerproces. Ze leren plannen, aftekenen en evalueren. Door al deze punten ontwikkelen ze hun zelfbewustzijn van het leren en leren verantwoordelijk te zijn voor hun leergedrag.

Zowel CBS de Holtenhoek als de andere basisscholen vinden het leren plannen het belangrijkste. Daarnaast ook overzicht krijgen. De andere basisscholen hebben veel andere punten genoemd van wat ze willen bereiken met het planningsmodel dan CBS de Holtenhoek.

Punten uit de literatuur die overeenkomen met antwoorden uit de enquête zijn: leren plannen, verantwoordelijkheid krijgen, overzicht en kritisch leren kijken naar hun werk.

5 Hoe vaak wordt het planningsmodel ingezet in een week?

Op de andere basisscholen wordt in groep 3/4 het meest gewerkt met dagtaken. In groep 5/6 komt het drie keer voor dat er een driedagetaak ingezet wordt. Daarnaast is er één keer aangegeven dat er in groep 5/6 het planningsmodel de hele week wordt ingezet.

In groep 7/8 wordt bij alle reacties aangegeven dat ze het planningsmodel elke dag in te zetten.

Op één basisschool wordt er in groep 4 eerst met een dagtaak gewerkt, later in het schooljaar met een tweedagetaak. In groep 5 wordt er eerst met een tweedagetaak gewerkt en later in het schooljaar met een driedagetaak.

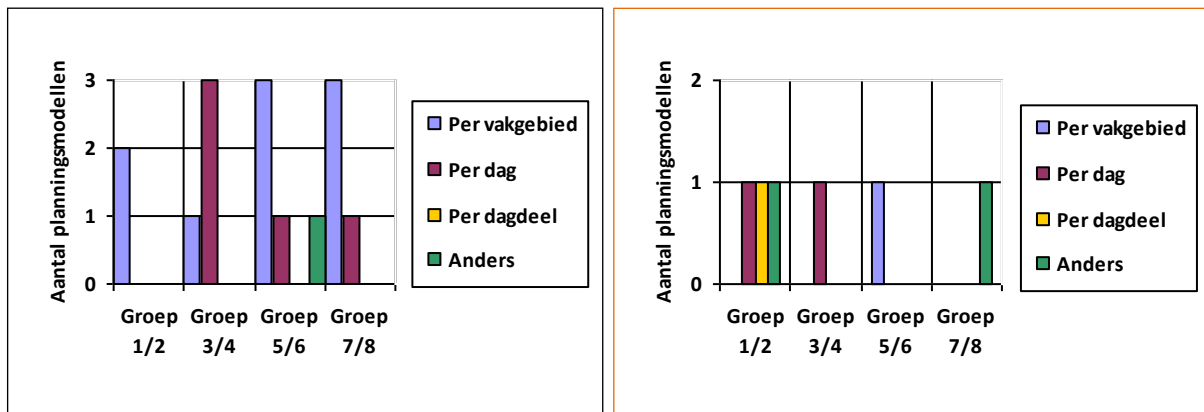
Op CBS de Holtenhoek wordt in groep 3/4 elke dag het planningsmodel ingezet. In groep 5/6 drie dagen en in groep 7/8 elke dag. In de enquête gaf de leerkracht van groep 2 van CBS de Holtenhoek aan dat er in de groep het kleuterpleinbord gebruikt wordt. Het kleuterplein is een methode die in groep 1 en 2 gebruikt wordt. Het kleuterpleinbord is een maandplanning. Dit kan niet in plaats van het planbord gebruikt worden.

Het planningsmodel van de groepen 1/2, 5/6 en 7/8 van CBS de Holtenhoek komt overeen met die van de andere basisscholen.

In groep 3/4 zit verschil in het gebruik van het planningsmodel. Op de andere scholen wordt de taak één dag ingezet en op CBS de Holtenhoek elke dag.

Als er gekeken wordt naar groep 3/4 op CBS de Holtenhoek, kan geconcludeerd worden dat het planningsmodel dat aangegeven is in het schriftelijk interview, niet overeenkomt met hoe het planningsmodel vanuit de theorie bedoeld is. In de literatuur wordt aangegeven dat een planbord, ook wel taakbord genoemd, een overzicht is waarop de kinderen zelf kunnen plannen. De dagplanning is voor op het bord voor in de klas. De dagplanning is een vervolg op de dagritmekaarten. Deze leerkracht gebruikt alleen de dagplanning op het bord.

6 Op welke manier is het planningsmodel geordend?

Op de andere basisscholen in groep 1/2 is het planningmodel per vakgebied ingedeeld. In groep 3/4 is het planningsmodel per dag ingedeeld. Er is één keer aangegeven dat de indeling per vakgebied is. In groep 5/6 en 7/8 is de indeling van het planningsmodel per vakgebied. Bij beide groepen is één keer aangegeven dat de indeling per dag is.

Op CBS de Holtenhoek wordt in de onderbouw het planningsmodel per dag ingedeeld. In de bovenbouw wordt het planningsmodel per vak ingedeeld en bij het kopje 'anders' werd in de enquête aangegeven dat het planningsmodel per week is ingedeeld.

Op CBS de Holtenhoek wordt in groep 7/8 aangegeven dat de weektaak per week ingedeeld is. Dit klopt aan de ene kant wel, maar het gaat om de praktische vormgeving of het model per dag of per vak is ingedeeld. Met het voorbeeld van de weektaak erbij, kan er geconcludeerd worden dat het planningsmodel per vak is ingedeeld. Het model wordt wel de hele week in groep 7/8 ingezet. In groep 1/2 van CBS de Holtenhoek is het planningsmodel ook per dagdeel ingedeeld. De groepen 1 en 2 werken per dagdeel.

Uit het voorbeeld van het planningsmodel van groep 1/2 van de daltonschool kan worden opgemaakt dat het planningsmodel per vakgebied is ingedeeld.

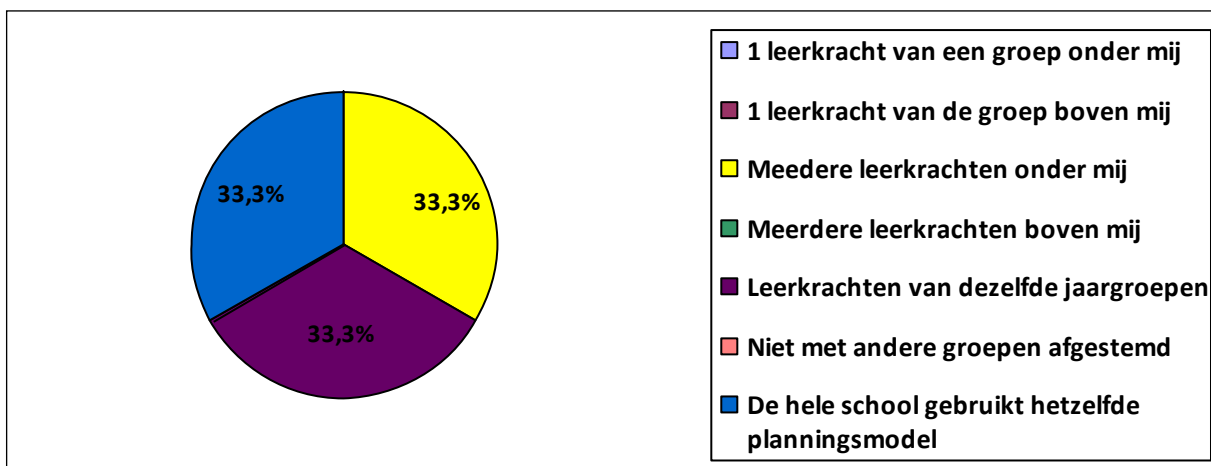
Uit het schriftelijk interview blijkt dat in groep 3/4 de indeling van het planningsmodel grotendeels per dag is.

Vanaf groep 5 is de indeling van het planningsmodel voornamelijk per vak. Op de andere basisscholen gaf een leerkracht van groep 5/6 aan dat de weektaak per week ingedeeld is. Als de taakbrief naast het schriftelijk interview gelegd wordt, kan hieruit geconcludeerd worden dat het planningsmodel ingedeeld is per dag. Een andere leerkracht heeft ingevuld dat het planningsmodel per vakgebied ingedeeld is, maar als het voorbeeld van de weektaak ernaast gelegd wordt, valt te concluderen dat de weektaak per dag is ingedeeld.

In de onderzochte literatuur wordt aangegeven dat vanaf groep 5 de indeling over kan gaan van per dag naar per vak. In de lagere groepen is het planningsmodel ingedeeld per dag.

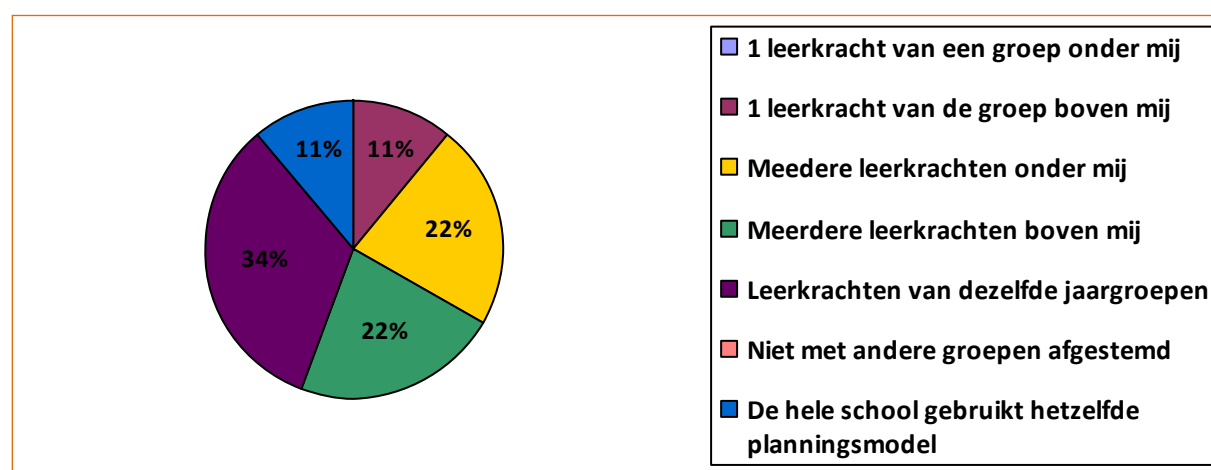
Deze bovengenoemde literatuur en de praktijk op de basisscholen van de scholenvereniging CONOD komen overeen.

7 Heeft u met één of meerdere collega's afspraken gemaakt over het op elkaar afstemmen van het planningsmodel?

Alle leerkrachten van de andere basisscholen die het schriftelijk interview hebben ingevuld, hebben hun planningsmodel op z'n minst met één andere groep afgestemd. Van één basisschool zijn er van drie groepen een reactie gekomen. Hieruit blijkt dat deze basisschool hetzelfde planningsmodel gebruikt in alle groepen.

Op de daltonschool zijn in het team afspraken gemaakt over de weektaak. Zo zijn alle groepen met de weektaak op elkaar afgestemd, zowel wat betreft de inhoud als de praktische vormgeving. Uit dit diagram valt te concluderen dat op veel basisscholen de weektaak niet door alle groepen op elkaar is afgestemd.

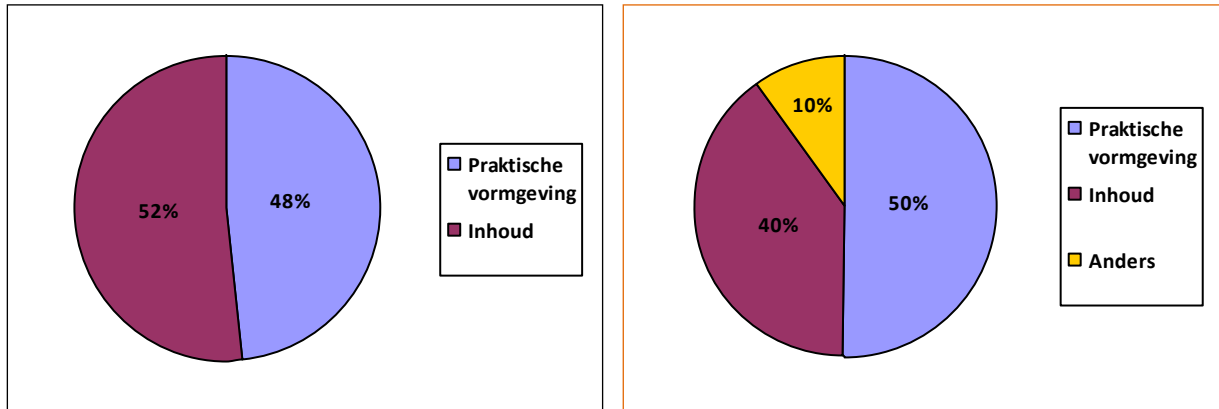

Op CBS de Holtenhoek wordt aangegeven dat leerkrachten het planningsmodel afstemmen met leerkrachten van dezelfde jaargroepen. Er staan drie leerkrachten voor groep 2. Alle drie de leerkrachten vulden op de enquête in dat ze afstemmen met leerkrachten van dezelfde jaargroep.

Als het planningsmodel van groep 5/6 en 7/8 met elkaar vergeleken wordt, kan geconcludeerd worden dat deze op elkaar is afgestemd. De leerkracht van groep 3/4 gaf aan dat in de hele school hetzelfde planningsmodel gebruikt wordt.

Deze leerkracht werkt niet met een planningsmodel alleen met een dagrooster op het bord. Dit dagrooster is wat deze leerkracht bedoelde met het planningsmodel.

8 Op welke manier is het planningsmodel op elkaar afgestemd?

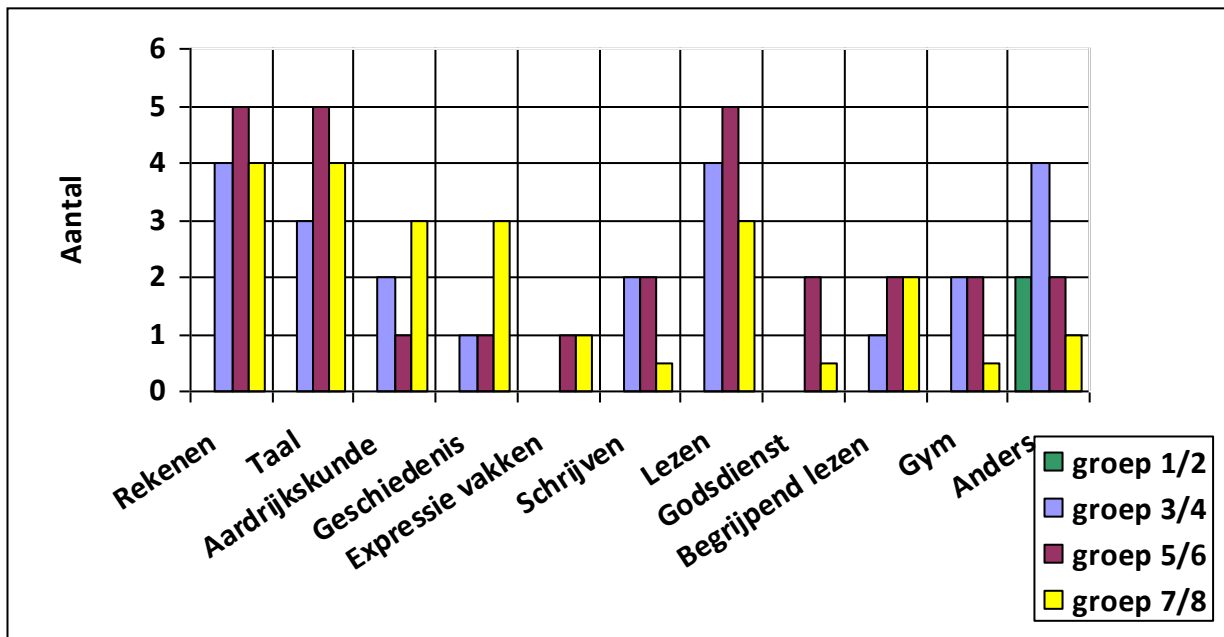

Op de andere basisscholen is zowel de inhoud als de praktische vormgeving op elkaar afgestemd. Op de daltonschool is de weektaak voornamelijk qua inhoud op elkaar afgestemd. Daarnaast zijn er een aantal praktische puntjes in de vormgeving die op elke weektaak terug is te zien. Voorbeelden hiervan zijn: de afkortingen en de manier van aftekenen.

Vijftig procent van de leerkrachten op CBS de Holtenhoek heeft het planningmodel in praktische vormgeving op elkaar afgestemd. Veertig procent heeft het planningsmodel qua inhoud op elkaar afgestemd. De leerkracht van groep 2 heeft bij het kopje 'anders' aangegeven in de enquête dat het bord dat in de groep gebruikt wordt, al gebruikt werd voordat zij op deze school kwam. Hiermee geeft ze aan dat ze het planbord niet zelf heeft kunnen afstemmen met andere groepen. Het kleuterpleinbord is CBS de Holtenhoek nu aan het invoeren in groep 2.

Zowel de andere basisscholen als CBS de Holtenhoek hebben het planningsmodel op elkaar afgestemd wat betreft de inhoud en de praktische vormgeving.

9 Welke vakken staan op het planningsmodel?

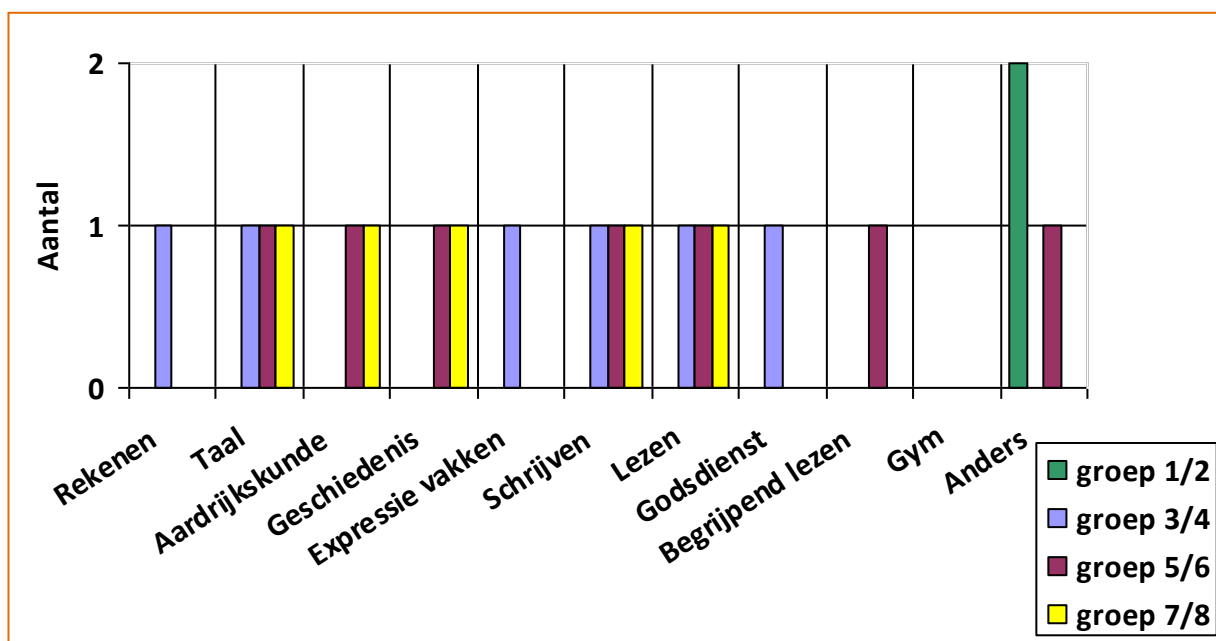

In groep 3/4 op de andere basisscholen staan voornamelijk de vakken: rekenen, taal, lezen en anders op het planningsmodel. In de enquête konden de leerkrachten ook voor de optie anders kiezen. Bij de optie anders werden de volgende vakken ingevuld: spelling, natuur en techniek, computer, biologie, verkeer, muziek en extra werk.

In de groepen 5/6 van de andere basisscholen staan grotendeels de vakken rekenen, taal, lezen en begrijpend lezen op het planningsmodel. Schrijven en gym staan er ook op.

In mindere mate worden de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, expressie vakken, godsdienst op het planningsmodel gezet.

De vakken die in groep 7/8 het meest op het planningsmodel terug te zien zijn, zijn: rekenen, taal, lezen, aardrijkskunde, geschiedenis, lezen. Onder het kopje anders in de enquête zijn de vakken: computer, muziek, spelling en verkeer ingevuld.

In het schriftelijk interview hebben de leerkrachten van de groepen 1/2 van CBS de Holtenhoek aangegeven dat niet de reguliere vakken op het planningsmodel staan maar dat ontwikkelingsmateriaal, werkjes en spelen op het planningsmodel staan.

In groep 3/4 van CBS de Holtenhoek staan de vakken rekenen, taal, expressie vakken, schrijven en godsdienst op het planningsmodel. In groep 5/6 van CBS de Holtenhoek staan taal, aardrijkskunde, geschiedenis, schrijven, lezen en begrijpend lezen op het planningsmodel. In het schriftelijk interview werd aangegeven dat rekenen soms op het planningsmodel staat. In groep 7/8 van CBS de Holtenhoek staan de vakken taal, aardrijkskunde, geschiedenis, schrijven en lezen op het planningsmodel.

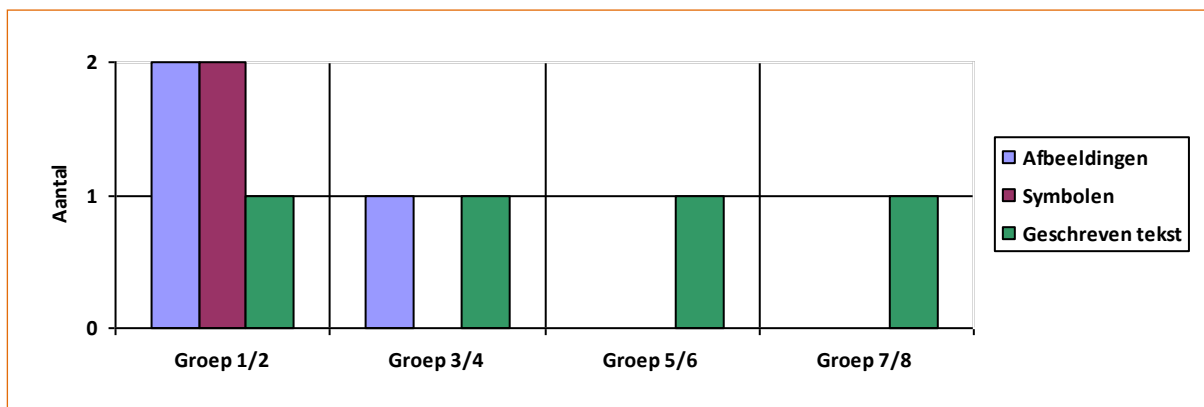
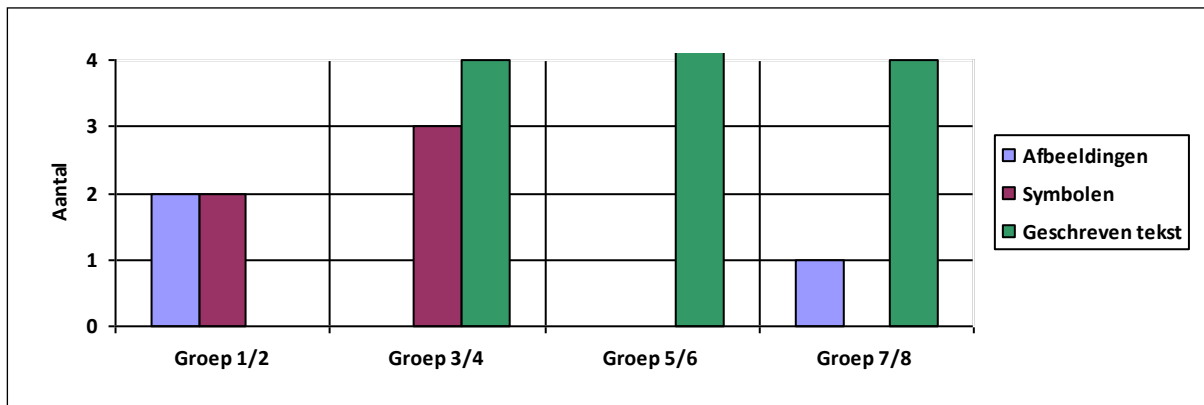
Voor de groepen 1/2 kan er een vergelijking gemaakt worden met één andere school. Op deze daltonschool werken ze met ontwikkelingsmateriaal en staan de werkjes en de verschillende hoeken op het planbord.

De overeenkomsten in vakken bij groep 3/4 zijn de vakken: rekenen, taal en lezen. Deze vakken staan zowel op het planningsmodel van CBS de Holtenhoek als op de planningsmodellen van de andere basisscholen.

Vakken in de groep 5/6 die veelvuldig op het planningsmodel staan zijn de vakken: rekenen, taal en lezen. Daarnaast komt begrijpend lezen ook vaak terug. In vergelijking met groep 5/6 van CBS de Holtenhoek komen deze vakken overeen behalve rekenen. Op CBS de Holtenhoek staat rekenen niet altijd op het planningsmodel en als het wel op het planningsmodel staat, is het reken werk wat de kinderen zelfstandig kunnen. Rekenen waarbij uitleg nodig is, staat niet op het planningsmodel.

Zowel bij de andere basisscholen als bij CBS de Holtenhoek staan in groep 7/8 de volgende vakken op het planningsmodel: taal, aardrijkskunde, geschiedenis en lezen.

10 Op welke manier worden de vakken weergegeven op het planningsmodel?

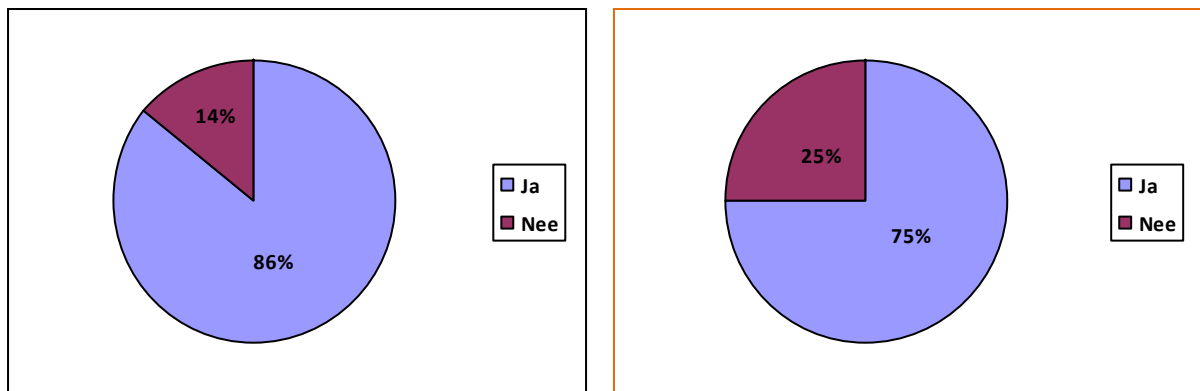
Op de andere basisscholen wordt in groep 1/2 op het planningsmodel gebruik gemaakt van afbeeldingen en symbolen. In groep 3/4 staan op het planningsmodel symbolen en geschreven tekst. In groep 5/6 is in het schriftelijk interview aangegeven dat er alleen maar geschreven tekst gebruikt wordt op het planningsmodel. Ook in groep 7/8 wordt vooral geschreven tekst gebruikt op het planningsmodel. Één keer is er aangegeven dat er afbeeldingen gebruikt worden.

In de groepen 1 en 2 van CBS de Holtenhoek worden afbeeldingen en symbolen gebruikt. Het planningsmodel dat de leerkracht van groep 3/4 bedoelt, is het dagrooster op het bord. Op het dagrooster staan afbeeldingen en geschreven tekst. In groep 5/6 en 7/8 wordt op het planningsmodel alleen geschreven tekst gebruikt.

Op zowel de andere basisscholen als op CBS de Holtenhoek worden in de groepen 1/2 afbeeldingen en symbolen gebruikt. Op CBS de Holtenhoek wordt ook geschreven tekst gebruikt op het planningsmodel.

Zowel op de andere basisscholen als op CBS de Holtenhoek worden in groep 3/4, 5/6 en 7/8 geschreven tekst gebruikt op het planningsmodel. Daarnaast wordt in groep 3/4 op de andere basisscholen gebruik gemaakt van symbolen en op CBS de Holtenhoek afbeeldingen.

11 Zet u elke dag aan het begin van de dag een planning op het bord?

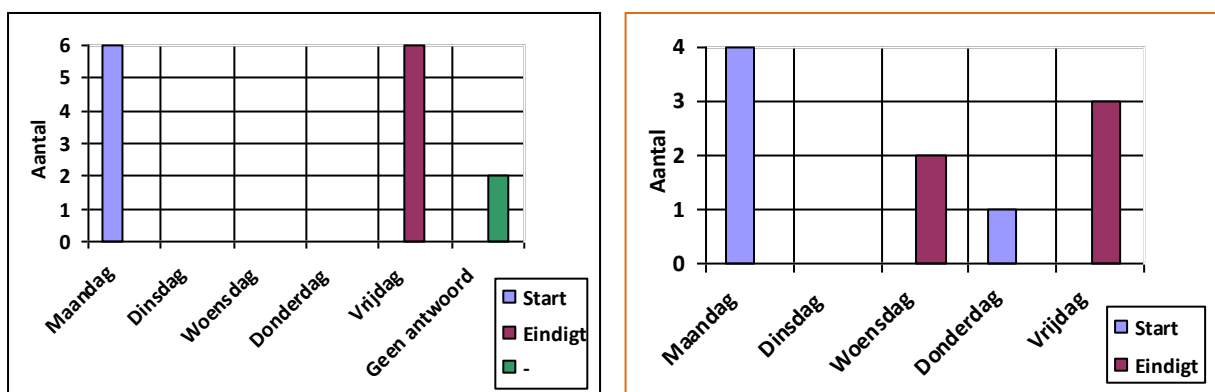

Bijna alle leerkrachten van de andere basisscholen zetten elke dag een dagplanning op het bord. Dit is drieëntachtig procent. Veertien procent geeft aan geen dagplanning op het bord te zetten.

Op een daltonschool wordt in de bovenbouw bij de weektaak een weekprogramma bijgevoegd. Dit weekprogramma was de vervanging voor de dagplanning op het bord. Op dit moment zetten de leerkrachten naast dit weekprogramma toch weer een dagplanning op het bord.

Op CBS de Holtenhoek geven twee leerkrachten aan geen dagplanning op het bord te zetten. Dit is een leerkracht van groep 2 en een leerkracht van groep 7/8. Vijfenzeventig procent gebruikt wel een dagplanning op het bord.

12 Op weke dag start en eindigt het planningsmodel?

Van de andere basisscholen hebben twee leerkrachten niet aangegeven op welke dag het planningsmodel start en eindigt. De andere leerkrachten starten het planningsmodel op maandag en eindigen het planningsmodel op vrijdag. Op de daltonschool starten alle planningsmodellen op maandag. Waar met een driedagetaak gewerkt wordt, eindigt deze op woensdag. Daarnaast wordt er in een aantal groepen ook met een dagtaak gewerkt. In de groepen waar een weektaak gebruikt wordt, eindigt deze op vrijdag.

Op CBS de Holtenhoek wordt in groep 3/4 het planningsmodel gestart op maandag en geëindigd op vrijdag. Ook hier geldt dat de leerkracht van groep 3/4 bedoelt met het planningsmodel de dagplanning op het bord. Er wordt geen planningsmodel voor elk kind gebruikt.

Groep 5/6 het planningsmodel op maandag gestart en op woensdag geëindigd. In groep 7/8 wordt het planningsmodel op donderdag gestart en op woensdag geëindigd.

Van de twee leerkrachten die deze vraag niet hebben ingevuld, gebruikt de ene leerkracht dagtaak. De andere leerkracht heeft een combinatiegroep 4/5 en gebruikt eerst een dagtaak, en tijdens de tweede helft van het schooljaar een tweedagen taak voor groep 4 en in de groep 5 eerst een twee dagentaak en de tweede helft een driedagentaak.

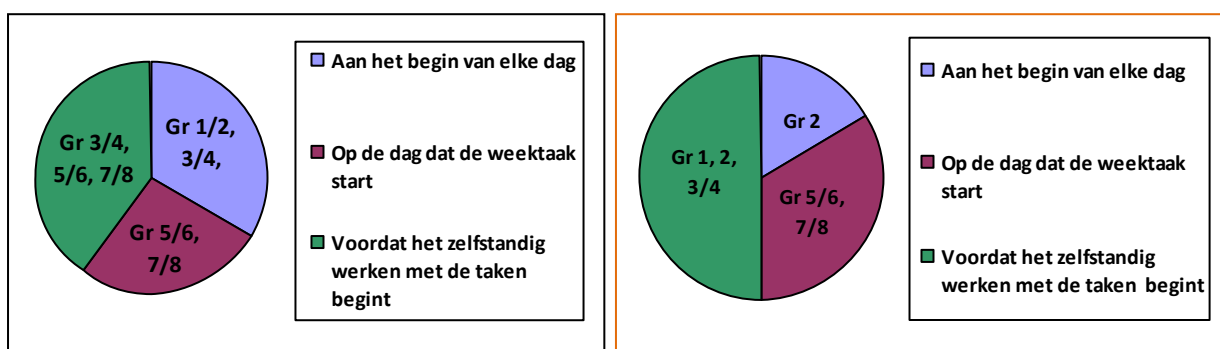
Op de daltonschool werd de weektaak eerst gestart op donderdag maar dit hebben ze toch weer veranderd in maandag. Voor meerdere groepen staan meerdere leerkrachten (duo collega's), en daardoor was het praktischer om voor de maandag te kiezen als startdag.

De literatuur geeft aan dat de taak vanaf groep 6 kan starten op de donderdag. In de literatuur worden een aantal voordelen genoemd om de taak te laten starten op de donderdag. De leerkracht kan op de woensdagmiddag de taak opstellen en verwerken. Op maandag beginnen de kinderen weer fris aan de tweede helft van de weektaak. Vaak zijn er aan het eind van de week weeksluitingen, doordat de taak nu op woensdag eindigt, komen de kinderen niet benadeeld door de weeksluitingen. Weeksluitingen worden voornamelijk op daltonscholen gehouden.

Als de literatuur en de resultaten bekeken worden van de enquête, kan geconcludeerd worden dat op de andere basisscholen het planningsmodel niet gestart wordt op donderdag.

Er wordt in het schriftelijk interview niet gevraagd naar de redenen van de leerkrachten waarom de taak op een bepaalde dag start. Op CBS de Holtenhoek wordt alleen in groep 7/8 gestart met het planningsmodel op donderdag. Redenen hiervoor worden in het mondeling interview beschreven.

13 Op welk moment plannen de kinderen de taken?

Op de andere basisscholen plannen de kinderen de taken voornamelijk voordat het zelfstandig werken met de taken begint. In de onderbouw wordt aan het begin van elke dag gepland.

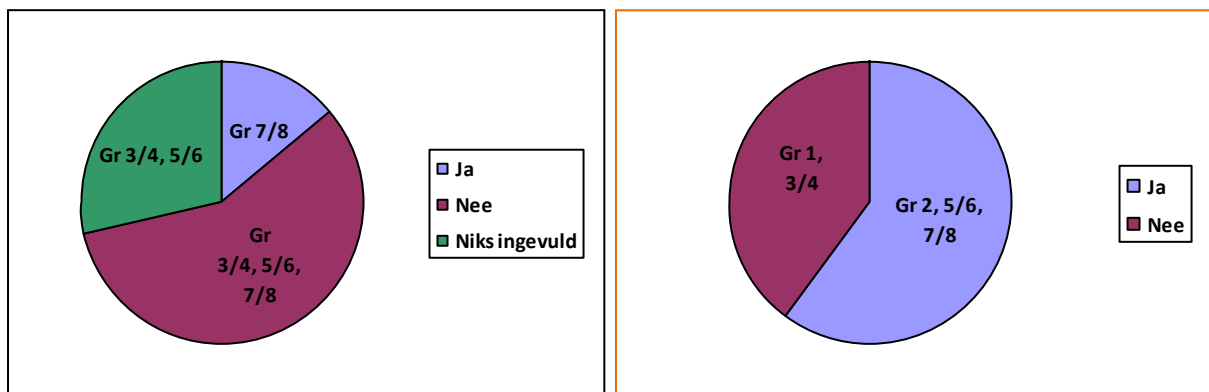
Op de daltonschool wordt er aan het begin van de week gepland voor het aantal dagen dat ze werken met de weektaak. In groep 7/8 wordt er gepland voor vijf dagen in groep 5/6 voor drie dagen.

Op CBS de Holtenhoek worden in de verschillende klassen op verschillende manieren gepland. De leerkrachten van groep 2 geven aan dat de kinderen plannen voordat het zelfstandig werken met de taken begint maar ook aan het begin van elke dag. In groep 5/6 en 7/8 plannen de kinderen op de dag dat de weektaak start.

De twee opties: voordat het zelfstandig werken met de taken begint en aan het begin van de dag liggen dicht bij elkaar. Het zelfstandig werken in groep 1/2 is vaak aan het begin van de dag.

Als deze twee punten bij elkaar op geteld wordt, kan er geconcludeerd worden dan in de onderbouw op CBS de Holtenhoek elke dag gepland wordt. In de bovenbouw op de dag dat de weektaak start.

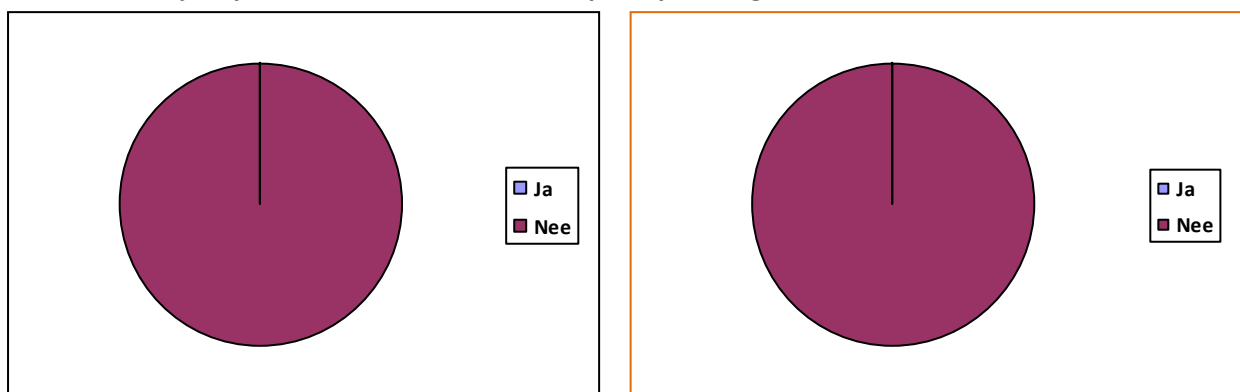
14 Mogen de kinderen doorwerken met de taken van de volgende dag(en)?

Het merendeel van de andere basisscholen geeft aan dat de kinderen niet mogen doorwerken aan de taken van de volgende dag. Één leerkracht heeft aangegeven dat zijn kinderen dat wel mogen.

Voor groep 2 van CBS de Holtenhoek staan drie leerkrachten. Twee van de drie leerkrachten vulden in dat de kinderen verder mochten werken aan de taken van de volgende dag. In groep 1 mogen de kinderen niet verder werken aan de taken van de volgende dag. In de bovenbouw gaven beide leerkrachten aan dat de kinderen verder mochten werken met taken van de volgende dag.

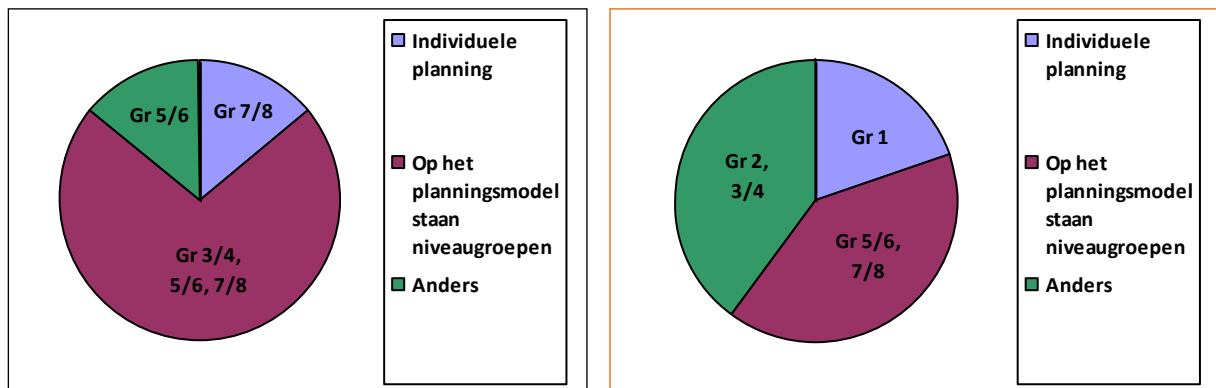
15 Staat het tijdstip van de instructie vermeld op het planningsmodel?

Zowel op andere basisscholen als op CBS de Holtenhoek staan er geen instructiemomenten vermeld op het planningsmodel.

Op de daltonschool wordt op de weektaak wel aangegeven op welke dag er instructie is van een vak maar er staat geen tijdstip bij. Op de weektaak van groep 5/6 en 7/8 van CBS de Holtenhoek kan er wel op de weektaak aangegeven worden dat er instructie vooraf aan een taak gegeven moet worden.

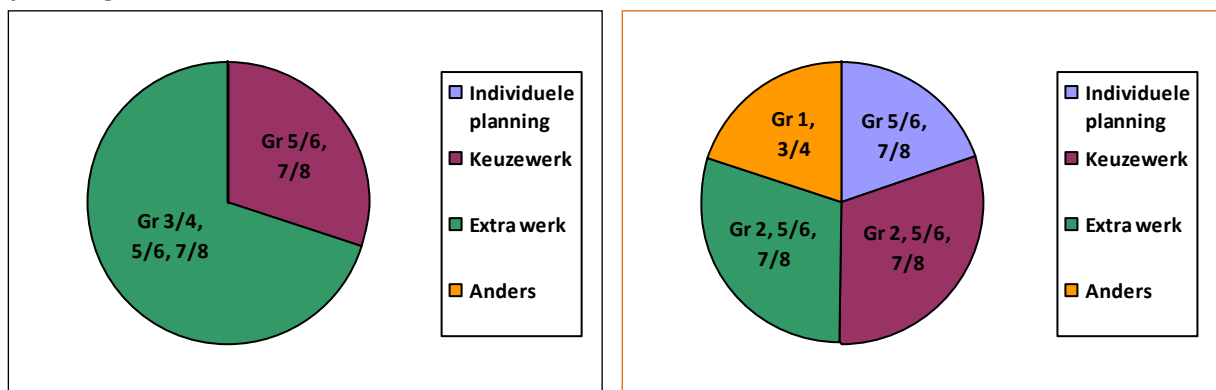
16 Wat doet u met de niveau verschillen in de klas qua leerstof? Hoe is dit terug te zien op het planningsmodel?

In bijna alle groepen van de andere basisscholen staan er niveaugroepen op het planningsmodel. Één keer is er aangegeven dat er door middel van routeboekjes gewerkt wordt.

Op CBS de Holtenhoek zijn er in de bovenbouw niveaugroepen zichtbaar op het planningsmodel. In de onderbouw worden er bij verschil in niveau gewerkt met extra werkjes die verdieping brengen en er worden gedifferentieerde taken aan geboden.

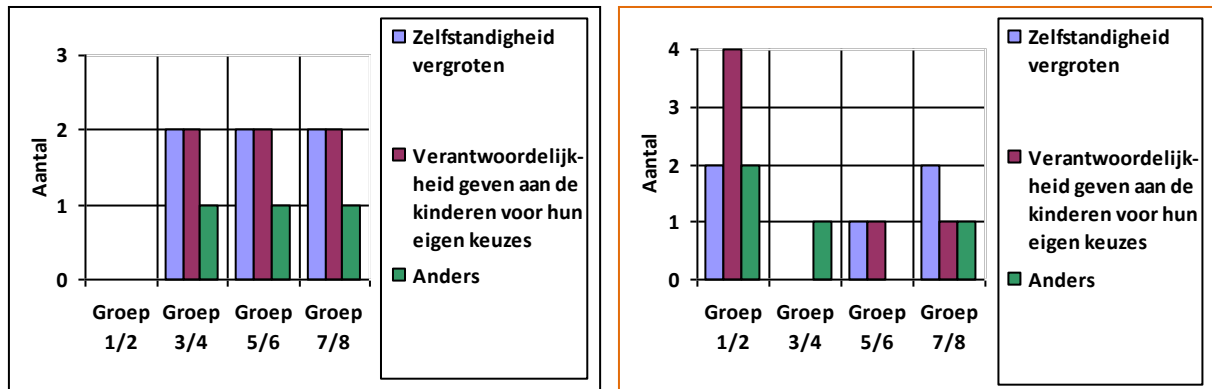
17 Wat doet u met de verschillen in de klas qua tempo? Hoe is dit terug te zien op het planningsmodel?

De verschillen qua tempo worden op de andere basisscholen opgevangen door gebruik te maken van voornamelijk extra werk dat vermeld is op het planningsmodel. Daarnaast wordt er ook keuzewerk aangeboden.

Op CBS de Holtenhoek wordt op verschillende manieren tegemoet gekomen aan verschillen qua tempo. In groep 1 is aangegeven dat dit niet van toepassing is. In groep 3/4 wordt extra werk aangeboden door afspraken te maken over wat en wanneer. In groep 5/6 en 7/8 wordt tegemoet gekomen aan verschillen in tempo door extra werk en keuzewerk. Daarnaast wordt vaak ook een individuele planning gebruikt.

18 Wat wilt u bereiken met het planningsmodel?

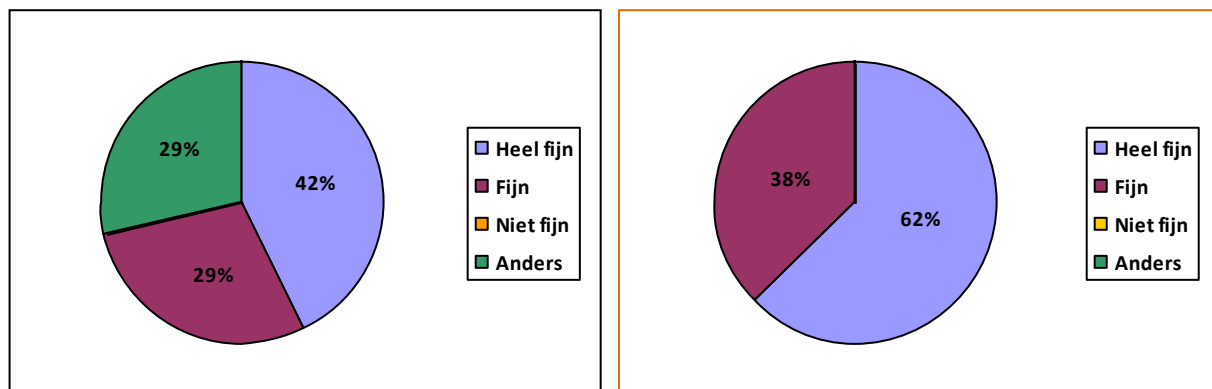
Op de andere basisscholen komt bij alle groepen naar voren dat leerkrachten de zelfstandigheid willen vergroten en verantwoordelijkheid willen geven aan kinderen. Bijna alle leerkrachten hebben een aanvulling ingevuld wat ze willen bereiken met het planningsmodel. Aanvullingen waren dat kinderen overzicht krijgen in de dagstructuur, dat kinderen leren plannen, inzicht en duidelijkheid krijgen.

Op CBS de Holtenhoek hebben alle vier de leerkrachten van groep 1/2 aangegeven dat ze met het planningsmodel willen bereiken dat de leerkrachten kinderen verantwoordelijkheid geven. Zelfstandigheid vergroten vinden ze ook belangrijk.

In groep 3/4 is aangegeven dat de dagstructuur aangeven voor de kinderen belangrijk is. De leerkracht van groep 5/6 en de twee leerkrachten van groep 7/8 vinden zelfstandigheid en verantwoordelijkheid belangrijk om te bereiken met het planningsmodel.

Een leerkracht van groep 7/8 wil ook graag de kinderen voorbereiden op het middelbare onderwijs door te werken met het planningsmodel.

19 Hoe ervaart u het werken met een planningsmodel?

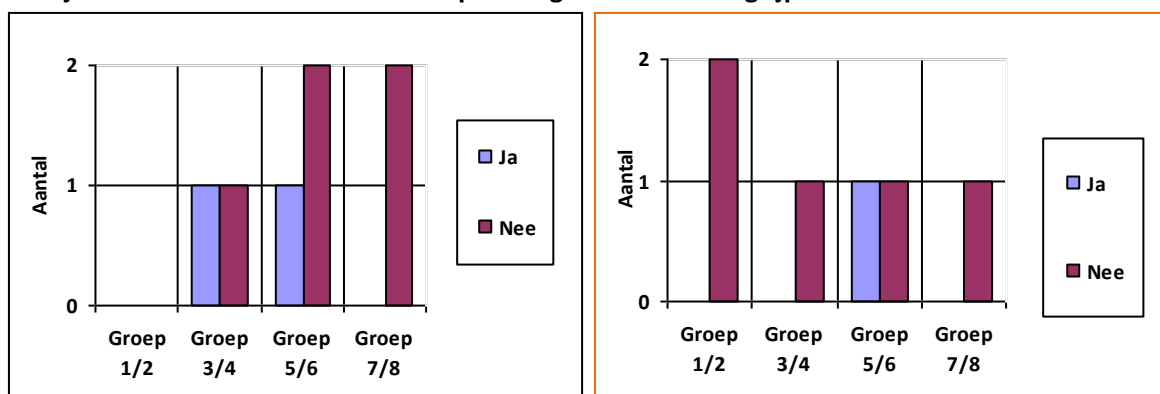

Op de andere basisscholen wordt met tweeënveertig procent aangegeven het werken met een planningsmodel als heel fijn te ervaren. Negenentwintig procent geeft aan dat ze het fijn vinden om met een planningsmodel te werken. Één leerkracht ervaart het werken met een planningsmodel als wisselend. Eenenzeventig procent van de leerkrachten ervaart het werken met een planningsmodel als heel fijn en fijn.

Op CBS de Holtenhoek ervaart tweeënzestig procent het werken met een planningsmodel als heel fijn en achtendertig procent als fijn.

Uit bovenstaande blijkt dat leerkrachten van zowel de andere basisscholen als CBS de Holtenhoek die met een planningsmodel werken dit als fijn en heel fijn ervaren.

20 Zijn er kinderen in uw klas die uw planningsmodel niet begrijpen?

Bij vraag 21 en 22 uit het schriftelijk interview wordt gevraagd naar hoeveel kinderen het planningsmodel niet snappen en wat de kinderen dan niet snappen van het planningsmodel. Dit wordt nu beschreven.

Op de andere basisscholen is er één keer aangegeven dat er één kind is dat het planningsmodel niet begrijpt. Het kind raakt het overzicht kwijt. Daarom plant de leerkracht het met het kind samen in.

Op CBS de Holtenhoek gaf de leerkracht van groep 5/6 bij deze vraag ja en nee aan. De reden hiervoor is dat in groep 5/6 de weektaak nog vrij nieuw is en daarom gaat het plannen nog niet altijd automatisch.

Dit geeft aan dat leerkrachten vinden dat er weinig kinderen zijn die het planningsmodel niet begrijpen.

23 Hoe wordt het werken met uitgestelde aandacht vormgegeven?

Op de andere basisscholen wordt in een groep 5/6 uitgestelde aandacht vormgegeven door middel van een blokje met een kaartje. Het kaartje zetten de kinderen in het blokje als ze een vraag hebben. In een groep 7/8 wordt er gewerkt met Timetimers en interactieblokjes. Deze blokjes hebben een rood, groen, oranje vlak en een vlak met een vraagteken. In een groep 6/7 wordt er ook met een blokje gewerkt en met een stoplicht voor de leerkracht. In een groep 4/5 wordt er op het bord een rode cirkel gehangen als de kinderen de leerkracht niet mogen storen.

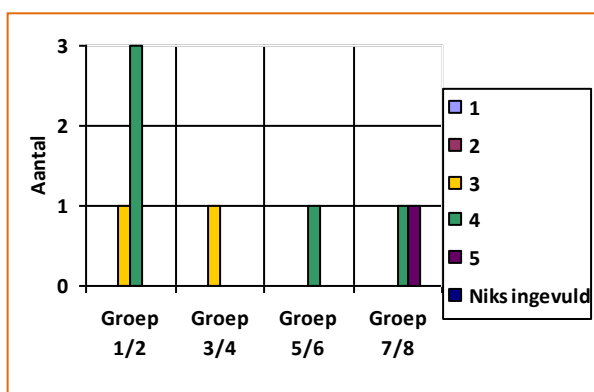
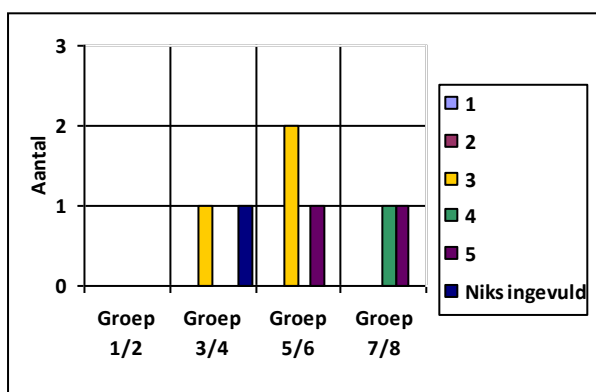
Als er een groene cirkel hangt, mogen de kinderen de leerkracht wel storen. De kinderen hebben deze kleuren zelf ook op een dobbelsteen die op hun tafel ligt.

Op CBS de Holtenhoek wordt in groep 1 uitgestelde aandacht vormgegeven door een pop die Elmer heet. In groep 2 wordt dit vormgegeven met Raai de Kraai. Daarnaast komt er een Timetimer op het digibord. In groep 3/4 hebben alle kinderen een blokje op hun tafel. Hiermee laten ze zien of ze een vraag hebben, niet gestoord willen worden en dat andere kinderen wel wat mogen vragen.

In groep 5/6 hebben de kinderen ook een blokje op de tafel die op dezelfde manier gebruikt wordt als in groep 3/4. Daarnaast loopt de leerkracht hulprondes. In groep 7/8 wordt er gebruik gemaakt van een stoplicht. Hierop staan de kleuren: rood, dit betekent de leerkracht mag niet gestoord worden, groen de leerkracht loopt hulprondes en oranje betekent dat de kinderen alleen elkaar om hulp mogen vragen in hun eigen groepje. Ook hier hebben alle kinderen een blokje met dezelfde betekenissen als in de andere groepen.

Als de andere basisscholen vergeleken worden met CBS de Holtenhoek kan er geconcludeerd worden dat er op alle scholen bijna op dezelfde manier vorm geven aan uitgestelde aandacht. De overeenkomst is het blokje dat ingezet worden, daarnaast het stoplicht of rode/groene cirkel die op het bord gehangen wordt.

24 Hoe zelfstandig vindt u de kinderen met betrekking tot het planningsmodel?

Bij vraag 25 in het schriftelijk interview wordt om de redenen van het gekozen cijfer gevraagd. De redenen worden nu besproken.

Op de andere basisscholen wordt in groep 3/4 het cijfer drie gegeven wat betreft de zelfstandigheid. De reden was als volgt: de kinderen kijken niet kritisch genoeg naar de taken die ze krijgen, daardoor maken ze bijvoorbeeld verkeerde opdrachten.

In groep 5/6 is twee keer een cijfer drie gegeven. Redenen die de leerkrachten hiervoor aangeven zijn: kinderen zijn het planningsmodel nog aan het uitvogelen en hebben het plannen nog niet onder de knie. De leerkracht moet ze daarbij nog veel begeleiden. In een groep 6 gaat het plannen goed, de kinderen redden zichzelf met het planningsmodel en er zijn nauwelijks vragen.

In een groep 7/8 vindt de leerkracht dat groep 8 heel goed zelfstandig werkt met het planningsmodel. De groep 7 daarentegen in mindere mate. In deze groep zitten een aantal kinderen die hulp nodig hebben bij het plannen en daarbij de controle van de leerkracht nodig hebben.

Op CBS de Holtenhoek wordt het cijfer vier, drie keer gegeven door alle drie de leerkrachten die voor groep 2 staan. Redenen hiervoor zijn dat de kinderen weten wat ze moeten doen met het planbord, ze kunnen zonder hulp een keuze maken en kunnen daarbij het juiste kaartje pakken en op hangen. Er zijn een aantal kinderen die het nog lastig vinden om hun kaartje bij de juiste dag te hangen.

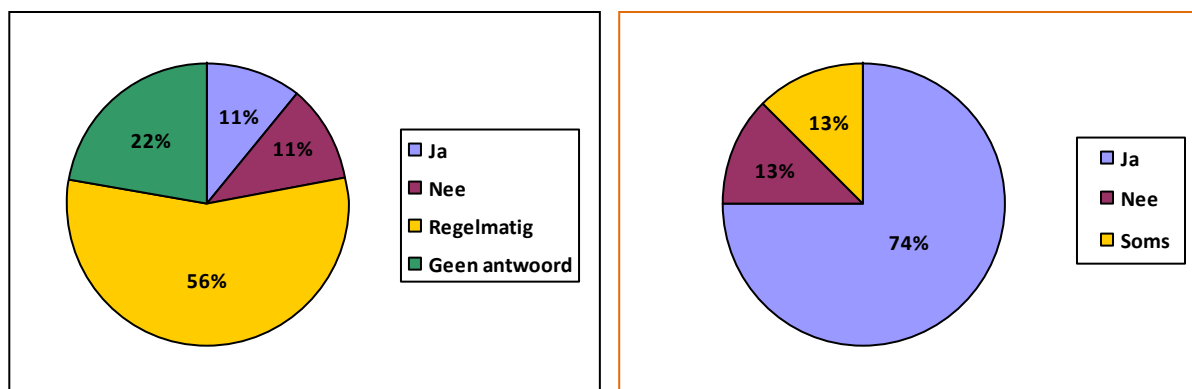
De leerkracht van groep 3/4 geeft de zelfstandigheid in zijn klas een drie. Hij geeft aan dat deze groep een jonge groep is en dat er veel nieuwe lesstof aangeboden wordt.

Zelfstandigheid in groep 5/6 krijgt een vier. De leerkracht geeft aan dat de kinderen heel zelfstandig aan de taak werken maar het is voor groep 5 sowieso nog vrij nieuw omdat zij in groep 4 niet met een planningsmodel hebben gewerkt. De kinderen vergeten soms de vakken af te strepen op de lijst als het af is.

De leerkracht vindt dat de kinderen veel zelf moeten plannen, overzicht bewaren in al het werk wat ze moeten doen.

In vergelijking met CBS de Holtenhoek en de andere basisscholen komen de gegeven cijfers per groep min of meer met elkaar overeen.

26 Houdt u voor en nagesprekken (feedback en reflectie) over de keuzes die de kinderen maken met betrekking tot het werken met het planningsmodel?

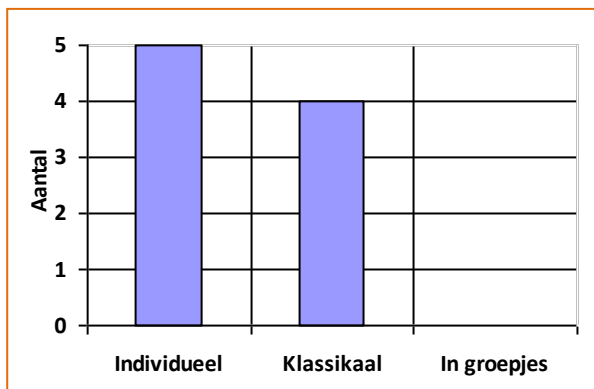
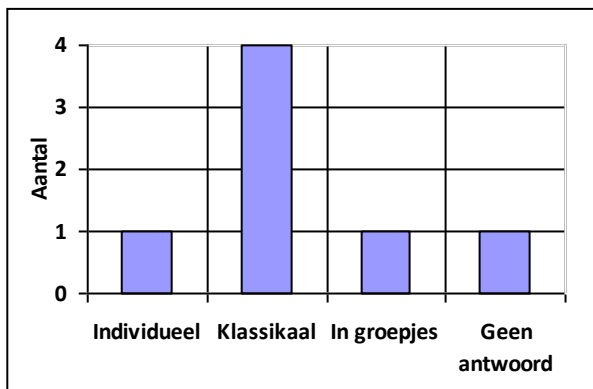

Van de leerkrachten op de andere basisscholen geeft elf procent aan geen voor- en na gesprekken te houden met kinderen. Zevenenzestig procent van de leerkrachten geeft aan wel voor- en nagesprekken te houden met kinderen.

Op CBS de Holtenhoek houdt zevenentachtig procent voor- en nagesprekken. Dertien procent houdt geen voor- en nagesprekken met kinderen. Één leerkracht heeft het antwoord 'nee' ingevuld maar heeft erbij geschreven dat er soms gesprekken met kinderen gehouden worden die het lastig vinden om te plannen.

Over het algemeen worden er op alle basisscholen voor- en nagesprekken gevoerd met kinderen.

27 Zo ja, op welke wijze houdt u voornamelijk de voor- en na gesprekken?

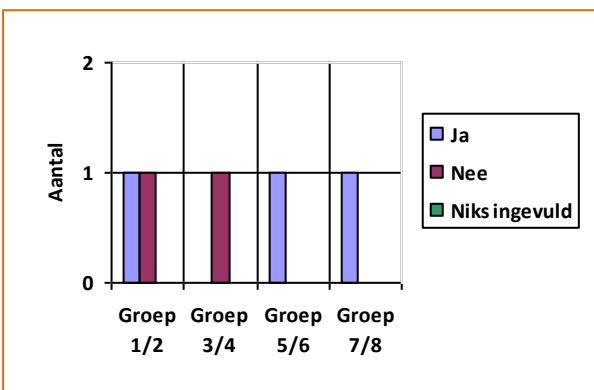
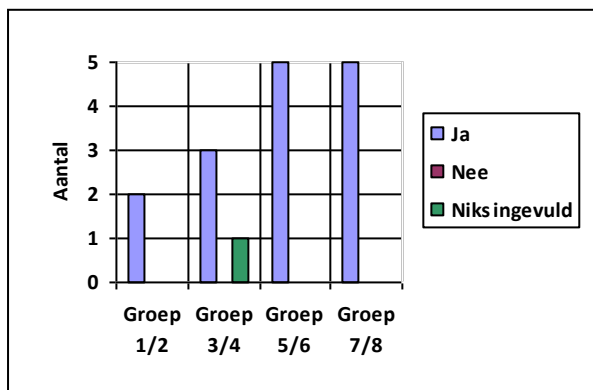

Op de andere basisscholen worden de voor- en nagesprekken voornamelijk klassikaal gehouden, daarnaast ook individueel en in groepjes. De leerkracht die bij de vorige vraag nee invulde, heeft bij deze vraag ingevuld dat als ze wel gesprekken houdt met kinderen ze dat individueel of in groepjes doet.

Op CBS de Holtenhoek wordt vooral individueel voor- en nagesprekken gevoerd. Daarnaast ook veel klassikaal. Er worden geen voor- en nagesprekken gehouden in groepjes.

In de literatuur wordt aangegeven dat het belangrijk is dat kinderen en de leerkracht regelmatig reflecteren op het gemaakte werk maar ook op het leerproces. In de praktijk worden er geregeld gesprekken gevoerd waarin reflectie aan bod kan komen.

28 Kunnen de kinderen het gemaakte werk aftekenen op hun planningsmodel?

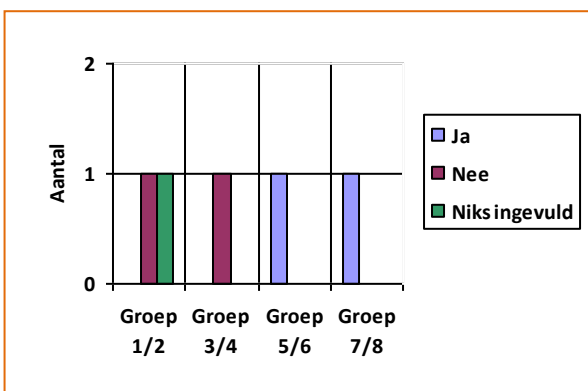
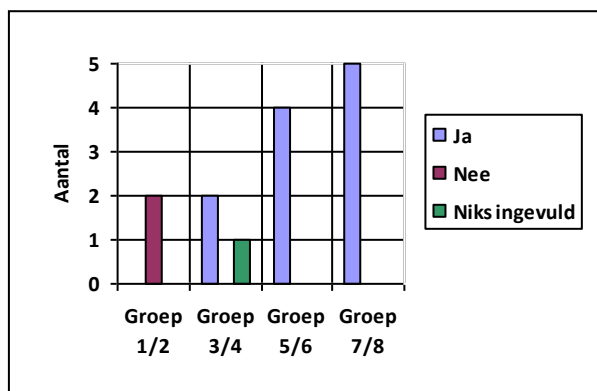

Op de andere basisscholen kunnen de kinderen in de groepen 3/4, 5/6 en 7/8 hun gemaakte werk aftekenen. In groep 1/2 van de daltonschool kunnen de kinderen hun werk aftekenen. De kinderen kunnen een magneetje achter hun naam zetten.

Op CBS de Holtenhoek kunnen kinderen in groep 2 hun werk aftekenen op het planbord door het kaartje van de gemaakte opdracht om te draaien. Er is dan een stip te zien, deze stip betekent dat de opdracht af is. In groep één wordt er geen gebruik gemaakt van aftekenen.

In groep 3/4 op andere basisscholen kunnen de kinderen het gemaakte werk aftekenen. Op CBS de Holtenhoek in groep 3/4 kan dit niet. Zowel op de andere basisscholen als op CBS de Holtenhoek kunnen de kinderen in groep 5/6 en 7/8 hun gemaakte werk aftekenen op hun planningsmodel. Ook in de literatuur wordt vermeld dat het belangrijk is dat kinderen leren af te tekenen want hierdoor worden ze aangesproken op hun verantwoordelijkheid waardoor hun verantwoordelijkheidsbesef zich kan ontwikkelen. Dit vindt ook plaats in de praktijk op de andere basisscholen en op CBS de Holtenhoek.

29 Zijn er vakken waarbij de kinderen hun eigen werk kunnen nakijken?

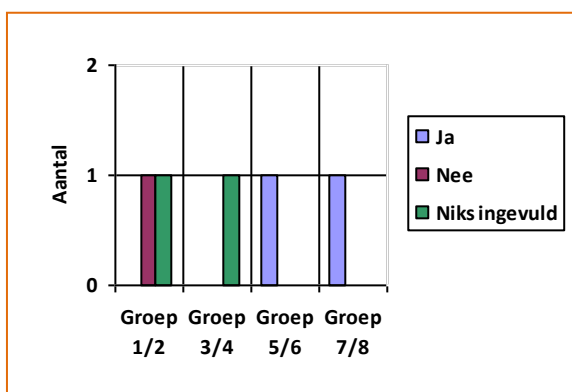
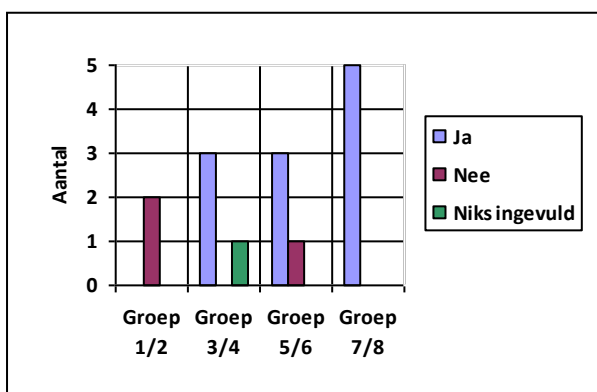

Op de andere basisscholen kunnen de kinderen in groep 5/6 en 7/8 hun werk nakijken. In groep 3/4 kunnen de kinderen dit in twee groepen ook doen.

Op de daltonschool zijn er in groep 3/4 een aantal vakken waarbij kinderen zelf kunnen nakijken. Op de andere scholen wordt grotendeels aangegeven dat kinderen bij een aantal vakken zelf kunnen nakijken.

Op CBS de Holtenhoek kunnen kinderen vanaf groep 5/6 zelf hun werk nakijken.

30 Is het zelf nakijken terug te zien op het planningsmodel?

Op de andere basisscholen is het zelf nakijken in groep 7/8 altijd terug te zien op het planningsmodel. In groep 5/6 is aangegeven dat bij één groep dit niet kan. Bij de andere groepen wel. In groep 3/4 staat het zelf nakijken op drie planningsmodellen.

Op de daltonschool het is zelf nakijken terug te zien op het planningsmodel door middel van een vinkje achter de opdracht. In andere groepen is het zelf nakijken terug te zien door een kruisje bij de kolom van zelf nakijken.

Op CBS de Holtenhoek is het zelf nakijken in groep 5/6 en 7/8 terug te zien op het planningsmodel.

31 Heeft u verder nog toevoegingen?

Een leerkracht van groep 7/8 van CBS de Holtenhoek heeft een vraag gesteld bij toevoegingen. De vraag gaat erover dat ze graag hulp wil bij het plannen van de instructies op de taak.

Verder zijn er geen toevoegingen.

10.2 Mondelinge interviews

Met de leerkracht van groep 3/4, groep 5/6 en één leerkracht van groep 7/8 van CBS de Holtenhoek is een aanvullend mondeling interview gehouden. In de paragrafen 9.2.1 tot en met 9.2.3 staan de samenvattingen van de drie mondelinge interviews. De laatste paragraaf bevat de conclusie over de mondelinge interviews. De vragen zijn geformuleerd naar aanleiding van het schriftelijk interview. Daarnaast zijn er aanvullende vragen gesteld die van belang zijn voor het onderzoek. De vragen zullen hierdoor variëren per leerkracht.

In bijlage 2, 3 en 4 staan de uitgeschreven mondelinge interviews.

10.2.1 Interview met de leerkracht van groep 3/4

De leerkracht van groep 3/4 heeft de dagtaak ingevoerd door regelmatig met de taak te werken. De leerkracht legde dan alle symbolen uit en vertelde de kinderen hoe ze moesten plannen. In het begin werkte de leerkracht twintig minuten aan de dagtaak. Dit werd uitgebreid tot vijfenveertig minuten. Deze manier van invoeren heeft de leerkracht gebruikt bij zowel groep 3 als groep 4.

Bij het vak taal heeft de leerkracht drie niveaugroepen die voortkomen uit de methode. De niveaugroepen heten: zon, ster en maan. Bij de andere vakken gebruikt de leerkracht nog geen niveaugroepen. Die wil de leerkracht wel gaan invoeren.

De leerkracht vindt het belangrijk dat de kinderen leren om zelfstandig te werken. De zwakkere en de plus kinderen wil de leerkracht tijdens de taaktijd helpen. De leerkracht vindt dat de vormgeving die de leerkracht nu gebruikt bij de dagtaak prima werkt.

Kinderen vinden het lastig om overzicht te krijgen in de dagtaak, volgens de leerkracht. De kinderen mogen zelf kiezen welke taak ze eerst gaan doen. Door de keuzevrijheid in het plannen kunnen de kinderen het overzicht verliezen.

De leerkracht wil graag de basisvakken sowieso op de dagtaak hebben staan. De leerkracht vindt dat afbeeldingen en pictogrammen op de taak aanwezig moeten zijn voor de duidelijkheid. De leerkracht wil met de dagtaak werken omdat dat overzichtelijk is. Reflecteren vindt de leerkracht belangrijk.

De reden dat de leerkracht van groep 3/4 nu niet met taken werkt, is dat de leerkracht vindt dat de opdrachten te klein zijn om op de dagtaak te zetten. Daarnaast wil de leerkracht dat beide groepen in dezelfde periode van het schooljaar starten met het werken aan de dagtaak.

10.2.2 Interview met de leerkracht van groep 5/6

De leerkracht van groep 5/6 zet de taak drie dagen in. De leerkracht heeft voor een driedagetaak gekozen omdat groep 5, toen ze groep 4 waren, niet met een planningsmodel gewerkt hebben. De stap van geen planningsmodel naar een vijfdagetaak is te groot. De leerkracht vindt dat er naar een vijfdagetaak toegewerkt moet worden. Bij het invoeren van de driedagetaak heeft de leerkracht alle symbolen besproken. Daarnaast heeft de leerkracht verteld hoe de kinderen moeten plannen en hoe ze moeten werken. Eerst gingen de kinderen per dag plannen. Konden de kinderen dit goed, dan mochten ze voor twee dagen plannen en uiteindelijk ook voor drie dagen.

Waar de leerkracht tegen aan loopt met het werken aan de driedagetaak is dat de leerkracht de kinderen tijdens taaktijd wil helpen, maar daarnaast moet er ook nagekeken worden om de kinderen direct feedback te kunnen geven. Hierin moet de leerkracht nog een balans vinden.

Bij de meeste vakken werkt de leerkracht met niveaugroepen. In het begin heeft de leerkracht deze niveaugroepen steeds herhaald, zodat de kinderen per vak gingen onthouden in welke niveaugroep ze zitten.

Er staan alleen vakken op de driedagetaak die de kinderen zelfstandig kunnen maken zonder uitleg. Bij sommige vakken hebben de kinderen eerst wel instructie nodig. De kinderen mogen niet eerder met de opdracht bezig gaan voordat ze instructie hebben gekregen.

Bij de driedagetaak hoort een afstreeplijst. De kinderen strepen op de lijst het vak af dat ze gemaakt hebben. De bedoeling van deze lijst is, dat de leerkracht kan zien wat de kinderen al gemaakt hebben. De leerkracht streept op de afstreeplijst de vakken van de kinderen af, nadat de leerkracht gezien heeft dat de opdracht af is.

De leerkracht wil de driedagetaak tijdens een gedeelte van de dag inzetten. De leerkracht wil graag dat de driedagetaak overzichtelijk is. Daarnaast moeten er niveaugroepen op de driedagetaak staan. Als laatste vindt de leerkracht het belangrijk dat op de driedagetaak extra 1 en extra 2 staan. Bij extra 1 staan opdrachten waarvan de kinderen doelgericht wat leren en extra 2 zijn meer de opdrachten die gewoon leuk zijn om te doen. De kinderen maken eerst extra 1 en dan pas extra 2. Zo kunnen de kinderen altijd wat doen als ze de andere vakken af hebben.

10.2.3 Interview met de leerkracht van groep 7/8

De leerkracht van groep 7/8 zet de taak vijf dagen in. Dit is de weektaak en die start op donderdag en eindigt op woensdag. Op maandag en dinsdag is er een andere leerkracht. Doordat de weektaak op donderdag start en op woensdag eindigt, is het dezelfde leerkracht die de weektaak opstart en afsluit. In groep 5/6 wordt met dezelfde weektaak gewerkt. Hierdoor hoefde de leerkracht van groep 7/8 de weektaak niet te introduceren. De leerkracht heeft aan het begin van het jaar de weektaak wel uitgelegd, omdat het nu vijf dagen ingezet wordt. Op de weektaak staan alleen de vakken waarbij kinderen de opdrachten zelfstandig kunnen verwerken. Rekenen en taal staan daarom vaak niet op de weektaak. Aardrijkskunde staat wel op de weektaak, hier is wel instructie voor nodig. Dit staat op de weektaak aangegeven. De kinderen mogen de verwerking van aardrijkskunde pas maken als de instructie geweest is. De leerkracht van groep 7/8 wil de weektaak niet de gehele dag inzetten. De leerkracht vindt dat er voorbij gegaan wordt aan het doel achter de taak als de taak de hele dag ingezet wordt.

In de klas wordt als aanvulling op de weektaak gewerkt met een afstreeplijst. De leerkracht gebruikt de afstreeplijst als controlemiddel. Op deze manier glippen er minder kinderen door die bijvoorbeeld opdrachten niet maken. De leerkracht vindt deze manier van werken met weektaken prettig. De leerkracht vindt evaluatie, plannen, aftekenen en de kleuren van de dag belangrijke punten die op de weektaak horen.

10.2.4 Conclusie mondeling interview

Alle drie de leerkrachten willen het planningsmodel tijdens een gedeelte van de dag inzetten. Daarnaast vinden ze alle drie, dat er op het planningsmodel alleen de vakken komen te staan waarbij kinderen de opdrachten zelfstandig kunnen verwerken. De planningsmodellen worden geïntroduceerd met behulp van het veel herhalen, het uitleggen van alle symbolen en het langzaam uitbouwen van de taaktijd. De kinderen leren zelfstandig te werken met het planningsmodel. De leerkrachten willen alle drie tijdens het zelfstandig werken extra aandacht geven aan de kinderen die dat nodig hebben. De leerkrachten willen daarom ook dat niveaugroepen op het planningsmodel staan. De planningsmodellen moeten overzichtelijk zijn. De dagkleuren zijn van belang bij het plannen en het inzicht krijgen in het planningsmodel. De evaluatie en reflectie vinden de leerkrachten belangrijk.

De meningen en opvattingen van de leerkrachten zitten op één lijn.

De leerkracht van groep 5/6 heeft in overleg met de leerkracht van groep 7/8 de taakbrief overgenomen om te gebruiken in groep 5/6. Beide leerkrachten van groep 5/6 en 7/8 werken graag met de afstreeplijst omdat dit een extra controlemiddel is.

Tijdens het interview kwamen de volgende vragen van de leerkrachten naar voren:

- Hoe kan de instructie vormgegeven worden voor meerdere vakken op de weektaak?
- Hoe kan reflecteren/ evaluatie vormgegeven worden?
- Hoe kan de tijd goed verdeeld worden tussen het nakijken om feedback te kunnen geven en kinderen extra helpen.

Dit zijn punten die in een vervolgonderzoek verder uitgewerkt kunnen worden.

10.3 Conclusie praktijkdeel

Als eerste worden de praktijkvragen genoemd waarna er een conclusie geschreven zal worden. Als laatste zijn de overeenkomsten en verschillen weergegeven in de matrix.

- Wat wordt er beschreven in de schoolgids van CBS de Holtenhoek over de planningsmodellen, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid?
- Op welke manier en om welke redenen wordt er op die manier gewerkt met planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8 van CBS de Holtenhoek en op welke manier is het planningsmodel vormgegeven in elke groep?
- Welke punten zijn naar voren gekomen bij het afnemen van de interviews over de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen op de basisscholen van scholenvereniging CONOD?

CBS de Holtenhoek beschrijft in de schoolgids dat er gewerkt wordt met taken in alle groepen. Met de taak leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en te leren kiezen. Door de taak leren kinderen om zelf het leren te regelen. Zelfstandigheid en verantwoordelijkheid zijn twee van de zeven pijlers. CBS de Holtenhoek vindt zelfstandigheid belangrijk, omdat dit nodig is om een intensieve en gedifferentieerde begeleiding te kunnen geven. De school wil op de leerbehoeften van de kinderen inspelen door taken aan te bieden op hun eigen niveau. Doordat kinderen zelf leren plannen en daar wat vrijheid in krijgen, dragen ze daarvoor ook verantwoordelijkheid.

CBS de Holtenhoek wil in de onderbouw beginnen met het aanbieden van een kleine taak, deze wordt uitgebouwd naar een dagtaak die dan weer overgaat in een meerdagetaak in groep 5/6. Uiteindelijk resulteert dit in een weektaak in groep 7/8. In de schoolgids wordt verder vermeld, dat op de planningsmodellen voornamelijk de vakken rekenen, taal, lezen en schrijven staan genoteerd. Terwijl in de praktijk leerkrachten de vakken taal en rekenen juist niet altijd op het planningsmodel zetten.

In groep 1 en 2 wordt er gewerkt met een planbord. Het planbord is ingedeeld per dag(deel). Er worden symbolen en afbeeldingen gebruikt die aangeven wat voor vak/ opdracht het is. De leerkracht plant in het begin voor de kinderen in groep 1. In groep 2 plannen en tekenen de kinderen zelf af op het planningsmodel. De kinderen leren zo plannen en overzicht te krijgen in het planningsmodel. Het planningsmodel wordt elke dag ingezet.

In groep 3/4 werkt de leerkracht met een dagplanning op het bord. De leerkracht vindt dat de opdrachten nog te klein zijn om op het planningsmodel (dagtaak) te zetten en daarom laat de leerkracht groep 3/4 niet met een planningsmodel werken. De leerkracht is in het begin van het schooljaar nog veel klassikaal aan het werk met groep 3. De leerkracht wil met groep 3 en 4 in dezelfde periode starten met het werken met een planningsmodel.

In groep 5/6 wordt er gewerkt met een driedagetaak. Op maandag, dinsdag en woensdag wordt er per dag ongeveer vijfenveertig minuten aan de taak gewerkt. De driedagetaak is per vak ingedeeld. Er staan drie niveaugroepen op de driedagetaak.

De leerkracht werkt met een driedagetaak omdat de kinderen uit groep 5, in het voorgaande jaar groep 4, niet met een taak gewerkt hebben. De stap naar een vijfdegetaak vindt de leerkracht dan te groot.

In groep 7/8 wordt er gewerkt met een weektaak. Deze start op donderdag en eindigt op woensdag. Er wordt gemiddeld anderhalf uur per dag aan de taak gewerkt. Het planningsmodel is ingedeeld per vak. Er staan niveaugroepen op de taak.

De praktische vormgeving van het planningsmodel voor groep 5/6 en groep 7/8 is hetzelfde.

Tijdens het vergelijken en uitwerken van de interviews van de andere basisscholen en CBS de Holtenhoek vielen de volgende punten op:

Het tijdstip voor de klassikale instructie staat niet vermeld op het planningsmodel.

Vier basisscholen werken niet met planningsmodellen en één basisschool gebruikt in elke groep hetzelfde planningsmodel.

Leerkrachten gebruiken verschillende begrippen voor planningsmodellen.

Leerkrachten laten kinderen niet doorwerken met opdrachten van de volgende dag.

In de onderbouw wordt per dag zelfstandig gepland voor die dag. In de bovenbouw plannen de kinderen op de dag dat het planningsmodel start. De manier van plannen hangt samen met de ordening van het planningsmodel.

Op de andere basisscholen wordt het vak rekenen meegenomen op het planningsmodel, bij CBS de Holtenhoek in groep 5/6 en 7/8 niet. De kinderen van de andere basisscholen mogen vanaf groep 3/4 zelf nakijken, bij CBS de Holtenhoek kijken de kinderen vanaf groep 5/6 zelf na.

Nagenoeg alle kinderen hebben het planningsmodel onder de knie.

Om tot een goede conclusie te komen, volgt er op de volgende pagina's een matrix. In de matrix is een samenvatting te zien van de overeenkomsten en verschillen die naar voren zijn gekomen uit de interviews. De matrix is verdeeld in drie groepen: planningsmodel, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Om deze drie groepen aan te geven zijn de woorden planningsmodel, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid blauw gekleurd en schuin gemaakt. De punten die vallen onder deze drie groepen, zijn afgeleid van de vragen uit het schriftelijk interview en zijn verkort opgeschreven. Staat er in een vakje van een groep een streepje dan is er geen informatie beschikbaar vanuit het schriftelijk interview. Bij de vraag in de matrix: 'welk planningsmodel?' is aangegeven hoe vaak welk model is genoemd in het schriftelijk interview.

De andere basisscholen				
Planningsmodel	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
Welk planningsmodel?	Planbord	2 x dagtaak 1 x weektaak 1 x taakbrief	1 x planbord 1 x drie-dagetaak 2 x weektaak	1 x planbord 2 x weektaak
Waarom niet gekozen voor een planningsmodel?	Het past niet bij de structuur en duidelijkheid Elk kind werkt op eigen niveau Nadruk ligt dan teveel op het plannen			
Waarom wel gekozen voor een planningsmodel?	Leren plannen Overzicht bieden Uitgestelde aandacht			
Hoe vaak wordt het planningsmodel ingezet?	Elke dag	1 dag	3 x drie dagen 2 x één dag 1 x één dag	Elke dag
Ordering	Per vak	Per dag	Per vak	Per vak
Afstemming vorm/inhoud?	Praktische vormgeving en inhoud			
Meest voorkomende vakken	-	Rekenen Taal lezen	Rekenen Taal Lezen	Rekenen Taal Lezen Aardrijkskunde Geschiedenis
Weergave vakken	Afbeeldingen, Symbolen	Symbolen, geschreven tekst	Geschreven tekst	Geschreven tekst
Dagplanning op bord?	Ja			

CBS de Holtenhoek			
Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
Planbord	Planbord	Drie-dagetaak	Weektaak
Te kleine opdrachten			
Leren plannen Verantwoordelijkheid krijgen Overzicht		Zelfstandigheid bevorderen Tijd voor zorgkinderen	
Elke dag	Elke dag	Drie dagen	Elke dag
Per dag (deel)	Per dag	Per vak	Per week (per vak)
Praktische vormgeving en inhoud			
Ontwikkelings-materiaal	Rekenen Taal schrijven Expressie Godsdienst	Taal Lezen Schrijven Aardrijkskunde Geschiedenis	Taal Lezen Schrijven Aardrijkskunde Geschiedenis
Afbeeldingen, symbolen	Afbeeldingen, geschreven tekst	Geschreven tekst	Geschreven tekst
Ja			

Start/ einde planningsmodel	Maandag/ vrijdag				Maandag/ vrijdag	Maandag/ vrijdag	Maandag/ woensdag	Donderdag/ woensdag
Op welk moment plannen de kinderen de taken?	Begin van de dag	Begin van de dag/ start van zelfstandig werken	Start van zelfstandig werken/ op de dag dat de taak start	Start van zelfstandig werken/ op de dag dat de taak start	Begin van elke dag/ start van zelfstandig werken	Start van zelfstandig werken	Op de dag dat de taak start	Op de dag dat de taak start
Tijd van instructie op planningsmodel?	Nee				Nee			
Leerstof differentiatie	-	Niveau-groepen	Niveau-groepen/ routeboekjes	Niveau-groepen/ individuele planning	Individuele planning/ verdiepings-werkjes	Gedifferen-tieerde taken	Niveaugroepen	Niveaugroepen
Tempo differentiatie	-	Extra werk	Extra werk/ keuzewerk	Extra werk/ keuzewerk	Extra werk/ keuzewerk	Extra werk/ afspraken met kinderen	Extra werk/ keuzewerk/ individuele planning	Extra werk/ keuzewerk/ individuele planning
Doel planningsmodel	-	Zelfstandigheid vergroten Verantwoordelijkheid geven Dagstructuur/ leren plannen			Verantwoor-delijkheid geven	Dagstructuur	Zelfstandigheid vergroten/ verantwoor-delijkheid geven	Zelfstandigheid vergroten
Ervaring met planningsmodel	-	(heel) fijn			(heel) fijn			
Zijn er kinderen die het planningsmodel niet begrijpen?	-	Ja, één kind in een groep 4/5. Het kind raakt het overzicht kwijt		Nee	Nee	Nee	Ja Het planningmodel is net ingevoerd	Nee

<i>Zelfstandigheid</i>	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
Uitgestelde aandacht	-	Kind: blokje Leerkracht: cirkel op het bord	Kind: blokje Leerkracht: cirkel op het bord	Kind: blokje Leerkracht: cirkel op het bord
Mate van zelfstandigheid (score 1 t/m 5)	-	3	3,6	4,5
Voor-nagesprekken	Voornamelijk klassikaal			

Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
Kind: - Leerkracht: pop op de stoel	Kind: blokje Leerkracht: cirkel op het bord	Kind: blokje Leerkracht: cirkel op het bord	Kind: blokje Leerkracht: cirkel op het bord
3,75	3	4	4,5
Zowel klassikaal als individueel			

<i>Verantwoordelijkheid</i>	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
Aftekenen?	-	Ja	Ja	Ja
Zelf nakijken?	-	Ja	Ja	Ja
Nakijken staat op planningsmodel?	-	Ja	Ja	Ja

Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
Ja/nee	Nee	Ja	Ja
Nee	Nee	Ja	Ja
Nee	-	Ja	Ja

11 Eindconclusie

In dit hoofdstuk zal eerst de onderzoeksvraag beschreven worden. Daarna volgt de conclusie over de overeenkomsten en verschillen. Als laatste zullen er aanbevelingen beschreven worden voor een doorgaande lijn in de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van het planningsmodel en voor een eventueel vervolgonderzoek.

De onderzoeksvraag van deze scriptie is als volgt:

Welke overeenkomsten en verschillen kunnen er zijn op CBS de Holtenhoek en de andere basisscholen van de scholenvereniging CONOD wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in groep 1 tot en met 8 en de doorgaande lijn hierbij?

Wat kunnen deze overeenkomsten en verschillen betekenen voor CBS de Holtenhoek bij het realiseren van een doorgaande lijn wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in groep 1 tot en met 8?

11.1 Conclusie

In de literatuur is aangegeven dat visuele ondersteuning belangrijk is om de organisatie van het werken met planningsmodellen goed te laten verlopen. Visuele ondersteuning kan plaatsvinden door gebruik te maken van symbolen, afbeeldingen en teksten op het planningsmodel.

In de literatuur wordt ook genoemd dat zelfstandig werken zich ontwikkelt van zelfstandig leren, via verantwoordelijk leren naar zelfsturend leren. Dit wordt gestimuleerd door de kinderen verantwoordelijkheid te geven, bijvoorbeeld door het zelf leren plannen, aftekenen en nakijken.

Uit de literatuurstudie blijkt, dat in de onderbouw de indeling van het planningsmodel per dag is. Vanaf groep 5 kan de indeling overgaan naar per vak.

Planningsmodel, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid zijn drie belangrijke punten die in de literatuur aangegeven worden.

In de matrix worden deze drie belangrijke punten ook weergegeven. De overeenkomsten en verschillen tussen de andere basisscholen en CBS de Holtenhoek die hierbij naar voren zijn gekomen, zullen nu besproken worden.

Overeenkomsten:

Wat betreft het planningsmodel wordt op zowel de andere basisscholen als CBS de Holtenhoek gebruik gemaakt van het planbord in groep 1/2, de driedagetaak in groep 5/6 en de weektaak in groep 7/8. Het afstemmen van het planningsmodel, is op de andere basisscholen en op CBS de Holtenhoek hetzelfde, namelijk op de vormgeving en inhoud. Zowel op de andere basisscholen als CBS de Holtenhoek wordt bij de weergave gebruik gemaakt van symbolen, afbeeldingen en geschreven tekst. Op alle basisscholen wordt gebruik gemaakt van een dagplanning op het bord. Een overeenkomst is dat in de onderbouw het planmoment aan het begin van de dag is en in de

bovenbouw het planmoment is op de dag dat het werken met het planningsmodel start. Op alle basisscholen staat de tijd van de instructie niet vermeld op het planningsmodel.

Op alle basisscholen wordt met niveaugroepen gewerkt. Op de andere basisscholen en CBS de Holtenhoek wordt gebruikt gemaakt van extra werk en keuzewerk.

De uitgestelde aandacht wordt op alle basisscholen op dezelfde manier vormgegeven. Klassikale voor- en nagesprekken vinden plaats op alle basisscholen.

In de bovenbouwgroepen van alle basisscholen staat het zelf nakijken op het planningsmodel. De kinderen doen het aftekenen en nakijken zelf.

Verschillen:

Het verschil tussen de andere basisscholen en CBS de Holtenhoek is dat de andere basisscholen een planningmodel gebruiken in groep 3/4 en CBS de Holtenhoek gebruikt geen planningsmodel in groep 3/4. Een verschil tussen de andere basisscholen en CBS de Holtenhoek is dat in de bovenbouw van de andere basisscholen rekenen op het planningsmodel staat en bij CBS de Holtenhoek staat rekenen niet op het planningsmodel. Naast het gebruik van extra werk en keuzewerk wordt op CBS de Holtenhoek ook gebruik gemaakt van individuele planningen.

Op CBS de Holtenhoek wordt niet alleen klassikaal voor- en nagesprekken gehouden maar ook individueel.

In de onderbouwgroepen van CBS de Holtenhoek tekenen de kinderen niet zelf af en kijken niet zelf na.

Uit zowel de literatuur als de matrix blijkt dat de indeling, ordening en de visuele ondersteuning van het planningsmodel belangrijk is voor de ontwikkeling van zelfstandig werken, verantwoording dragen en bij het leren werken met een planningsmodel. Dit komt ook naar voren in de schoolgids van CBS de Holtenhoek.

Doordat de overeenkomsten en verschillen duidelijk geworden zijn, is duidelijk op welke punten CBS de Holtenhoek een doorgaande lijn in de organisatorische en praktische vormgeving kan realiseren.

11.2 Aanbevelingen voor een doorgaande lijn in de organisatorische en praktische vormgeving

Vanuit de conclusie zijn er aanbevelingen geformuleerd voor CBS de Holtenhoek voor een doorgaande lijn in de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen. De aanbevelingen volgen nu.

CBS de Holtenhoek wordt aanbevolen om eenduidige benamingen te gebruiken voor de planningsmodellen en duidelijk af te spreken wat ze inhouden. Ook van de te gebruiken symbolen, afbeeldingen en teksten moet duidelijk zijn waar ze voor staan.

Verder is het belangrijk dat CBS de Holtenhoek bepaalt of ze het planningsmodel willen inzetten voor een hele dag of een gedeelte van de dag.

Ook wordt CBS de Holtenhoek aanbevolen om een keuze te maken tussen het indelen van de opdrachten op het planningsmodel per dag of per vak in elke groep.

Een volgende aanbeveling voor CBS de Holtenhoek is het aftekenen en/ of het zelf nakijken vorm te geven op het planningsmodel.

Aanbevolen wordt om een vervolgonderzoek te houden. Punten waarop een vervolgonderzoek gehouden kan worden zijn: reflecteren op het planningsmodel, de weergave van het tijdstip voor klassikale en verlengde instructie op het planningsmodel en de manier waarop andere basisscholen tot een overeenstemming zijn gekomen wat betreft het gebruik van een zelfde planningsmodel.

Literatuurlijst

- Baarda D.B., Goede de M.P.M. (2006) Basisboek Methoden en Technieken: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van een kwantitatief onderzoek. Groningen/ Houten Noordhoff Uitgevers.
- Berends R. (juli 2008). *Freedom of liberty: Het begrip vrijheid bij Helen Parkhurst*. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/06_Het_begrip_vrijheid_bij_Helen_Parkhurst.pdf
- Berends R. (juli 2008). He, teachers, leave us kids alone!: Vrijheid in het onderwijs. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/06_Het_begrip_vrijheid_in_het_onderwijs_algemeen.pdf
- Berends R. (juli 2008). *Hoe meer de leraar onderwijst, des te minder leert de leerling: Het begrip zelfstandigheid bij Helen Parkhurst*. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/07_Het_begrip_zelfstandigheid_bij_Helen_Parkhurst.pdf
- Berends R. (juli 2008). *Vrijheid, vrijheid in gebondenheid of toch maar verantwoordelijkheid?: Het begrip vrijheid in de praktijk van het Nederlandse daltononderwijs*. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/06_Het_begrip_vrijheid_in_de_praktijk_van_de_daltonschool.pdf
- Berends R. (juli 2008). *Zelfstandigheid leren door zelfstandig te zijn: Het begrip zelfstandigheid in de praktijk van het daltononderwijs*. Geraadpleegd via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/07_Het_begrip_zelfstandigheid_in_de_praktijk_van_het_daltononderwijs.pdf
- Bos, C., (2009) Willen=kunnen=doen: kwaliteitszorg in het Primair Onderwijs Assen: Van Gorcum.
- Jansen H., Haan D. de. (2005). *Dalton!Durf jij?:Impulsen voor studie en onderwijspraktijk*. Utrecht: Agiel.
- Janssens H. (n.d.) Groep in beeld: De basisschool door de jaren heen: boek 4 De klassenorganisatie. Doetinchem: SONedutrainning.
- Ploeg P. van der. (2010). *Dalton Plan: oorsprong en theorie van het daltononderwijs*. Deventer: Saxion Dalton University Press.
- Röhner R., Wenke H. (2004). *Dalton-onderwijs: Een blijvende inspiratie*. Nieuwegein: Arko Uitgeverij BV.
- Röhner R., Wenke H. (2005) *HALLO Dalton*. Nieuwegein: Arko Uitgeverij BV.
- Sanders L. J.M. (januari 2008) *De daltontaak versus andere didactische uitwerkingen*. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/08_De_taatk_versus_andere_didactische_uitwerkingen.pdf
- Wenke H., Röhner R. (1999). *Leve de school: Daltononderwijs in de praktijk*. Nieuwegein: Arko Uitgeverij BV.

- Wolthuis H. (Oktober 2008). Kijkwijzer ontwikkelingslijnen. Geraadpleegd op 20-9-2013 via <http://www.daltondeventer.nl/literatuur/>
- Sanders L. J.M. (december 2007). *Daltononderwijs en de taak à la Parkhurst: Daltonplan Educational Research & Development*. Geraadpleegd 27-9-2013 via http://www.daltonplan.nl/uploads/media/De_taal_in_het_daltononderwijs.pdf
- (28 maart 2012). *Daltonidentiteit: Leren is werken, zelfstandig en samen*. Geraadpleegd op 9 – 10 – 2013 via http://www.daltonregiogrootzwolle.nl/Portals/11/Agenda's%20en%20verslagen/Directies/2012%20%202013/Daltonidentiteit_280312_definitief%20aangevuld%20met%20indicatoren%20concept%20november%202012.pdf
- (2010) Schoolgids, CBS de Holtenhoek. Geraadpleegd op 14 november 2013 via: http://www.deholtenhoek.nl/e107_files/public/docrep/2_Schoolgids/Schoolgids_2011.pdf

Bijlagen

Bijlage 1: Didactisch contract

Bijlage 2: Schriftelijk interview

Bijlage 3: Uitwerking mondeling interview groep 3/4

Bijlage 4: Uitwerking mondeling interview groep 5/6

Bijlage 5: Uitwerking mondeling interview groep 7/8

Bijlage 1 Didactisch contract

Naam student Talina Gort	Minor-begeleider Pieneke Busstra	PP-begeleider Annet van Heuvelen
Minor: Dalton		
LIO(stage)school (naam & plaats) CBS de Holtenhoek te Vries		

DEEL 1: PROJECTPLAN MINOR

1. Het onderwerp van mijn minor(leer)vraag is:

De doorgaande lijn in de weektaak op CBS de Holtenhoek te Vries.

2. Ik kies voor dit onderwerp, omdat:

De weektaak is een herkenbaar planningsmodel op daltonscholen maar de weektaak wordt ook gebruikt op niet- daltonscholen.

CBS de Holtenhoek te Vries valt onder de scholenvereniging Christelijk Onderwijs Noord- en Oost-Drenthe (CONOD). CBS de Holtenhoek is geen gecertificeerde Daltonschoon. Op CBS de Holtenhoek wordt in bijna alle groepen gewerkt met een planningsmodel. In de schoolgids wordt gesproken over het werken met taken. Maar het is niet duidelijk hoe de leerkrachten met het planningsmodel werken. In de groepen 1 en 2 wordt er gebruik gemaakt van het planbord. In groep 3/4 wordt niet gewerkt met een planningsmodel. De leerkrachten van groep 5/6 en 7/8 hebben het planningsmodel deels op elkaar afgestemd. De directrice van CBS de Holtenhoek geeft aan dat er geen doorgaande lijn aanwezig is wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van de planningsmodellen van groep 1 tot en met 8. Daarnaast wil de basisschool weten op welke wijze de leerkrachten nu werken met het planningsmodel en welke motieven ze hebben voor hun manier van werken.

De basisschool wil hierover informatie om een visie op planningsmodellen te kunnen ontwikkelen die aansluit op de visie van de basisschool. De basisschool wil dat de visie en praktijk op elkaar aansluiten.

a. mijn probleemstelling is... (zie Baarda en De Goede, hoofdstuk 1).

Ik onderzoek op welke manier de leerkrachten een planningsmodel in hun groep gebruiken en waarom ze voor deze manier kiezen omdat ik wil weten op welke wijze er een doorgaande lijn gerealiseerd kan worden wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8. Hierbij komen de aspecten zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en keuzemogelijkheden zo goed mogelijk tot hun recht. Deze aspecten zijn pijlers van de visie van CBS de Holtenhoek.

Doelstelling:

Het vaststellen of en hoe het mogelijk is om een doorgaande lijn te bereiken wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8.

- a. *mijn onderzoeksvragen zijn...(zie Baarda en De Goede, hoofdstuk 1.) Maak het onderscheid: vragen vanuit literatuuronderzoek te beantwoorden & met behulp van mijn eigen onderzoek te beantwoorden*

Onderzoeksvraag:

Welke overeenkomsten en verschillen kunnen er zijn op CBS de Holtenhoek en de andere basisscholen van de scholenvereniging CONOD wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in groep 1 tot en met 8 en de doorgaande lijn hierbij?

Wat kunnen deze overeenkomsten en verschillen betekenen voor CBS de Holtenhoek bij het realiseren van een doorgaande lijn wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen in groep 1 tot en met 8?

Deelvragen literatuuronderzoek:

De theoretische deelvragen van dit onderzoek zijn als volgt:

- Welke principes zijn van belang in het daltononderwijs?
- Welke mate van zelfstandigheid kunnen kinderen aan bij het werken met planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8?
- Voor welke onderdelen van het planningsmodel kunnen kinderen verantwoordelijkheid krijgen?
- Wat wordt er verstaan onder het begrip planningsmodel en op welke manier kan het planningsmodel in de verschillende groepen op elkaar aansluiten?
 - a. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in groep 1/2?
 - b. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in groep 3/4?
 - c. Op welke manier kan het planningsmodel ingezet worden in de bovenbouw?
- Wat is de rol van de leerkracht bij het organiseren, vormgeven en uitvoeren van het planningsmodel?

Deelvragen praktijkonderzoek:

- Wat wordt er beschreven in de schoolgids van CBS de Holtenhoek over planningsmodellen, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid?
- Op welke manier en om welke redenen wordt er op die manier gewerkt met planningsmodellen in de groepen 1 tot en met 8 van CBS de Holtenhoek en op welke manier is het planningsmodel vormgegeven in elke groep?

- Welke punten zijn naar voren gekomen bij het afnemen van de interviews over de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen op de basisscholen van scholenvereniging CONOD?

3. Ik denk van mijn activiteiten binnen de minor het volgende te leren:

Ik wil gaan leren hoe ik een onderzoek kan gaan opzetten en uitvoeren. Ook wat betreft het gebruik van onderzoeksinstrumenten zoals interviewen zodat ik het kan toepassen tijdens mijn onderzoek op mijn LIO- school.

Ik wil mijn kennis van het daltononderwijs verdiepen en verbreden omdat mijn LIO- school veel aspecten van het Daltononderwijs gebruikt. Daarnaast wil ik specifiek meer te weten komen wat het idee is achter planningsmodellen in het daltononderwijs en hoe dat in de praktijk op mijn LIO- school gerealiseerd wordt, zodat ik de kennis die ik opdoe, tijdens mijn LIO- stage kan toepassen.

4. Mijn te ondernemen activiteiten zijn van belang voor kinderen in het basisonderwijs omdat:

Kinderen kunnen met behulp van een doorgaande lijn in de planningsmodellen van groep 1 tot en met 8 stap voor stap leren omgaan met steeds meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid waarbij ze ook leren omgaan met de vrijheid en keuzemogelijkheden die het planningsmodel biedt. Doordat ik onderzoek ga doen op welke manier er een doorgaande lijn gecreëerd kan worden wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van planningsmodellen, kunnen kinderen het bovenstaande leren wat ten goede komt aan hun persoonlijkheidsontwikkeling.

5. Mijn voorlopige literatuurlijst ziet er dan als volgt uit (opgezet volgens de regels van bronvermelding, zie SDA-gids paragraaf 3.2.2 en Baarda en De Goede hoofdstuk 2):

- Berends R. (juli 2008). *Freedom of liberty: Het begrip vrijheid bij Helen Parkhurst*. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/06_Het_begrip_vrijheid_bij_Helen_Parkhurst.pdf
- Berends R. (juli 2008). *He, teachers, leave us kids alone!: Vrijheid in het onderwijs*. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/06_Het_begrip_vrijheid_in_het_onderwijs_algemeen.pdf
- Berends R. (juli 2008). *Hoe meer de leraar onderwijst, des te minder leert de leerling: Het begrip zelfstandigheid bij Helen Parkhurst*. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/07_Het_begrip_zelfstandigheid_bij_Helen_Parkhurst.pdf
- Berends R. (juli 2008). *Vrijheid, vrijheid in gebondenheid of toch maar verantwoordelijkheid?: Het begrip vrijheid in de praktijk van het Nederlandse daltononderwijs*. Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/06_Het_begrip_vrijheid_in_de_praktijk_van_de_daltonschool.pdf
- Berends R. (juli 2008). *Zelfstandigheid leren door zelfstandig te zijn: Het begrip zelfstandigheid in de praktijk van het daltononderwijs*. Geraadpleegd via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/07_Het_begrip_zelfstandigheid_in_de_praktijk_van_het_daltononderwijs.pdf

- Bos, C., (2009) Willen=kunnen=doen: kwaliteitszorg in het Primair Onderwijs Assen: Van Gorcum.
- Jansen H., Haan D. de. (2005). *Dalton!Durf jij?:Impulsen voor studie en onderwijspraktijk.* Utrecht: Agiel.
- Janssens H. (n.d.) Groep in beeld: De basisschool door de jaren heen: boek 4 De klassenorganisatie. Doetinchem: SONedutaining.
- Ploeg P. van der. (2010). *Dalton Plan: oorsprong en theorie van het daltononderwijs.* Deventer: Saxion Dalton University Press.
- Röhner R., Wenke H. (2004). *Dalton-onderwijs: Een blijvende inspiratie.* Nieuwegein: Arko Uitgeverij BV.
- Röhner R., Wenke H. (2005) *HALLO Dalton.* Nieuwegein: Arko Uitgeverij BV.
- Sanders L. J.M. (januari 2008) *De daltontaak versus andere didactische uitwerkingen.* Geraadpleegd op 20-9-2013 via http://www.daltondeventer.nl/literatuur/titels/08_De_taat_versus_andere_didactische_uitwerkingen.pdf
- Wenke H., Röhner R. (1999). *Leve de school: Daltononderwijs in de praktijk.* Nieuwegein: Arko Uitgeverij BV.
- Wolthuis H. (oktober 2008). Kijkwijzer ontwikkelingslijnen. Geraadpleegd op 20-9-2013 via <http://www.daltondeventer.nl/literatuur/>
- Sanders L. J.M. (december 2007). *Daltononderwijs en de taak à la Parkhurst: Daltonplan Educational Research & Development.* Geraadpleegd 27-9-2013 via http://www.daltonplan.nl/uploads/media/De_taat_in_het_daltononderwijs.pdf
- (28 maart 2012). Daltonidentiteit: Leren is werken, zelfstandig en samen. Geraadpleegd op 9 – 10 – 2013 via http://www.daltonregiogrootzwolle.nl/Portals/11/Agenda's%20en%20verslagen/Directies/2012%20%202013/Daltonidentiteit_280312_definitief%20aangevuld%20met%20indicatoren%20concept%20
- (2010) Schoolgids, CBS de Holtenhoek Geraadpleegd op 14 november 2013 via: http://www.deholtenhoek.nl/e107_files/public/docrep/2_Schoolgids/Schoolgids_2011.pdf

6. Ik ga de volgende activiteiten ondernemen in de praktijk:

De leerkrachten op mijn LIO- school ga ik interviewen over het gebruik van de weektaak in hun klas. Ik wil er achter komen wat ze belangrijk vinden aan de weektaak omdat ik een doorgaande lijn in de weektaak wil aanbrengen.

Het interview wil ik schriftelijk afnemen. De CBS de Holtenhoek heeft een taakgroep voor de weektaak opgericht. Hierin zitten vier leerkrachten in. Met deze taakgroep ga ik eerst in gesprek. In de periode erna neem ik een schriftelijk interview af over de weektaak bij alle leerkrachten van CBS de Holtenhoek.

Daarnaast wil ik een schriftelijk interview (enquête)houden op meerdere scholen om te kijken of en hoe zij daar een doorgaande lijn gecreëerd hebben met betrekking tot de weektaak. Deze informatie kan ik dan meenemen in mijn onderzoek want de directrice vindt dat op de CBS de Holtenhoek met weektaken gewerkt moet worden en zij mist daarin een doorgaande lijn. Scholen die vallen onder CONOD wil ik gaan benaderen; zowel gecertificeerde daltonscholen als scholen die geen dalton certificaat hebben maar wel werken met de weektaak. Dit zijn in totaal elf scholen waarvan twee het certificaat Dalton hebben.

7. Mijn werkzaamheden leveren het volgende concrete product (conform de onderstroom: onderzoek / ontwerpen: lessenserie, materiaal, leskist et cetera) op:

Een aanbeveling hoe er een doorgaande lijn gebracht kan worden wat betreft de organisatorische en praktische vormgeving in het gebruik van planningsmodellen van de groepen 1 tot en met 8. Hierbij ga ik een voorbeeld maken van een weektaak van groep 1 tot en met 8 waarin een doorgaande lijn zichtbaar is.

8. Mijn ruwe planning is:

Week 39-44	theoretische deelvragen uitwerken.
Week 44/45	onderzoeksinstrument maken.
Week 45	literatuurdeel en onderzoeksinstrument inleveren.
Week 46/47	afnemen interview met werkgroep op CBS de Holtenhoek.
Week 47/48	interviews afnemen, enquêtes sturen.
Week 49/50	verwerken gegevens interview/ enquêtes. Ontwerp maken.
Week 51-2	ontwerp maken.
Week 3/4	minor presenteren op Stenden.

9. Verdere bijzonderheden zijn:

CBS de Holtenhoek wil graag een presentatie van mijn scriptie over de weektaak.
In overleg met de school wordt er een datum gekozen voor de presentatie.

Handtekening student:

Handtekening minor-begeleider:

Datum: 5- 11 – 2013

Bijlage 2 Schriftelijk interview

Enquête over de weektaak

Beste collega,

Als vierdejaarsstudent van Stenden Hogeschool te Groningen doe ik een onderzoek in het kader van het daltononderwijs. In februari start mijn LIO in groep 5/6 op CBS de Holtenhoek te Vries. Op deze school doe ik mijn onderzoek. Mijn onderzoek is gericht op het ontwikkelen van een doorgaande lijn in de organisatorische en praktische vormgeving van het gebruik van de weektaak. In de enquête wordt gevraagd naar verschillende aspecten die samenhang hebben met de weektaak. Er komen vragen over zelfstandig werken, verantwoordelijkheid en werken met de weektaak aan bod.

Graag wil ik u vragen om deze enquête eerlijk en volledig in te vullen. Het invullen van deze enquête zal ongeveer 15 minuten in beslag nemen. Deze enquête wordt anoniem afgenomen en de uitkomst zal niet aan derden worden gegeven. Wilt u de enquête uiterlijk **27 november** terug mailen?

Om een volledig beeld te krijgen, is het belangrijk dat u een voorbeeld van uw planningsmodel mee stuurt.

Alvast vriendelijk bedankt voor uw medewerking.

Vriendelijke groeten,
Talina Gort

Algemeen

Bij elke vraag graag 1 antwoord dikgedrukt maken tenzij anders vermeld.

1. Voor welke groep staat u?

Groep:

2. Is uw school een Daltonschool?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

De volgende vragen gaan over het planningsmodel.

Onder het planningsmodel vallen: het planbord, de dagtaak, de weektaak (de taakbrief) en het taakboekje.

3. Gebruikt u een planningsmodel:

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Zo ja, welk planningsmodel

4. U werkt wel/niet met een planningsmodel. Welke redenen heeft u hiervoor?

Indien u nee bij vraag 3 heeft ingevuld, bent u nu klaar met deze enquête. Vriendelijk bedankt voor het invullen.

5. Hoe vaak wordt het planningsmodel ingezet in een week?

- ☐ Niet
- ☐ 1 dag
- ☐ 3 dagen
- ☐ Elke dag

6. Op welke manier heeft u het planningsmodel geordend?

- ☐ Per vakgebied
- ☐ Per dag
- ☐ Anders, namelijk...

7. Heeft u met 1 of meerdere collega's afspraken gemaakt over het op elkaar afstemmen van het planningsmodel? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Met 1 leerkracht van de groep onder mij
- ☐ Met 1 leerkracht van de groep boven mij
- ☐ Met meerdere leerkrachten van de groepen onder mij
- ☐ Met meerdere leerkrachten van de groepen boven mij
- ☐ Leerkrachten van dezelfde jaargroepen
- ☐ Ik heb het planningsmodel niet met andere leerkrachten afgestemd (indien u dit antwoord aankruist, kunt u de volgende vraag overslaan)
- ☐ In de hele school gebruiken we hetzelfde planningsmodel

8. Op welke manier heeft u het planningsmodel op elkaar afgestemd?

- ☐ Praktische vormgeving
- ☐ Inhoud
- ☐ Anders, namelijk....

9. Voor welke vakken gebruikt u het planningsmodel? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- ☐ Rekenen
- ☐ Taal
- ☐ Aardrijkskunde
- ☐ Geschiedenis
- ☐ Expressie vakken
- ☐ Schrijven
- ☐ Lezen
- ☐ Godsdienst
- ☐ Begrijpend lezen
- ☐ Gym
- ☐ Anders namelijk....

10. Op welke manier worden de vakken weergegeven op het planningsmodel?

- ☐ Afbeeldingen
- ☐ Symbolen
- ☐ Geschreven tekst

11. Zet u elke dag aan het begin van de dag een planning op het bord voor in de klas?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

12. Op welke dag start en eindigt het planningsmodel?

Zet een **S** bij de dag dat het planningsmodel start en een **E** bij de dag dat het planningsmodel eindigt.

Maandag
Dinsdag
Woensdag
Donderdag
Vrijdag

13. Op welk moment plannen de kinderen de taken?

- ☐ Aan het begin van elke dag
- ☐ Op de dag dat de weektaak start
- ☐ Voordat het zelfstandig werken met de taken begint

14. Mogen de kinderen doorwerken met taken (opdrachten) van de volgende dag(en)?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

15. Staat het tijdstip van de instructie vermeld op het planningsmodel?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

16. Wat doet u met de niveauverschillen in de klas qua leerstof? Hoe is dit terug te zien op het planningsmodel?

- Individuele planning
- Op het planningsmodel staan niveaugroepen
- Anders namelijk.....

17. Wat doet u met de verschillen in de klas qua tempo? Hoe is dit terug te zien op het planningsmodel? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Individuele planning
- Keuzewerk
- Extra werk
- Anders namelijk:.....

18. Wat wilt u bereiken met het planningsmodel? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Zelfstandigheid vergroten
- Verantwoordelijkheid geven aan de kinderen voor hun eigen keuzes.
- Anders namelijk.....

19. Hoe ervaart u het werken met een planningsmodel?

- Heel fijn
- Fijn
- Niet fijn

20. Zijn er kinderen in uw klas die uw planningsmodel niet begrijpen?

- Ja
- Nee

Zo nee, ga verder met vraag 23.

21. Hoeveel kinderen begrijpen het planningsmodel niet?

kinderen

22. Wat begrijpen de kinderen niet aan het planningsmodel?

De volgende vragen gaan over zelfstandig werken met betrekking tot het planningsmodel.

23. Hoe wordt het werken met uitgestelde aandacht vorm gegeven in uw klas?

24. Hoe zelfstandig vindt u de kinderen met betrekking tot het planningsmodel?
5 betekent heel zelfstandig, 1 betekent niet zelfstandig.
Zet een kruisje onder het nummer dat voor u van toepassing is.

1	2	3	4	5

25. Wat zijn de redenen voor uw gekozen cijfer?

26. Houdt u voor- en nagesprekken (feedback en reflectie) over de keuzes die de kinderen maken met betrekking tot het werken met het planningsmodel?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

27. Zo ja, op welke wijze houdt u voornamelijk de voor- en nagesprekken?

- ☐ Individueel
- ☐ Klassikaal
- ☐ In groepjes

De volgende vragen gaan over de verantwoordelijkheid van kinderen bij het planningsmodel.

28. Kunnen de kinderen het gemaakte werk aftekenen op hun planningsmodel?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

29. Zijn er vakken waarbij de kinderen hun eigen werk kunnen nakijken?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

30. Is het zelf nakijken terug te zien op het planningsmodel?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

31. Heeft u verder nog toevoegingen?

Wilt u een kopie van uw planningsmodel meesturen?

Bedankt voor het invullen!

De enquête graag terug sturen met een voorbeeld van uw planningsmodel naar:

talina.gort@hotmail.com

Bijlage 3 Mondeling interview leerkracht groep 3/4

Dit mondeling interview is afgenomen op maandag 9 december.

1. “Wat is de reden dat u nu niet met een planningsmodel werkt?”

“Ik vind dat de opdrachten van de methoden te klein zijn om dit te verwerken op de taak. Vooral in het begin werk ik veel klassikaal. Ik wil tegelijk met beide groepen zelfstandig werken en dus werken met de taak. Omdat ik in januari met een nieuwe taak wil gaan beginnen, werken we nu met de planning op het bord. De kinderen werken dan 30 minuten zelfstandig.”

2. “Hoe heeft u de dagtaak ingevoerd die u in groep 3 gebruikte?”

“Ik vond het makkelijk om de taak in te voeren. Ik ben er regelmatig mee aan het werk gegaan. De kinderen moesten weten in welk niveaugroepje ze zaten. Ik besprak met de kinderen de inhoud van de dagtaak. Daarnaast gingen we de symbolen bij langs. De tijd waaraan we met de taak aan het werk gingen, stond eerst op twintig minuten. Later in het jaar werd de tijd aan het werken aan de taak maximaal vijfenveertig minuten. De kinderen die in het niveaugroepje zon zitten, doen mee met de maan maar de ‘zon’ kinderen maken dan wel extra werk. De kinderen mogen niet doorwerken aan de taak van de volgende dag.”

3. “Hoe heeft u de dagtaak ingevoerd die u in groep 4 gebruikte?”

“In groep vier heb ik de dagtaak op dezelfde manier ingevoerd. Ik wil gaan werken met 3 niveaugroepen bij alle vakken. In groep 4 kwam het ook wel voor dat er een taak was die voor twee dagen verwerkt kon worden. Op beide dagen stond dezelfde opdracht dan op de taak. Er zijn afspraken in het team gemaakt dat in groep 4 een dagdeel met de taak gewerkt wordt.”

4. “Welke niveaugroepen zijn er? Hoe heten die groepen/ hoe zien die eruit?”

“Ik werk niet bij alle vakken met niveaugroepen. Alleen met lezen gebruik ik de zon, maan en ster. Ook met het extra werk worden deze drie niveaugroepen aangehouden.”

5. “Wat vindt u de voordelen van een taakbrief?”

“Ik vind het belangrijk dat kinderen leren om zelfstandig te werken. De taak is hier geschikt voor. Door het werken met taken kan ik de zwakkere kinderen meer helpen worden tijdens het zelfstandig werken. Dit zou eigenlijk wel moeten. De praktische vormgeving van deze taak werkte prima in de praktijk. De kinderen weten wat ze kunnen doen als ze klaar zijn.”

6. “Wat vindt u de nadelen van een taakbrief?”

“Het gebeurt nog wel dat de 'plus' kinderen niet meer aandacht krijgen, maar dat de aandacht uit gaat naar de zwakkere kinderen.”

7. “Wat denkt u dat kinderen lastig vinden aan een taakbrief?”

“Ik denk dat kinderen het overzicht in de taakbrief lastig vinden. Daarnaast het zelf plannen van de opdrachten kan lastig zijn. De kinderen moeten weten hoe ze moeten plannen. Het overzicht in de keuzevolgorde van de taken vinden kinderen lastig. Kinderen moeten de structuur van de taak door hebben.”

8. “Op welke manier wilt u de weektaak inzetten?”

“Op de taak wil ik alleen opdrachten hebben staan die de kinderen zelfstandig kunnen uitvoeren. Als ik instructie moet geven voor een opdracht dan gebeurt dat voor het werken met de taak begint. De verwerking gebeurt dan tijdens het werken aan de taak.”

Ik vind het belangrijk dat de kinderen de basisvakken afkrijgen met de dagtaak. Ik wil graag een dagtaak waar niet teveel op staat. Ik vind het duidelijk om met kleuren te werken, dit zorgt ook voor scheiding op het papier waardoor er meer duidelijkheid ontstaat. Ik wil graag een dagtaak op één blad. Ik vind dat foto's of pictogrammen de dagtaak verduidelijken."

9. "Wat mag beslist niet missen op de taakbrief?"

"Ik wil graag de basisvakken op de dagtaak hebben willen staan, dit zijn rekenen, taal en schrijven. Daarnaast vind ik de keuzemogelijkheden belangrijk dat die op de dagtaak staan. Van mij hoeven de wereldoriëntatievakken niet op de dagtaak te staan. Ik vind dat kinderen niet alleen zelf maar ook samen met de leerkracht moeten reflecteren. De leerkracht moet het proces in de gaten houden en met de kinderen bespreken."

Bijlage 4 Mondeling interview leerkracht groep 5/6

Dit mondeling interview is afgenomen op 4 december 2013.

1. “Hoe wordt het werken met de taak nu vormgegeven? Te denken valt aan hoeveelheid tijd.”

“Ik zet de taak drie keer in de week in. Op maandag, dinsdag en woensdag. Per dag plan ik ongeveer dertig tot vijfenveertig minuten in voor het werken aan de weektaak.”

2. “Waarom werkt u met een driedagen taak?”

“Ik werk met een driedagentaak omdat de kinderen in groep 4 niet met een taakbrief hebben gewerkt. Als ik nu met een weektaak zou gaan werken, is de stap te groot van geen weektaak naar een volledige vijf dagentaak. Ik vind dat er kleinere stappen genomen moeten worden en dat er naar een vijf dagentaak toegewerkt moet worden.”

3. “Hoe heeft u de weektaak geïntroduceerd?”

“Ik heb de taakbrief met de kinderen besproken. Daarbij hebben we de symbolen besproken wat ze betekenen. Eerst moesten de kinderen per dag gaan plannen. Ze werkten dan per dag. Als dit goed ging, mogen ze gaan plannen voor de andere twee dagen. Zo leren ze vooruit plannen. Ik heb ook met de kinderen besproken hoe ze moeten plannen.”

4. “Wat vindt u dat nog niet lekker loopt met het werken met het planningsmodel?”

“Tijdens het werken aan de taak wil ik graag kinderen extra aandacht geven die dat nodig hebben. Maar eigenlijk moet ik tussentijds ook nakijken wat de kinderen inleveren want dan kan ik het werk eventueel nog terug geven aan de kinderen en zo feedback geven. Ik vind het lastig om hierin een balans te vinden. Deze taakbrief is voor de kinderen vrij nieuw maar ook voor mij. In overleg met de leerkracht van groep 7/8 hebben we ervoor gekozen om deze taakbrief in te zetten in groep 5/6.”

5. “Hoe heeft u de niveaugroepen aangeleerd?”

“Ik heb de kinderen in het begin steeds verteld in welke niveaugroep ze zitten.”

6. “Waarom zet u bepaalde vakken op de taakbrief?”

“Alleen de vakken waarbij de kinderen zelfstandig aan kunnen werken, zet ik op de weektaak. Aardrijkskunde zet ik ook op de weektaak maar de kinderen hebben hier eerst instructie voor nodig. Deze instructie geef ik op dinsdagmiddag. De kinderen moeten er dus rekening mee houden dat ze aardrijkskunde pas woensdag kunnen maken. Rekenen staat bijvoorbeeld niet op de taak omdat hier altijd instructie voor nodig is, de kinderen hebben daar ook baat bij.”

7. “U werkt met een aftekenlijst. Hoe wordt dit ingezet en wat is het doel hierbij?”

“De kinderen strepen op de lijst de opdrachten af die ze gedaan hebben. De opdrachten kleuren ze ook af op hun eigen weektaak. Ik wil overzicht hebben wat de kinderen doen, daarom moeten ze het op de afstreeplijst laten zien. Helaas gebeurt het nog wel eens dat de kinderen vergeten af te strepen. Ik streep met oranje af, de kinderen moeten het met een andere kleur doen.”

8. “Op welke manier wilt u de weektaak inzetten?”

“Ik wil niet dat de weektaak de hele dag wordt ingezet omdat dit dan veel op daltononderwijs gaat lijken. Ik vind het wel belangrijk dat kinderen leren om zelfstandig te werken. Dit kan ook gerealiseerd worden door een moment op de dag de taak in te zetten.”

9. “Wat mag beslist niet missen op de taakbrief?”

“Ik vind dat de weektaak overzichtelijk moet zijn. Daarnaast zijn de niveaugroepen belangrijk, dit mag dan ook niet ontbreken. Op de huidige weektaak staat extra 1 en extra 2. Dit wil ik ook zo houden op de weektaak. Bij extra 1 komen dan opdrachten waar kinderen echt nog wat van kunnen leren. Bij extra 2 staan vooral leuke opdrachten. De voorwaarde voor de kinderen is wel dat ze eerst extra 1 maken, is dat af dan mogen ze extra 2 kiezen.”

Bijlage 5 Mondeling interview leerkracht groep 7/8

Dit mondeling interview is afgenomen om 12 december 2013.

1. “Hoe wordt het werken met de taak nu vormgegeven? Hoeveel tijd per dag wordt er besteed aan de weektaak en hoe wordt er aan gewerkt? Heeft u een bepaald moment?”

“De kinderen plannen direct de taken. De kinderen zijn heel fanatiek met het werken aan de weektaak. Ik werk er op donderdag en vrijdag aan het eind van de middag aan de weektaak. Vaak ongeveer anderhalf uur. Op maandag en dinsdag als de andere leerkracht er is, krijgen de kinderen wat minder tijd om met de weektaak te werken. De kinderen vullen op woensdag een evaluatie in. Dit mag pas als echt alles af is.”

2. Waarom heeft u voor een weektaak gekozen en waarom specifiek deze?”

“Deze taakbrief heb ik meegenomen van een andere school. Het format waarmee hier op school gewerkt werd vond ik niet passen bij hoe ik met de taak wilde werken. Daarom heb ik de taakbrief van de andere school gebruikt. Op deze manier heb ik tijd over om kinderen extra te kunnen helpen.”

3. “Wat is de reden dat de weektaak op donderdag start en op woensdag eindigt?”

“Ik geef les van woensdag tot en met vrijdag. Doordat we de taak nu op donderdag starten kan ik de taak op woensdag maken en verwerken. Zo is het goed te combineren met de duocollega.”

4. “Hoe heeft u de weektaak geïntroduceerd?”

“Dit is het eerste jaar dat de kinderen deze taakbrief in groep 5/6 ook gebruikt hebben. Hierdoor hoefde ik de weektaak niet te introduceren omdat het niet helemaal nieuw was. Toen ik deze weektaak voor het eerst in ging voeren, hebben de kinderen de eerste weken geprobeerd om te werken met de weektaak. Ik legde de weektaak uit en beoordeelde in het begin niet te streng. De afstreeplijst werd eerst niet gebruikt. De kinderen tekenden de opdrachten toen eerst alleen af op de weektaak zelf. Later moesten de kinderen ook de afstreeplijst gebruiken en het blokje voor zelfstandig werken op de tafel.”

5. “Wat zijn de redenen dat u alleen op de taakbrief zet wat de kinderen zelfstandig kunnen maken?”

“Ik zet op de weektaak de vakken waarbij kinderen zelfstandig kunnen werken. Met de weektaak kan ik goed differentiëren. Er staat levelwerk en extra werk op de weektaak. Soms is er toch instructie bij een opdracht nodig. Dit geef ik aan op de weektaak. De kinderen moeten wachten met de verwerken tot na de instructie. Rekenen staat niet op de weektaak. Ik zet dit niet op de weektaak omdat ik dit vak niet durf los te laten. Ik zou graag willen weten, als ik rekenen wel op de weektaak zet, hoe ik de instructie dan moet verwerken op de weektaak. Taal staat ook niet op de weektaak omdat de methode zich hiervoor niet leent.”

6. “Waarom maakt u gebruik van de afstreeplijst?”

“Ik maak gebruik van de afstreeplijst omdat dit eigenlijk een controlemiddel is. Kinderen kunnen soms gaan sjoemelen met opdrachten en door deze lijst glippen de kinderen er minder snel doorheen. Aan het eind van de taakweek kijken de kinderen op de afstreeplijst of de leerkracht alle opdrachten heeft goedgekeurd, is dit niet het geval dan moeten ze kijken wat ze nog moeten verbeteren of nog maken.”

7. “Op welke manier wilt u de weektaak inzetten?”

“Ik wil de taak niet de hele dag in zetten. Dan vind ik dat het zijn doel voorbij schiet.”

8. “Wat mag beslist niet missen op de taakbrief?”

“De evaluatie mag beslist niet missen. Het aftekenen vind ik belangrijk. Kinderen moeten zelf kunnen plannen. De kleuren van de dag mogen ook niet missen op de taakbrief.